

BOVENREGIONAAL EXPERTISENETWERK JEUGD NOORD HOLLAND

WWW.BENNH.NL

THUIS VOOR NOORDJE

‘Opbrengsten 3 jaar pionieren met Kleinschalige Woonvoorzieningen in Noord-Holland’

Evaluatierapport

Mei 2024

Opdrachtgever:

Bovenregionaal Expertisenetwerk Jeugd Noord Holland (BEN NH)
Christine Pollmann

Thuis voor Noordje
Jan-Luuk de Groot

Opdrachtnemer:

Maud Jonkhout

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE	2
VOORWOORD	3
INLEIDING	4
ACHTERGROND EVALUATIE	4
DOELSTELLING VAN DIT EVALUATIERAPPORT.....	5
METHODOLOGIE	6
MANAGEMENTSAMENVATTING	7
RESULTATEN	10
CONCLUSIES	29
AANBEVELINGEN	30
BEPERKINGEN BIJ UITVOEREN EVALUATIE	33
BIJLAGEN	34
BIJLAGE 1: OVERZICHT KVV'S IN NOORD-HOLLAND (MAART 2024)	34
BIJLAGE 2: VRAGENLIJST BIJ EVALUATIE KVV'S.....	36
BIJLAGE 3: WAARDEREND ONDERZOEKEN	38
BIJLAGE 4A: INTERVIEW BIJ PARLAN, 13 FEBRUARI 2024.....	41
BIJLAGE 4B: INTERVIEW BIJ KENTER JEUGDHULP, 14 FEBRUARI 2024.....	48
BIJLAGE 4C: INTERVIEW BIJ GGZ NHN, 8 MAART 2024	55
BIJLAGE 4D: GROEPSINTERVIEW BIJ LEVVEL, 21 MAART 2024.....	60
BIJLAGE 4E: INTERVIEW MET DE JEUGD- EN GEZINSBESCHERMER, 21 FEBRUARI 2024	66
BIJLAGE 4F: INTERVIEW MET DE GROEPSWERKER KVV VESTA, 26 FEBRUARI 2024.....	71
BIJLAGE 4G: INTERVIEW MET DE LERBEGELEIDER KVV'S, 19 MAART 2024	76
BIJLAGE 4H: INTERVIEW MET DE GROEPSWERKER KVV OOSTERSINGEL, 7 MAART 2024	80
BIJLAGE 4I: INTERVIEW MET DE JEUGD- EN GEZINSBESCHERMER, 13 MAART 2024	84
BIJLAGE 4J INTERVIEW MET DE JONGERE KVV VELSERDUIN, 21 MAART 2024.....	87
BIJLAGE 4K INTERVIEW MET DE GROEPSWERKER KVV'S PARKWIJK EN VELSERDUIN, 27 FEBRUARI 2024.....	91
BIJLAGE 4L INTERVIEW MET DE GROEPSWERKER KVV LEIDSEVAART, 1 APRIL 2024	97
BIJLAGE 4M INTERVIEW MET DE GEDRAGSWETENSCHAPPER KVV'S WILSONSPLEIN EN NIKEE, 29 MAART 2024	101
BIJLAGE 5: BRONNEN DESKRESEARCH	105
BIJLAGE 6: SAMENVATTING METHODIEKEN TOEGEPAST IN KVV'S	106

Voorwoord

Als iemand in mijn directe omgeving erg boos is, raak ik acuut in paniek. Mijn lijf gaat in de hoogste alarmfase. Ik verstijf als een konijn dat in de koplampen van een auto kijkt en mijn enige hoop is dat de boosheid snel over is, of uit mijn directe omgeving verdwijnt.

Des te groter is mijn respect en bewondering voor de groepswerkers die binnen de KVV's elke dag die jongeren begeleiden, die juist dat vaak laten zien: boosheid, en agressie. Omdat dat het overlevingsmechanisme is wat deze jongeren het meeste heeft geholpen in hun vaak turbulente leven, vol met teleurstelling en afwijzing.

De groepswerkers doen elke dag hun best om echt connectie te maken, het waarom achter boosheid, en breder, achter elk gedrag, te zien. En te voorzien in de behoefte die daar zit. Behoeftes zoals vrijheid, liefde, eigen regie, gezien en geaccepteerd worden als mens. Los van labels, los van gedrag.

Ik maak makkelijk contact, en ik vind het fijn als mensen zich door mij gezien en gehoord voelen, en natuurlijk word ik zelf ook graag gehoord en gezien. Maar ik realiseer me, zeker door deze evaluatie, dat ik contact maken, in connectie zijn, vooral fijn vind als het makkelijk gaat. In harmonie, met wederzijdse warmte en interesse. Met veel humor.

Het wordt een heel ander verhaal als het spannend wordt, als er een conflict ontstaat.

Emoties hoog oplopen. Dan word ik weer dat konijn, etcetera.

En ik ben daar niet alleen in, ik zie dat patroon continu om me heen, bij mensen die allemaal het goede willen doen. Als het spannend wordt, gaan we uit connectie. Reageren we ieder op onze eigen manier op het gedrag dat een ander laat zien. En vragen we ons niet, of nog te weinig af 'welk verlangen er achter de onvrede' zit, zoals Waarderend Onderzoeken dat zo mooi formuleert.

Ik vraag me af, als we allemaal wat meer doen wat groepswerkers op KVV's doen, door van hen te leren, en ons te laten inspireren, wat dat zou betekenen. Voor deze jongeren, maar voor ons allemaal. Als we in plaats van meteen reageren op gedrag, even diep adem zouden halen, en onszelf de tijd zouden gunnen om achter het gedrag te kijken. Van de ander, maar zeker ook van onszelf. Om vervolgens samen te kijken welk verlangen, welke behoeftes we hebben. En daarmee aan de gang te gaan, zoals de groepswerkers op de KVV's, en de professionals daar omheen elke dag doen.

Volgens mij zou dat een fijnere wereld opleveren. Voor iedereen.

Maud Jonkhout

Inleiding

Voor je ligt het eindrapport van de evaluatie die in de periode januari – maart 2024 is uitgevoerd bij de vier zorgaanbieders die de afgelopen jaren Kleinschalige Woonvoorzieningen (KWV's) in Noord-Holland, gebaseerd op de principes vanuit, en bestemd voor de doelgroep Thuis voor Noordje, hebben gefaciliteerd. Dit zijn GGZ Noord Holland Noord (GGZ NHN), Kenter Jeugdhulp, Levvel, en Parlan.

Deze evaluatie kijkt terug naar waar we vandaan komen, toetst in het hier en nu of de aannames en verwachtingen die er vooraf waren, standhouden in de praktijk van alledag. Er is teruggekeken en getoetst samen met de zorgaanbieders, maar ook met een jongere, en verschillende betrokken jeugd- en gezinsbeschermers, om een zo compleet mogelijk beeld vanuit diverse invalshoeken te krijgen.

Hetgeen is opgehaald kan op die manier bijdragen om de juiste afwegingen te kunnen maken voor de verdere doorontwikkeling van de KWV's, en de visie die zij representeren.

Ik heb een dappere poging gedaan om in het rapport een zo goed mogelijke samenvatting te geven van wat in de afgelopen maanden is opgehaald, vooral in de interviews. Maar het is een samenvatting. Het is daarom heel waardevol om naast het rapport, ook de tijd te nemen om de verslagen van de interviews te lezen om een vollediger beeld van de verschillende invalshoeken en perspectieven te krijgen, en te ervaren hoeveel passie er is voor deze manier van zorg verlenen aan deze doelgroepen van jongeren.

Direct na deze inleiding volgt een managementsamenvatting, met daarin beknopt de conclusies en aanbevelingen.

Achtergrond evaluatie

Gebaseerd op het document 'Evaluatie opdracht Kleinschalige Woonvoorzieningen Noord-Holland':

In Noord-Holland is in de laatste jaren met voortvarendheid de om- en afbouw van gesloten voorzieningen voor JeugdZorgPlus (JZ+) instellingen vormgegeven. Dit betekent dat relatief grote leefgroepen zijn vervangen door een meer kleinschalige en persoonlijke woonomgeving voor jongeren. Deze Kleinschalige Woonvoorzieningen (KWV's) zijn in verschillende regio's vormgegeven. Op moment van schrijven zijn er 19 KWV's in Noord-Holland operationeel, voor de doelgroepen zoals benoemd in het 'Bovenregionaal plan een Thuis voor Noordje' d.d. 24 december 2021.

Na ruim drie jaar pionieren door de betrokken zorgaanbieders, was er behoefte aan een brede evaluatie van deze voorzieningen. De kernvraag hierbij is of KWV's helpend zijn voor de persoonlijke ontwikkeling van jongeren met een ingewikkelde zorgvraag.

Daarnaast was er de wens om een evaluatie uit te voeren op de organisatie en de vormgeving van KWV's.

We constateerden dat de KVV's zijn ontwikkeld vanuit verschillende oogpunten; zo zijn er de KVV's die zijn voortgekomen uit de afgebouwde JZ+ groepen, maar zijn er ook KVV's opgericht vanuit een specifieke maatwerkvraag, of als gevolg van toenemende complexiteit in hulpvragen van jongeren die werden aangemeld. Maar ze dienen allemaal eenzelfde doel: een kleinschalige, langdurige woonplek bieden aan jongeren die anders in de JZ+ zouden zijn opgenomen. Voor een overzicht van de KVV's die zijn onderzocht in deze evaluatie, hun locatie, de beoogde doelgroep en de actuele bezetting zie bijlage 1.

Doelstelling van dit evaluatierapport

Het evaluatierapport moet antwoord geven op welke randvoorwaarden er noodzakelijk zijn om succesvol KVV's te ontwikkelen, door inzichtelijk te maken:

- Wat 3 jaar pionieren met KVV's door 4 zorgaanbieders heeft opgeleverd;
- Wat hierin waardevol is gebleken, wat heeft gewerkt;
- Wat niet gewerkt heeft en daarom is gestopt/moet worden gestopt, en/of wat anders gedaan moet worden;

Zodat directe stakeholders betrokken bij de KVV's, zoals gemeenten, Gecertificeerde Instellingen (GI's), zorgverzekeringen/zorgkantoren, en stakeholders in een bredere context, zoals het landelijk Consortium Kleinschaligheid, en de Academische Werkplaats Risicojeugd, geïnformeerd en overwogen beslissingen kunnen nemen over investeren in, en doorontwikkelen van de KVV's.

De informatie die nodig is in dit rapport om te voldoen aan de doelstelling, is opgebouwd uit de antwoorden die zijn opgehaald aan de hand van negen, vooraf geformuleerde vragen, in twee categorieën:

Zorginhoudelijke vragen

- *Voor welke problematiek van de jongeren is de plaatsing in een KVV een passende oplossing gebleken? En wat waren daarbij de helpende factoren?*
- *Voor welke problematiek is een KVV (nog) niet een effectieve verblijfsvorm gebleken? En waarom?*
- *Hoe verloopt het organiseren van passend onderwijs/dagbesteding voor jongeren in een KVV? Wat zijn hier de helpende factoren en de belemmeringen?*
- *Hoe verloopt het bijplaatsen van jongeren in de regio Noord-Holland in KVV's, en welke effecten heeft dat?*
- *Is de beantwoording van vraag 1, 2 en 3 verschillend voor de afzonderlijke KVV's in Noord-Holland, wat zijn daarvoor dan de mogelijke verklaringen?*

Vragen over de organisatie van een KVV

- *Hoe is de KVV tot stand gekomen?*
- *Hoe draait de KVV financieel?*
- *Hoeveel zorg is nodig in de directe begeleiding, roosterplanning etc.?*
- *Hoe is proces van verkrijgen vastgoed verlopen?*

Na een consultatieronde voor de start van de evaluatie zijn er, onder de diverse vragen hierboven, nog een aantal aandachtspunten dan wel subvragen toegevoegd die mee zijn genomen in de evaluatie. Denk hierbij bijvoorbeeld aan vragen op thema's als onvoorwaardelijkheid, toegepaste methodieken, ondersteuning/intervisie van begeleidingsteams, en alternatieven voor een KVV. Voor een compleet overzicht van de hoofd- en subvragen, zie bijlage 2.

Methodologie

Periode

De evaluatie is uitgevoerd in de periode januari – maart 2024

Fasering

De evaluatie is gefaseerd, in drie delen uitgevoerd:

- **1^e fase** verkenning/evaluatie overkoepelend over de KVV's heen, per zorgaanbieder
- **2^e fase** verdieping per KVV, ophalen individuele perspectieven
- **3^e fase** deskresearch op basis van beschikbaar materiaal bij de zorgaanbieders, BEN NH, en relevante publicaties, ter aanvulling dan wel verdieping op wat tijdens de eerdere fases is opgehaald.

Aanpak

Voor deze evaluatie is gebruik gemaakt van een tweetal vormen om tot de antwoorden/uitkomsten te komen:

Interviews

Er is gesproken met een jongere, meerdere jeugd- en gezinsbeschermers, groepswerkers, een leerbegeleider, gedragswetenschappers, teamleiders, en leidinggevenden betrokken bij de KVV's, volgens de principes van de methodiek Waarderend Onderzoeken (ook wel: Appreciative Inquiry). Meer informatie over deze methodiek zie bijlage 3.

Er zijn in totaal 13 interviews afgenomen. Deze interviews zijn zowel op locatie, als online uitgevoerd. Voor de vastgestelde verslagen van de interviews, zie bijlagen 4a tot en met 4m.

Deskresearch

Na de interviews zijn de uitkomsten aangevuld, en wanneer beschikbaar naast de beschikbare documenten van de zorgaanbieders en BEN-NH gelegd.

Voor een bronvermelding van de gebruikte documenten zie bijlage 5.

Toetsing

Tijdens de evaluatie is er op meerdere manieren getoetst:

- Verslagen van de interviews zijn getoetst en geaccordeerd door de geïnterviewden
- De uitkomsten/antwoorden op de vragen zijn getoetst door de contactpersonen binnen de zorgaanbieders
- Na elke fase is er een toetsmoment geweest met de opdrachtgevers op het geheel van uitkomsten en is er waar nodig bijgestuurd in vraagstelling en specifieke aandachtspunten.

Managementsamenvatting

De af- en ombouw van gesloten voorzieningen voor jeugd (JZ+) heeft in Noord-Holland de afgelopen jaren voortvarend vorm gekregen. Zo ontstonden er de afgelopen drie jaar meerdere kleinschalige woonvoorzieningen (KWV's), gestoeld op de principes vanuit Thuis voor Noordje. Inmiddels zijn er daarvan 19 operationeel, gefaciliteerd door GGZ NHN, Kenter, Level en Parlan. Deze evaluatie toetst of de oorspronkelijke verwachting uitgekomen is, namelijk dat een KWV een goede hulpoptie is voor jongeren met een complexe zorgvraag. Ook probeert zij randvoorwaarden te formuleren voor een succesvolle verdere ontwikkeling van de KWV's.

Resultaten: na een zoekend begin, nu een succesvol model voor (bijna) alle jongeren

De resultaten van de eerste drie jaar zijn positief. De meeste jongeren op de KWV's blijken zich goed te ontwikkelen richting de mate van zelfstandigheid die bij hen past. Ze noemen de KWV waar ze wonen hun thuis en voelen zich er gezien en gehoord.

Een centrale rol bij dit succes speelt het in de KWV's toegepaste relatiegerichte model. Onvoorwaardelijke acceptatie, het investeren in wederzijds vertrouwen en het centraal stellen van de behoefte van de jongere helpen bij het creëren van een thuis weg van huis. De eerste jaren heeft het personeel hier zijn weg in moeten vinden. Vooral degenen die langere tijd in het oude, meer controlerende, model hadden gewerkt, konden de omslag niet altijd maken. Door toerusting en selectie heeft de nieuwe richting echter steeds beter vorm gekregen.

In het relatiegerichte model kent het betrekken van de ouders van de jongeren een prominente plek. Zowel in de voorbereiding voor plaatsing, als tijdens het verblijf van de jongere in de KWV, worden ouders intensief betrokken, geïnformeerd en geconsulteerd. Wanneer mogelijk en wanneer helpend in de behoefte van de jongeren, spelen ouders een zo groot mogelijke rol in hun leven.

Een andere belangrijke factor is een zorgvuldig proces van matching en voorbereiding. Een verklarende analyse kan hierbij een rol spelen, maar is niet altijd aanwezig. Jongeren die goed voorbereid worden op hun toetreding tot een KWV, landen er significant beter. Wanneer er vooraf een stevig ambulante team in het gezin van de jongere betrokken is, kan plaatsing in een KWV zelfs worden voorkomen, en als plaatsing alsnog noodzakelijk is, is de overgang voor de jongere makkelijker, en zijn de resultaten beter.

KWV's ontvangen relatief veel kinderen met (extreem) agressief gedrag, die vaak al meerdere verhuizingen tussen zorglocaties achter de rug hebben. Daarnaast zijn er ook jongeren met een ernstige internaliserende problematiek. De relatiegerichte methode blijkt op beide groepen een positieve invloed te hebben. Ook is het gunstig om een mix van verschillende soorten jongeren en problematieken in één KWV te hebben.

Vanwege de agressie worstelen begeleiders vaak met het dilemma tussen vrijheid en veiligheid. Zeker in de beginfase heeft dit tot uitplaatsingen geleid. Belangrijke oorzaken hiervoor waren een gebrek aan ervaring met het relatiegericht werken, structurele onderbezetting en onvoldoende aandacht voor het proces van matches en voorbereiden. Waar deze zaken aangepakt zijn, blijkt de nieuwe aanpak juist positieve resultaten op te leveren. Op het moment dat een jongere het vertrouwen heeft dat hij mag blijven en vanuit dat vertrouwen een band met de medewerkers kan opbouwen, neemt de agressie af. Medewerkers geven wel aan dat zij de huidige veldnormen niet flexibel genoeg vinden voor het relatiegericht werken en dat de inspectie hier onvoldoende oog voor heeft.

In principe achten medewerkers de KWV geschikt voor jongeren met alle problematieken, tenzij er sprake is van een psychologisch bijzondere situatie, zoals bijvoorbeeld een gewetensstoornis. Ook is voor jongere kinderen een gezinshuis vaak een goed alternatief, aangezien zij gemakkelijker nieuwe ouderlijke figuren aanvaarden dan tieners. Daarnaast behoeft de doorstroom na de KWV aandacht, omdat het vaak moeilijk is (zelfstandige) woonruimte te vinden, en passende vervolgzorg voor vertrekkende bewoners.

Onderwijs/dagbesteding voor een jongere is een belangrijke succesfactor, maar kan zeker voor de wat oudere doelgroep, niet altijd gerealiseerd worden op een manier die past bij de ontwikkelingsbehoefte. Er wordt op sommige plekken geëxperimenteerd met afstandsonderwijs, en onderwijs op locatie, en dat sluit goed aan bij de jongeren die hierbij betrokken zijn.

Aanbevelingen: geef het relationeel werken de ruimte

Aanbevelingen voor verdere ontwikkeling van de KWV's richten zich vooral op het versterken van het relationele model:

- **Zorg voor een structurele uitwisseling van kennis en ervaring tussen zorgaanbieders.** Bijvoorbeeld via intervisie. Dit kan de werkwijze wederzijds verrijken.
- **Zorg voor stevige teams, zowel ambulante als binnen de KWV's, om de jongere en zijn gezin heen.** Deze teams moeten bestaan uit mensen die 'de taal' van de jongere en zijn gezin spreken, en moeten intensief worden ondersteund met training, coaching, en reflectie.
- **Investeer volop in de eerste fase van het opstarten van een KWV.** Besteed ruim tijd en aandacht aan het leerproces van het team in een nieuwe KWV, aan het wennen aan elkaar, aan het onderlinge vertrouwen dat moet worden opgebouwd. Investeer daarom in extra coachingsuren, en extra uren voor de teamleiding.
- **Zorg voor een zo goed mogelijke voorbereiding voorafgaand aan de plaatsing van een jongere in een KWV.** Dit kan door vooraf ambulante teams in te zetten in een gezin, die breder kijken dan alleen zorginhoudelijk, maar ook door de jongere en zijn gezin/netwerk, en het team op een KWV goed kennis te laten maken. De verklarende analyse is noodzakelijk voor een goede voorbereiding en matching.
- **Betrek ouders actief zowel bij de plaatsing als ook gedurende de plaatsing in een KWV.** Het actief en intensief (blijven) betrekken van de ouders en het netwerk, is een belangrijke factor binnen de KWV's, ook om te voorkomen dat jeugdigen in een loyaliteitsconflict raken.
- **Zorg voor een herijking van de uitgangspunten voor geleverde zorg en van de veldnormen inzake veiligheid.** Op dit moment zorgen deze bij het leveren van relatiegerichte zorg regelmatig voor restricties.
- **Zorg voor een betere salariëring van het personeel.** Een vast team met weinig verloop draagt sterk bij aan het succes van een KWV. Op dit moment verdienen ambulante hulpverleners meer, waardoor personeel geneigd is richting die functies te vertrekken.
- **Ga over van een financiering per cliënt naar een financiering per KWV.** Op dit moment vormt leegstand een dusdanig groot financieel risico, dat KWV's in hun bestaan bedreigd worden. Het kan hierbij helpen om de kosten van een jongere in een KWV af te zetten tegen de kosten van alternatieve trajecten, inclusief die op de langere termijn. Neem in de financiering ook de kosten mee van de doorlopende begeleiding van de medewerkers in de teams, ter ondersteuning van de continuïteit van het (zware) werk dat ze uitvoeren.

- **Zorg voor KVV's die zoveel mogelijk aansluiten bij het welbevinden van jongeren.** Er moet voldoende (zowel gemeenschappelijk als individueel) leefruimte zijn voor de jongeren, er moet een huiselijke sfeer kunnen worden gecreëerd, en de wijk moet zoveel mogelijk betrokken worden, zodat jongeren zich welkom kunnen voelen. Een wijk waarin mensen 'dezelfde taal' spreken als de jongeren, is hierin heel helpend.
- **Investeer meer in passend onderwijs/dagbesteding.** Ontwikkelingsmogelijkheden hebben is voor deze doelgroep cruciaal, maar kan niet altijd plaatsvinden op een fysieke school. Kijk naar de alternatieven, zoals afstandsonderwijs, onderwijs op locatie.
Kijk ook naar meer (financiële) mogelijkheden voor ontwikkeling binnen de KVV zelf, als onderwijs (tijdelijk) niet mogelijk is.

Resultaten

In de kennismaking, en vooral in de groepsinterviews, hebben we per zorgaanbieder gezamenlijk een waarderend gesprek gehad over KVV's. De vragenlijst, inclusief subvragen, is ter voorbereiding naar de deelnemers verzonden.

In de 1 op 1 gesprekken met een jongere, betrokken jeugd- en gezinsbeschermers, groepswerkers, en gedragswetenschappers, is een verdere verdieping gemaakt naar de verschillende individuele perspectieven.

De antwoorden op onderstaande vragen zijn gebaseerd op de uitkomsten van die gesprekken;

1. Voor welke problematiek van de jongeren is de plaatsing in een KVV een passende oplossing gebleken? En wat waren daarbij de helpende factoren?

Tijdens de gesprekken viel op dat deze vraagstelling, vanuit de problematiek van de jongeren, niet vanuit die invalshoek beantwoord werd, in de gesprekken met alle zorgaanbieders werd weinig expliciet gesproken over de specifieke problematiek van de jongeren.

Verklaring: de visie op KVV's, met daarin bij elke zorgaanbieder een bepaalde vorm van relatiegericht werken, en onvoorwaardelijkheid, brengt mee dat iedere zorgprofessional bij een KVV, ervan uitgaat dat het opbouwen van de relatie, het creëren van wederzijds vertrouwen en veiligheid de basis is voor goede hulpverlening, los van de problematiek van de jongeren.

Visie op de KWV's

Alle zorgaanbieders hebben in hun visie verwerkt, dat een KWV een voorziening is waar jongeren langdurig kunnen wonen, waar doorlopend wordt aangesloten bij hun behoefte en mogelijkheden, en waar de jongere als mens volledig wordt gezien en geaccepteerd, ongeacht het gedrag dat hij laat zien. Er wordt door de groepswerkers relatiegericht gewerkt, jongeren worden niet uitgeplaatst.

Genoemde uitgangspunten die deze visie ondersteunen:

- De (behoefte van de) jongere is altijd leidend. Als het niet werkt tussen een jongere en een groepswerker, vertrekt de groepswerker uit de KWV, niet de jongere. Zorgaanbieders kijken, in het verlengde van het punt hierboven, continu wat in de context helpend is voor een jongere. Ondervinden we dat iets belemmerend werkt in de context, dan veranderen we die.
- Zorgaanbieders kijken continu naar waarom een jongere bepaald gedrag vertoont, en gaan dan op basis van de relatie, en vertrouwen, in gesprek. Wat is de aanleiding geweest van het gedrag, en is de trigger voor dat gedrag buiten het KWV geweest, of binnen het KWV. Wat kunnen we in de toekomst anders doen zodat de trigger of wordt weggenomen waardoor het gedrag niet meer voorkomt, of er meer inzicht is in de trigger zodat er bij een volgende keer ander gedrag de ruimte krijgt.
- Zorgaanbieders hebben liefde en passie voor onze manier van werken, verbinden en ondersteunen van de jongere in hun behoefte. Deze liefde en passie is de rots onder wat ze doen in de KWV's, en houdt ze stevig wanneer er zich ingewikkelde situaties voordoen. Ze zijn ervan overtuigd dat langdurig kunnen investeren in (het opbouwen van) de relatie en het creëren van wederzijds vertrouwen, zorgt voor wederzijdse veiligheid en de mogelijkheid voor jongeren, en professionals, om te leren en te ontwikkelen.
- Ze zien conflicten en crisis als een kans om elkaar beter te leren begrijpen. Door samen te kijken naar het waarom van een conflict en een crisis lukt het ons om steeds vaker en beter uit overlevingsmechanismen te blijven en te connectie te houden.
- Groepswerkers werken waar de jongeren wonen, en niet andersom.
- Jongeren die in KWV's wonen, hebben hier niet voor gekozen. Zij willen, net als elke jongere, prettig de dag doorkomen, met ontspanning en plezier. En wij hebben de morele plicht om hen hierin zo goed mogelijk te ondersteunen.

Eigenschappen jongeren binnen de KWV's

In een KWV is de problematiek van een jongere niet leidend, maar doorvragen leert wel dat de jongeren die er wonen, gedrag laten zien dat past bij een of meerdere kenmerken van problematiek in de onderstaande lijst:

- Hechtingsproblematiek
- Trauma
- ADHD
- ASS
- LVB
- Sociaal-emotionele ontwikkeling die (fors) achterblijft bij de ontwikkeling van leeftijdsgenoten
- Persoonlijkheidsproblematiek

Daarnaast zie je dat de meeste jongeren die in een KWV binnenkomen externaliserend gedrag laten zien, vooral agressie. Het (extreem) agressieve gedrag is de reden waardoor veel van de jongeren, voordat ze in een KWV werden geplaatst, al op meerdere plekken hebben verbleven, en zijn uit- en doorgeplaatst, het zg. 'hoppen'.

Ter illustratie: Een jongen, bij plaatsing in het KWV 9 jaar oud, had al op 11 verschillende plekken gezeten. Een meisje had voordat ze in een KWV kwam wonen, al op 24 andere plekken gezeten. Met beide jongeren gaat het goed.

De jongen is 14 jaar oud, volgt middelbaar onderwijs en woont nog steeds in hetzelfde KWV. Het meisje is volwassen, maar komt nog regelmatig op bezoek in het KWV waar ze heeft gewoond.

Naast jongeren met externaliserend gedrag, wonen in een KWV ook jongeren met internaliserend gedrag, die eveneens zijn uit- of overgeplaatst, meestal meerdere keren, omdat de ernst van het gedrag bleef toenemen en de jongere vooral onveilig was voor zichzelf.

Methodieken die binnen een KWV worden toegepast

De methodieken die bij de vier zorgaanbieders zijn genoemd om hun visie te ondersteunen, voor alle jongeren met een hulpvraag (dus niet alleen binnen een KWV!) zijn:

- Voor de dagelijkse begeleiding van de jongeren:
Triple-C, traumasensitieve hulpverlening, presentiebenadering, geweldloos verzet, sensitief opvoeden, Active Recovery Triad (ART), de-escalatietraining
- Voor de ondersteuning in zelfreflectie, zelfinzicht voor groepswerkers: psycho educatie

- Voor meer handvatten in het onderzoeken van de behoefte van jongeren: de verklarende analyse op basis van het 7-factoren model en de methodiek van de gedeelde verklarende analyse.¹

Voor een samenvatting van alle hierboven genoemde methodieken, hun gemene delers, en de belangrijkste verschillen, zie bijlage 6.

Toeleiding naar een KWV

Er zijn een aantal mogelijkheden waarop een jongeren in een KWV kan worden geplaatst:

- Vanuit een specifieke maatwerkbehoefte waar om een jongere, of jongeren heen een KWV wordt opgebouwd, inclusief een team.
- Door te kijken of een jongere (die op een wachtlijst staat, of aangemeld door een Regionaal Expertteam (RET)), qua profiel en behoefte goed zou kunnen matchen met een groep jongeren in een al bestaande KWV.
- Jongeren die al op een (grootschaligere) groep woonden, en met de omvorming naar een kleinere groep, de KWV, mee zijn verhuisd.

Of een jongere gemotiveerd is, is niet altijd aan de orde. Zeker jongeren die wat jonger zijn, hebben eerst een veilige omgeving nodig voordat gekeken kan worden naar motivatie.

Twee zorgaanbieders geven expliciet aan dat voor jongeren die wat ouder zijn, intrinsieke motivatie randvoorwaardelijk is voor het zich kunnen ontwikkelen in een KWV.

Op dit moment is het aanleveren van een verklarende analyse als een jongere wordt aangemeld voor een KWV, niet verplicht, en vaak niet aanwezig. We zien dat bijvoorbeeld een RET verklarende analyses aanlevert, maar veel verwijzers nog niet.

Er wordt er vanuit de zorgaanbieder altijd sowieso veel tijd en energie gestoken in het vooraf leren kennen van de jongere en zijn behoefte, om hem goed te kunnen matchen in een KWV.

Aanvullende behandeling

De meeste jongeren in een KWV krijgen in de tijd dat ze daar wonen, één of meerdere aanvullende specifieke behandelingen. Het meeste genoemd worden traumasensitieve therapie, psychomotorische therapie, en creatieve therapie.

Voorwaarde is dat dit altijd buiten de KWV gebeurt, de KWV is een thuis en daar horen geen behandelingen gegeven te worden. Voorwaarde is ook dat aanvullende behandeling pas start als de jongere eraan toe is, en stopt wanneer behandeling geen toegevoegde waarde meer heeft.

---

¹ Bureau Peers voorziet in de [verklarende analyse gebaseerd op het 7-factorenmodel](#), en zorgaanbieder Molendrift faciliteert de [gedeelde verklarende analyse](#)

Als expertise in huis is, dan kan behandeling door therapeuten binnen de zorgaanbieder gebeuren. Zo niet, dan wordt expertise van buiten de zorgaanbieder ingeroepen.

Eén zorgaanbieder geeft aan graag breder in gesprek te willen over het nut van therapievormen voor deze doelgroep, die gericht zijn op het stoppen/voorkomen van gedrag. Dit soort therapie wordt nog regelmatig ingezet, maar de twijfel over de toegevoegde waarde neemt toe. In plaats daarvan zou meer gekeken moeten worden naar het gezinssysteem, en hoe het ervoor staat op de verschillende leefgebieden. Het vermoeden is dat de energie, tijd en geld die nu wordt gestoken in gedragstherapie, waardevoller kan worden ingezet om problemen voor een gezin op te lossen, zoals schulden, en woonomstandigheden.

Ouders/netwerk

Het actief en intensief (blijven) betrekken van de ouders en het netwerk, is een belangrijke factor binnen de KWV's. Hier wordt door de zorgaanbieders veel aandacht aan besteed. Uitgangspunt voor twee zorgaanbieders: ouders moeten intrinsiek toestemming geven aan de zorgaanbieder om de opvoeding en verzorging van hun kinderen over te mogen nemen, en moeten dit ook zo uitspreken naar hun kind. Zonder die toestemming ontstaat een loyaliteitsconflict bij de jongere en kan hij niet optimaal ondersteund worden. Het betrekken van ouders kan een ingewikkeld proces zijn. Hiervoor worden twee redenen gegeven: Ouders hebben meestal hun eigen problematiek, of zijn het vertrouwen in de hulpverlening volledig kwijtgeraakt, en vinden (vaak terecht) dat hun kind kapotgemaakt is. In ieder geval hebben ouders bijna allemaal tijd en aandacht nodig om te kunnen accepteren dat hun kind niet meer thuis kan wonen, en/of vertrouwen te kunnen opbouwen dat een jongere in de KWV de juiste zorg en begeleiding krijgt.

Zeker als ouders vooral geloven in straffen en belonen als reactie op het gedrag van jongeren, en in beginsel geen vertrouwen hebben in relatiegericht werken, wordt er veel geïnvesteerd in het meenemen van ouders in de andere manier van werken en de achterliggende visie.

De betrokkenheid van ouders heeft doorlopend de aandacht, en er is regelmatig afstemming, bijvoorbeeld met een tweewekelijks overleg over de gemaakte afspraken en samenwerking. Tussendoor, wanneer nodig, is er laagdrempelig, informeel contact, meestal per mobiele telefoon.

Ouders zijn in een aantal KWV's altijd welkom om jongeren te bezoeken, en mee te eten. Vanuit twee zorgaanbieders zijn er medewerkers die specifiek die ouderbegeleiding verzorgen. Deze rol wordt meestal gecombineerd met het mentorschap. Zij nemen de ouders mee in het hele proces en de ontwikkeling van hun kind, en zorgen ervoor dat ouders gespiegeld worden op wat hun eigen gedrag en situatie doet met de jongere.

Eén zorgaanbieder is genuanceerd over de betrokkenheid van ouders. Het belang van betrokkenheid wordt zeker erkend en ondersteund, en gestimuleerd en gefaciliteerd waar mogelijk, maar er wordt altijd samen met de jongere gekeken welke mate van betrokkenheid wenselijk is. In sommige gevallen is het gedrag van ouders niet helpend in de behoefte van een jongere, en dan kan er samen gekozen worden de betrokkenheid (tijdelijk) te verminderen of te vermijden.

Deze zorgaanbieder is ook voorzichtig met het uitnodigen van ouders in een KVV wanneer daar ook jongeren wonen zonder ouders/netwerk. Geconfronteerd worden met ouders of netwerk van een andere jongere, kan pijnlijk zijn.

Eén zorgaanbieder geeft aan dat de betrokkenheid van ouders en netwerk iets minder relevant is, dit heeft met de leeftijd te maken van de jongeren in de KVV, zij zijn (bijna) 18 en dus volwassen.

Veldnormen voor terugdringen veiligheidsbeperkende maatregelen

In elk gesprek is het borgen van veiligheid binnen een KVV, voor jongeren en medewerkers, uitvoerig aan de orde geweest. De veldnormen werden daar ook regelmatig in genoemd. Drie zorgaanbieders geven aan te worstelen met de toepassing van een aantal veldnormen in het dagelijks werk op een KVV. Ze geven aan dat groeps werkers vanuit het relatiegericht werken situationeel kijken, en altijd aan willen sluiten bij de behoefte van een jongere, en het verlangen dat achter gedrag schuilgaat. Wat daarin helpend en/of nodig is, kan op spanning staan met hetgeen in de veldnormen is opgenomen.

De normen worden door groeps werkers soms vergeleken met wat ouders hun pubers in een normale gezinssituatie opleggen, zoals het tijdelijk innemen van een mobiele telefoon, of het uitschakelen van wifi 's avonds, en vanuit daar ontstaat er onbegrip.

Een aantal zorgaanbieders geeft aan in de veldnormen genoeg ruimte te vinden om te kunnen doen wat helpend is voor de jongere, door sommige groeps werkers en sommige gedragswetenschappers worden de veldnormen rigide genoemd, te zwart wit, en niet ondersteunend aan relatiegericht werken.

Eén zorgaanbieder gaf aan dat er een verschil is tussen wat aangegeven wordt in de Wet Zorg en Dwang, en wat aangegeven wordt in de veldnormen. Wanneer er jongeren in een KVV zitten waarop de Wet Zorg en Dwang van toepassing is, gelden andere kaders voor vrijheidsbeperkende maatregelen dan voor jongeren waarvoor deze wet niet geldt.

In een KVV zou je willen dat dat verschil er niet is, zeker ook omdat er veel overlap is in de eigenschappen van de jongeren, en je vanuit de visie en manier van werken wilt doen wat past bij elke jongere.

In relatie met de veldnormen wordt ook de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd genoemd. Zorgaanbieders geven aan dat inspecteurs vanuit de veldnormen geneigd zijn rigide kijken, en in de rapporten vaak een (veel) kritischer toon hebben, dan in de gesprekken die aan het rapport voorafgaan aan op de locatie. De verbeterpunten zijn meestal gericht op het voeren van een uitgebreide administratie en het schrijven van verbeterplannen. Het schrijven van dergelijke plannen en het voeren van een uitgebreide administratie voelt als een last, met te weinig toegevoegde waarde. Daarnaast worden verbeterpunten aangedragen, waar voor een goede uitvoering zorgaanbieders afhankelijk zijn van externe partijen. Het gevoel is dat de Inspectie, en de veldnormen, nog niet voldoende aansluiten bij de andere manier van werken in de KWV's. Rapporten gaan bijvoorbeeld in op het 'wat' en het 'hoe' van situaties op een KWV, terwijl vanuit relatiegericht werken het 'waarom' veel belangrijker is.

Doelgroepen

Op dit moment verblijven onderstaande doelgroepen in de KWV's:

Algemeen:

- Jongeren met ernstige en complexe problemen
- Jongeren die een risico vormen voor zichzelf of de omgeving

Meer specifiek:

- Jongeren met een LVB met probleemgedrag
- Jongeren met verslavingsproblematiek
- Jongeren met een forensisch profiel
- Meisjes met externaliserende problematiek 14+ jaar
- Jongens 7-12 jaar
- Meisjes met ernstige eetproblematiek

Het lijkt overigens of vooral jongeren die agressief gedrag vertonen, in KWV's geplaatst worden, en statistisch gezien klopt dat ook. Maar ook jongeren met complexe problematiek die vooral internaliseren, zijn gebaat bij plaatsing in een KWV. Het kan voor een KWV heel goed werken om een mix van jongeren te plaatsen, zowel in leeftijd, als in gedrag. Groepswerkers geven aan die afwisseling, ook omdat er dan vaak een andere behoefte is vanuit de jongeren, fijn te vinden.

Ondanks dat bovenstaande doelgroepen allemaal vertegenwoordigd zijn, geven zorgaanbieders aan sommige doelgroepen ingewikkelder te vinden, dan andere.

Dit betreft vooral jongeren met een forensisch profiel, zij zorgen vaker dan de andere doelgroepen voor onveiligheid voor zichzelf, andere jongeren, en groepswerkers.

Zorgaanbieders geven aan dat vanwege de open setting van de KVV's, en de andere manier van werken regelmatig zorgt voor dilemma's bij de groepswerkers. Dilemma's die gaan over het willen respecteren van autonomie en eigen regie bij de jongeren en het onvoorwaardelijk accepteren van de jongere als mens, versus het willen bieden van veiligheid aan de jongere en zijn omgeving. Deze dilemma's spelen overigens binnen alle KVV's, over alle doelgroepen heen.

In relatie tot de forensische doelgroep sprak de geïnterviewde jongere uit dat zij gesloten instellingen ziet als een jeugdgevangenis, maar dan met een andere naam. En dat jongeren zonder delictgedrag, zoals zij zelf, daar per definitie niet thuishoren. Zij gaf overigens niet aan dat jongeren met een forensisch profiel altijd opgesloten moeten worden.

Er is op dit moment één zorgaanbieder die plek biedt aan de doelgroep meisjes met ernstige eetproblematiek. Deze zorgaanbieder zet autonomie en eigen regie voor jongeren bovenaan in haar visie, ongeacht de doelgroep, ongeacht of gedrag externaliserend of internaliserend is. En dat geldt dus ook voor deze meisjes. In de praktijk betekent dat, dat wanneer een meisje aangeeft te willen stoppen met eten, zij de vrijheid heeft om dat te doen. Dit gebeurt in nauw en continu overleg tussen de zorgaanbieder en ouders, en andere betrokkenen. Een dergelijke aanpak doet volledig recht aan de autonomie en eigen regie, maar de zorgaanbieder is ervan doordrongen dat dit voor elke betrokkene spannend en risicovol is, en niet in overeenstemming met hoe er 'normaal' aan deze meisjes zorg wordt verleend. De aanpak vanuit autonomie en eigen regie heeft tot succes geleid.

Een meisje dat daadwerkelijk de vrijheid kreeg om te stoppen met eten, besloot zelf na een week weer te gaan eten, en wordt nu nog intensief begeleid.

Alternatieven voor een KWV

Zowel zorgaanbieders, als bijvoorbeeld jeugd- en gezinsbeschermers geven aan elke jongere een warm en veilig thuis te gunnen. En als dat dan wegens omstandigheden niet thuis kan, bij de ouders, dan heeft een vorm die daar het meest op lijkt de voorkeur, zoals een pleeggezin, of een gezinshuis. Met pleeg- of gezinshuisouders die 24/7 beschikbaar zijn en het dichtst in de buurt komen van een gezin.

Zorgaanbieders geven aan dat voor de jongeren die in een KWV wonen, met een team van groeps werkers, een pleeggezin zelden een goede optie is. Deze vorm wordt als 'te licht' gezien voor de problematiek en het gedrag van deze jongeren. Een gezinshuis zou passend kunnen zijn, er zijn gezinshuisouders die voldoende achtergrond, ervaring en stevigheid hebben voor de doelgroepen jongeren die nu in een KWV wonen.

De keuze tussen een KWV, of een gezinshuis, is meerledig. In de praktijk blijkt dat voor jongeren die wat ouder zijn, een KWV vaker passend is, omdat deze jongeren 'nieuwe ouders' niet meer (snel) accepteren en beter reageren op een team van groeps werkers.

Jongere kinderen zullen 'nieuwe ouders' over het algemeen wel accepteren en verwijzers geven daarom de voorkeur aan een gezinshuis voor deze doelgroep. Waarom jongere kinderen dan toch af en toe in een KWV wonen, heeft drie redenen: ofwel de zorgaanbieder heeft geen gezinshuisconstructie beschikbaar, ofwel er is geen passend gezinshuis beschikbaar, maar wel een plek in een KWV, ofwel deze jonge kinderen zijn extreem loyaal naar hun eigen ouders, en accepteren geen andere ouderfiguren in hun leven.

Jeugd- en gezinsbeschermers geven overigens aan zelden de luxe te hebben om te kunnen kiezen voor een vorm die het beste past bij de jongere, en genoeg te moeten nemen met een beschikbare plek. Hier ligt een relatie met het te laat om een passende plek vragen, waardoor de urgentie om een jongere zo snel mogelijk te plaatsen, (te) groot is geworden. Dit bemoeilijkt het noodzakelijke vertragen en verdragen, en de tijd te kunnen nemen voor het proces om te komen tot een goede verklarende analyse.

Als laatste alternatief voor een KWV wordt de maatwerkconstructie genoemd, waarin meestal sprake is van 1 op 1 begeleiding voor een jongere. Soms kan een jongere, om verschillende redenen, waaronder bijvoorbeeld extreme prikkelgevoeligheid, zelfs niet in een kleine groep binnen een KWV wonen, waardoor ook een KWV (nog) niet passend is.

2. Voor welke problematiek is een KWV (nog) niet een effectieve verblijfsvorm gebleken? En waarom niet?

Algemeen

Veel jongeren, die vanaf de start van een KWV's zijn geplaatst, wonen daar nu nog steeds, of zijn uitgestroomd vanwege hun leeftijd, en/of omdat ze stappen hebben kunnen zetten naar zelfstandigheid.

Relatiegericht werken, onvoorwaardelijkheid in begeleiding en acceptatie van de jongere, die als belangrijkste pijlers in de visie van de zorgaanbieders zijn opgenomen, laten hierin hun toegevoegde waarde zien.

Maar alle zorgaanbieders geven met pijn in hun hart toe dat er, zeker in de beginfase van de KWV's, een aantal negatieve uitplaatsingen geweest, vanwege toenemende en onverantwoorde onveiligheid voor de jongere, en zijn omgeving.

Redenen die hiervoor zijn gegeven: Teams in de KWV's waren nog in transitie van beheersmatig werken naar relatiegericht werken, en/of waren regelmatig onderbezet wat uitdagingen in de roosters en bezetting met zich meebracht. Een aantal zorgaanbieders heeft er desondanks ook in deze beginfase voor gekozen om een aantal groeps werkers te laten gaan, omdat de negatieve invloed van de dynamiek tussen deze groeps werkers, en jongeren te groot werd, met als gevolg onveiligheid voor jongeren en medewerkers.

Wat ook meerdere malen is aangegeven is dat er in de beginfase minder aandacht voor, en tijd is besteed aan de matching van een jongere, en de voorbereiding op een plaatsing van een jongere in een KWV.

In de beginfase zijn er daarom te snel jongeren geplaatst in KWV's, vanuit de wil om jongeren een plek te geven in kleinschaligheid, vanuit de nieuwe visie en een andere manier van werken, voordat de KWV en het team, maar zeker ook de jongere zelf, er klaar voor was.

Terugkijkend geven de zorgaanbieders aan dat de kans op een negatieve uitplaatsing, met de geleerde lessen en de kennis en ervaring die er nu is, sterk is verminderd. Er is sneller inzicht waarom een alternatieve woonvorm, en dan met name een gezinshuis passender kan zijn (zie ook hierboven onder 1), er is veel kennis en ervaring opgedaan in de matching van een jongere in een KWV en de voorbereiding op een plaatsing. Daarnaast merken alle zorgaanbieders dat de teams van groeps werkers op de KWV stappen hebben gezet in het relatiegericht werken, volgens de methodieken die de zorgaanbieders hebben geïmplementeerd. Wat daarin heeft geholpen is deze teams te versterken met groeps werkers die geen achtergrond in de JZ+ hebben, maar die bijvoorbeeld wel in de gehandicaptensector of kinderopvang, of bij de politie hebben gewerkt, en/of al ervaring hadden in één van de genoemde methodieken. Groeps werkers die zich na verloop van tijd niet konden of wilden committeren aan de nieuwe manier van werken in KWV's, zijn uitgestroomd binnen, of buiten de organisatie.

De schil van professionals om de teams op de KWV's doorlopend te ondersteunen, is inmiddels goed beschikbaar. Alle zorgaanbieders geven aan doorlopend te blijven leren, en dat er altijd verbeterruimte blijft om deze jongeren een nog betere en veiligere woonplek te bieden. Er is meerdere malen aangegeven dat het volledig kunnen implementeren van een relatiegerichte methodiek, zowel bij een team als bij jongeren, zomaar 3-5 jaar in beslag kan nemen. Je bouwt samen aan vertrouwen, veiligheid en herstel, en dat kost, zeker bij deze doelgroepen, veel tijd.

Op dit moment geven zorgaanbieders voorzichtig aan, niet te kunnen bedenken waarom een jongere niet zou kunnen passen, mits er een goede matching plaats heeft gevonden of een KWV als vorm, of een specifieke KWV passend is, en er geen sprake is van bijvoorbeeld een gewetensstoornis bij een jongere.

Zorgaanbieders geven aan steeds verder te ontwikkelen in het bieden van een goede woonplek voor deze jongeren, maar dat het waardevol zou zijn als er meer aandacht komt voor goede vervolgplekken. Zeker als een jongere op zichzelf gaat wonen, en daar qua ontwikkeling ook goed tot in staat is, zijn er vaak geen woningen beschikbaar. Een aantal zorgaanbieders geeft aan jongeren tot hun 23^e een woonplek te kunnen bieden, waardoor de kans groter wordt dat een jongere daarna een eigen plek heeft. Maar voor sommige jongeren blijft het risico dat ze als ze het KWV verlaten, dat ze geen plek hebben, en dat ze in het ergste geval op straat terecht komen.

Per doelgroep

Zie onder vraag 1

3. Hoe verloopt het organiseren van passend onderwijs/dagbesteding voor jongeren in KWV? Wat zijn hier de helpende factoren en de belemmeringen?

De ervaringen zijn per zorgaanbieder verschillend. Eén zorgaanbieder geeft aan dat de jongeren in hun KWV's onderwijs volgen en dat dat goed gaat. Hun sleutel is een tijdige, veelvuldige en nauwe afstemming tussen school en de mentor van de jongere, en samen blijven kijken naar wat er nodig is, en dat ook faciliteren. Het gaat hier overigens om jongeren die op jongere leeftijd in een KWV zijn geplaatst, en al ingeschreven stonden op een basisschool en/of al verbleven op een zorgboerderij. Vanuit de sociale kaart die die basisschool heeft, is gezamenlijk gekeken wat op welk moment het beste aansluit. Voor deze jongeren geldt dat ze nu middelbaar onderwijs volgen, en in één geval loopt de jongere stage.

Als jongeren al stonden ingeschreven op een school voordat ze in een KWV komen wonen, is onderwijs in de meeste gevallen al georganiseerd en kan voortgezet worden. Soms is het nodig om vervoer te regelen omdat de KWV verder weg ligt van de school.

Een andere zorgaanbieder geeft aan voor jongeren die wat ouder zijn, en bij hun komst in een KWV niet naar school gaan, bijna geen passend onderwijs/dagbesteding te kunnen vinden. Als belangrijkste oorzaak wordt opgegeven de voorwaardelijkheid die scholen en dagbestedingen hanteren, waardoor een jongere niet op school kan zijn.

Denk hierbij aan aanwezigheidsplicht waaraan een jongere niet altijd kan voldoen, kledingvoorschriften (bijvoorbeeld de capuchon van een hoodie die niet op mag), en weinig of geen ruimte om fouten te maken, zowel in prestaties als gedrag. De kaders en regels die daar gehanteerd worden, sluiten niet aan bij de onvoorwaardelijkheid binnen een KWV.

Eén zorgboerderij gaf aan een jongere niet te willen ontvangen, omdat er eerdere negatieve ervaringen waren geweest met een jongere die in dezelfde KWV had gewoond.

Door de medewerkers van de zorgboerderij uit te nodigen in het KWV en kennis te maken met de jongere, kon hij alsnog geplaatst worden, en hij heeft het daar naar z'n zin, hij leert en ontwikkelt daar.

Eén zorgaanbieder geeft aan dagbesteding, en onderwijs, centraal te hebben geregeld, ook voor een deel van de KWV's. Het gaat dan vooral om jongeren die vanuit een gesloten machtiging in een KWV verblijven. Voor een deel gaat het alleen om inzet op basis van de behoefte van een specifieke jongere. Zo is er een onderwijsvorm voor een aantal KWV's, in samenwerking met het Altra College, waarin op maat gekeken wat het beste aansluit bij de behoefte van de jongere.

Eén zorgaanbieder, met een KWV waarin jongeren wonen vanaf 17 jaar, heeft als voorwaarde dat de jongeren een opleiding volgen, dan wel werken. De zorgaanbieder investeert en ondersteunt hierin, met een team vanuit Individuele Plaatsing en Steun (IPS), dat jongeren toeleidt naar betaald werk, of onderwijs.

De zorgaanbieders geven allemaal aan dat onderwijs/dagbesteding een randvoorwaarde is voor de jongeren in de KWV's om zich goed te kunnen ontwikkelen. Er zijn alternatieve vormen van onderwijs bekend wanneer een jongere niet uit de voeten kan met de aanwezigheid op een fysieke school.

Mogelijkheden: In één regio wordt vanuit het SWV afstandsonderwijs aangeboden, en in een andere regio komt een leerkracht met ervaring met deze doelgroep, aan een groep jongeren op locatie les geven.

4. Hoe verloopt het bijplaatsen van jongeren in de regio Noord-Holland in KWV's en welke effecten heeft dat?

In de loop der tijd zijn zorgaanbieders steeds meer aandacht en tijd gaan geven aan de matching en plaatsing van een jongere in een bestaande KWV, omdat blijkt dat dit een belangrijke succesfactor is. Eén zorgaanbieder geeft aan hier in de loop der tijd zelfs een volledig plan voor te hebben gemaakt. Dit plan gaat uit van een lange aanlooperperiode, waarin gekeken wordt waar een jongere het best tot z'n recht komt.

Als de match gemaakt is, worden er filmpjes opgenomen waarin het team van medewerkers zich voorstelt aan een jongere, en waar een rondleiding door het pand wordt gegeven.

In de voorbereiding zorgt de mentor ervoor dat alles om een jongere heen zoveel mogelijk geregeld wordt, zoals begeleide omgang met ouders, onderwijs/dagbesteding voor zover dat nog niet geregeld is. Ook wordt er veel aandacht besteed aan het gezinssysteem, het gezin wordt voorbereid op de plaatsing van een jongere in een KWV. Het is een heel persoonlijke aanpak waar veel tijd voor wordt uitgetrokken. De ervaring is dat de jongere zich vanaf de start meer thuis voelt en er sneller verbinding en vertrouwen ontstaat.

Een andere zorgaanbieder investeert vooraf in een intensieve, ambulante begeleiding in het gezin van een jongere die in principe in een KWV zou kunnen/moeten wonen.

Het ambulante team is vrij in haar keuze van interventies om te voorkomen dat de jongere daadwerkelijk uit huis, in een KWV geplaatst wordt. Dit kunnen dus ook interventies zijn die niet (rechtstreeks) met jeugdhulpverlening te maken hebben. Deze aanpak heeft er al voor gezorgd dat een jongere, die aanvankelijk uit huis geplaatst moest worden, toch thuis kon blijven. Dit past volledig in de visie van het relatiegericht, en zo thuis mogelijk, werken. En daar waar plaatsing in een KWV alsnog nodig was, verhuisden de ambulante medewerkers met de jongere mee, en zorgde voor continuïteit in het al opgebouwde vertrouwen en relatie.

Andere zorgaanbieders kijken zeker ook zorgvuldig of een jongere past binnen een KWV, maar er is niet gesproken over een uitgebreid voorbereidingstraject.

Soms kiezen zorgaanbieders ervoor om op basis van een vraag voor een maatwerktraject, een KWV op te richten. De vraag van de jongere in dit maatwerktraject, is dan leidend.

Als deze jongere in het KWV woont, kan er gekeken worden of er jongeren kunnen worden bijgeplaatst.

5. *Is de beantwoording van vraag 1, 2 en 3 verschillend voor de afzonderlijke KWV's in Noord-Holland, wat zijn daarvoor dan de mogelijke verklaringen?*

Uit de gesprekken blijkt dat er verschillen zijn, en die zitten vooral op een aantal aspecten:

- De samenstelling van de teams in een KWV
  - Teams waarin vooral/alleen jongere mensen zitten, brengen iets anders dan teams waarin ook oudere mensen werken. Jongeren die door jonge groeps werkers worden begeleid, zien hen meer als leeftijdsgenoten, gelijkgestemden, en herkennen zichzelf meer in hen, en ze spreken vaak ook dezelfde taal.
  - Jongeren die ook door oudere groeps werkers worden begeleid, zeker als die groeps werkers zelf een gezin hebben, zien hen meer in een moeder- of vaderrol.

- De meeste jongens hebben een goede klik met mannelijke groepswerkers. Ze gaan er met hen op uit, gaan bijvoorbeeld kamperen.
- Sommige teams werken met strakke huisregels, andere teams hebben veel minder regels. Het valt op dat in KVV's met veel huisregels, minder vertrouwen lijkt te zijn in de jongeren, dan in KVV's met weinig regels. Vaste bedtijden, voorraadkasten met sleutels, of het gebrek hieraan, zijn praktische voorbeelden. Teams met groepswerkers die al lang met elkaar werken, zijn sneller geneigd om huisregels los te laten en geven aan dat het vertrouwen dat zij in jongeren hebben, nauwelijks wordt beschaamd.
- Basisveiligheid in diverse settingen van KVV's
  - Als een KVV niet op zichzelf staat in een woonwijk, wordt er in de basis meer veiligheid ervaren door jongeren en groepswerkers. Zeker als een groepswerker alleen dienst heeft, en weet dat, mocht het nodig zijn, ondersteuning op loopafstand is, geeft dit meer vertrouwen en rust.
- De grootte en staat van de KVV
  - KVV's in de vorm van éénsgezinshuizen, in goede staat met veel comfort, hebben een huiselijkere sfeer dan KVV's in grotere panden waar bijvoorbeeld ook andere zorgvormen gehuisvest zijn, zoals Intensieve Zelfstandigheidstraining (IZT) op een andere verdieping, of studio's. KVV's in oude panden hebben vaak achterstallig onderhoud, wat de huiselijkheid niet ten goede komt. In de kleinere KVV's met veel comfort en sfeer zijn jongeren en medewerkers vaak in één ruimte, doen dingen meer samen. In de grotere KVV's trekken jongeren zich vaker terug in hun eigen ruimte.
  - KVV's die voortgekomen zijn uit een andere zorgvorm, zijn vaak nog 'hufterproof', dit gaat ten koste van de huiselijkheid.
- De leeftijd van de jongeren in de KVV's
  - Bij jongere kinderen voelt een team zich veel verantwoordelijker voor het borgen van de veiligheid van die jongeren, dan bij jongeren die meer richting volwassenheid gaan. Het uitgangspunt van autonomie en eigen regie zorgt bij het team voor meer dilemma's wanneer een jong kind bijvoorbeeld weg wil lopen.
  - Jongere kinderen komen sneller fysiek naar groepswerkers toe wanneer zij zich onveilig voelen, 'vallen aan', jongeren richting volwassenheid trekken zich over het algemeen meer terug, laten meer vermijding zien. Dat maakt dat het toepassen van het normenkader vrijheidsbepurende maatregelen in de KVV's waarin deze kinderen verblijven, zo ingewikkeld is.

Bedrijfsvoeringsvragen

1. Hoe is de KVV tot stand gekomen?

KVV's komen op 3 manieren tot stand:

- Op verzoek van een gemeente, een RET, of een verwijzer wanneer er een maatwerkvraag ligt voor één of meerdere jongeren, die passend is voor een KVV
- Vanuit 'oude' grootschalige groepen, die zijn omgebouwd tot kleinschalige KVV's
- Vanuit een binnen de zorgaanbieder geconstateerde toename van complexiteit in de hulpvragen van jongeren

2. Hoe draait de KVV financieel?

Twee zorgaanbieders hebben aangegeven dat een KVV, op jaarbasis, ruim één miljoen euro kost, en zij verwachten dat de andere twee zorgaanbieders ongeveer op eenzelfde bedrag uitkomen. In dit bedrag zijn alle kosten verwerkt, uitgezonderd de kosten voor aanvullende behandelingen, en uitgezonderd de kosten voor de inzet van IPS'ers en de inzet van ervaringsdeskundigen (deze laatste twee worden vanuit één zorgaanbieder ingezet).

De financiering van de KVV's wordt voor drie zorgaanbieders meestal door de gemeente geregeld, vanuit de Jeugdwet, of in sommige gevallen de Verlengde Jeugdwet als een jongere 18 jaar of ouder is. Wanneer er sprake is van WLZ, voor bijvoorbeeld jongeren met een LVB, dan financiert het zorgkantoor. Bij één zorgaanbieder zijn de jongeren in een KVV meestal 18 jaar of ouder, dan wordt er door de gemeente soms gefinancierd vanuit de Verlengde Jeugdwet, maar meestal de WMO. Er wordt bij alle zorgaanbieders gefinancierd per jongere.

Twee zorgaanbieders hebben aangegeven dat het BEN NH de afgelopen jaren financieel heeft bijgedragen aan de KVV's.

Alle zorgaanbieders spreken hun zorgen uit over hoe de financiering nu is geregeld. Omdat de financiering per jongere is, heeft de zorgaanbieder de noodzaak om alle plekken binnen een KVV bezet te hebben. Als er een plek langere tijd beschikbaar blijft, is de financiering niet kostendekkend. Dit uitgangspunt staat op spanning met de tijd en aandacht die zorgaanbieders willen besteden aan een goede matching en plaatsing.

De vergoeding vanuit de WMO, ook met de hoogste tarifiering, voor één zorgaanbieder, is niet kostendekkend voor een KVV.

De gelden die vanuit het BEN NH ter beschikking zijn gesteld om dit aan te vullen, vervallen dit jaar, en gemeentes hebben aangegeven geen mogelijkheden te hebben om vanuit de hoogste tarifiering voor de WMO, de KVV kostendekkend te financieren. Aan deze tarifiering zit bovendien de voorwaarde voor somatiek verbonden waaraan het KVV niet voldoet, voor de gemeente een reden om hier herhaaldelijk op terug te komen. Inmiddels wordt het KVV daarom vanuit de op één na hoogste tarifiering bekostigd.

Voor deze zorgaanbieder is het noodzakelijk dat financiering van de KWV, en de gewenste toekomstige KWV's, voor de lange termijn mogelijk, en kostendekkend wordt gemaakt. Als dit niet lukt, dan moet de KWV die er nu is, nog dit jaar gesloten worden.

Alle zorgaanbieders uiten de wens om voor KWV's de financiering per jongere, om te zetten naar capaciteitsbekostiging per KWV. Dit garandeert continuïteit voor een KWV, en de ruimte en mogelijkheid om de randvoorwaarden die nodig zijn om jongeren een goede plek te bieden, te kunnen borgen.

3. Hoeveel zorg is nodig in de directe begeleiding, roosterplanning etc.?

Er wordt door elke zorgaanbieder aangegeven dat het succes van een KWV staat of valt met het team van groepsworkers om de jongeren heen. Zij gaan dagelijks met deze jongeren om, worden continu uitgedaagd in hun vermogen om te vertragen en te verdragen, ten behoeve van het welbevinden en de ontwikkeling van de jongeren.

Het is zwaar werk dat veel vraagt van de professionele vaardigheden, maar vooral van het mens zijn met eigen triggers, overtuigingen, en achtergrond. Zij zorgen ervoor dat jongeren zich (weer) veilig gaan voelen, zodat hun gedrag vanuit hun overlevingsmechanisme kan verminderen/verdwijnen, waardoor ze (weer) kunnen ontwikkelen. Investeren in de opleiding, training, stevigheid en continue ondersteuning van deze teams, zodat zij volhouden, is daarom cruciaal.

Wat is waardevol, wat werkt:

- Een vast team, dat al langere tijd samenwerkt, en ingespeeld is op elkaar en de jongeren.
- Een team dat opgebouwd is uit medewerkers van diverse leeftijden, met verschillende achtergronden, en diverse stijlen van begeleiden, waarin zowel mannen als vrouwen vertegenwoordigd zijn.
- Zoveel mogelijk medewerkers die dezelfde taal spreken als de jongeren/gezinnen die ze begeleiden. Medewerkers die een vergelijkbare achtergrond hebben als de doelgroep, zijn succesvol in het opbouwen van een relatie en vertrouwen met de jongeren.
- Het team heeft de benodigde trainingen en opleidingen (gehad) die de visie onder de KWV's ondersteunen, en het team gelooft volledig in de visie. Eén zorgaanbieder geeft aan dat het team van groepsworkers op haar KWV, geheel afkomstig is uit de flexpool voor volwassenpsychiatrie, en vanaf de start al ervaren was en getraind in de op de KWV ingezette methodiek. De medewerkers hebben zichzelf opgegeven voor de KWV, en hebben zich daarmee ook volledig gecommitteerd aan de visie.

- Medewerkers in het team krijgen voldoende hersteltijd na hun dienst, en/of na een incident. Zeker als er sprake is van verandering in een KWV, doordat er een groepswerker vertrekt, een nieuwe groepswerker begint, een jongere vertrekt of juist wordt bijgeplaatst, zorgt dit voor een nieuwe dynamiek in een KWV die het werk (tijdelijk) zwaarder maakt.
Hersteltijd is belangrijk, maar mag niet ten koste gaan van het aantal uren dat een groepswerker wil werken. De capaciteit van een team is niet ruim, dus ook vanuit die invalshoek moet goed gekeken worden hoe je dat faciliteert.
- Elke jongere heeft in het team een eigen mentor, die zorgt voor de contacten met ouders, school/dagbesteding, verwijzer, netwerk, etc. De mentor is voor de jongere het vaste en eerste aanspreekpunt, de wederzijdse klik en wederzijds vertrouwen zijn daarom cruciaal en daar wordt fors in geïnvesteerd.
- Om het team van groepswerkers heen zit een schil van ondersteunende professionals, zoals een gedragswetenschapper, en een teamleider. Zij zijn goed bereikbaar voor advies. Eén zorgaanbieder werkt met leerbegeleiders, senioren groepswerkers die zeer ervaren zijn in het relatiegericht werken, en volledig vrijgespeeld zijn voor hun rol. Ze lopen diensten mee met het team, en geven ter plekke advies in situaties, en ondersteunen daarmee het 'learning on the job' optimaal.
- Teams hebben vaste overlegmomenten met de gedragswetenschappers en teamleider. Eens per week online, eens per week live. Daarnaast is er doorlopend contact mogelijk, met name via de mobiele telefoon om intern binnen het team, en/of met de gedragswetenschapper dan wel teamleider te overleggen wanneer nodig.
- Naast training, opleiding, coaching en vaste overlegmomenten is het belangrijk om heel regelmatig en langdurig begeleid te worden in wat het werk met hen als mens doet zodat ook daarin verder geleerd en ontwikkeld kan worden.
- Een aantal zorgaanbieders heeft gekozen voor KWV's die geografisch dichtbij elkaar liggen, zodat groepswerkers van de KWV's elkaar snel kunnen vinden als dat nodig of handig is. Eén zorgaanbieder maakt gebruik van een zg. 'pendeldienst', een groepswerker die als vliegende keep fungeert en bijvoorbeeld met een jongere naar een afspraak gaat, zodat medewerkers die dienst hebben op een KWV, daar ook kunnen blijven.
- Eén zorgaanbieder geeft aan dat de KWV een pand is, dat geografisch in het midden ligt met daaromheen een 'schil' van woningen waarin ze zorg en begeleiding biedt aan jongeren die wat verder zijn in hun ontwikkeling dan in het KWV. Om die woningen heen zit een andere schil van woningen, waarin zorg en begeleiding is op weg naar nog meer zelfstandigheid. Je kan als jongeren dus letterlijk en figuurlijk starten in een KWV, doorstromen naar de eerste schil, daarna naar de tweede schil, en vanuit daar de zelfstandigheid in gaan.
- De teams op de KWV's worden aangemoedigd situationeel te kijken en samen te overleggen wat goed is om te doen in het belang van een jongere en zijn toekomst, en te kijken hoe kaders en regels hierin passen. Hierin is commitment tot op het hoogste niveau bij de zorgaanbieders.

- Groepswerkers geven aan dat ze door het relatiegericht werken, (een beetje) van de jongeren in 'hun' KWV zijn gaan houden. En dit zorgt ervoor, dat het uitplaatsen/wegsturen van een jongere veel minder, of niet aan de orde komt, ook als er sprake is van extreem gedrag. De jongere bevestigt in haar interview het belang van liefde en vrijheid in het ervaren van veiligheid en de wil om stappen te zetten in de ontwikkeling. Voor haar zijn dit de belangrijkste elementen die haar geholpen hebben op haar weg naar zelfstandigheid.
Eén gedragswetenschapper geeft aan dat het houden van deze jongeren niet per se noodzakelijk is, dat het vooral gaat om de onvoorwaardelijke acceptatie, maar het helpt zeker.
- Leidinggevend en gedragswetenschappers geven aan de intervisie² met hun collega's bij andere zorgaanbieders erg waardevol te vinden, en een goede dagelijkse samenwerking met elkaar nodig te hebben om de groepswerkers goed te kunnen ondersteunen. Commitment, actieve ondersteuning, ruimte en vrijheid vanuit de bestuurders van hun organisatie worden ook genoemd als essentiële elementen om hun taken zo goed mogelijk te kunnen doen.

Binnen een KWV bestaan de teams gemiddeld uit 8 FTE. Er wordt gewerkt met drie diensten, waarvoor geldt dat er altijd twee groepswerkers tegelijk aanwezig zijn gedurende de dag en avond. Een groepswerker doet meestal in z'n eentje een slaapdienst.

Leidinggevend en gedragswetenschappers geven aan dat het werk van een groepswerker op een KWV zwaarder is dan op een JZ+ groep. De salariëring voor beide rollen is nu gelijk, maar de wens is om de groepswerker op een KWV met een hogere schaal te waarderen. Voor drie zorgaanbieders komt daar nog bij dat het salaris van een ambulante hulpverlener hoger ligt dan voor een groepswerker op een KWV, waardoor de kans groot is dat een groepswerker wil doorstromen naar ambulante werk, en het risico op verloop in het team in een KWV toeneemt.

Een hogere salariëring kan ook helpen in het werven van het juiste personeel. De zorgaanbieders geven aan dat de werving van goede medewerkers heel lastig is. Er zijn mensen nodig met liefde en passie, met de juiste instelling/levenservaring, nog los van opleiding en training. Op dit moment werven drie zorgaanbieders mensen waarvan het gevoel is dat de basis klopt, en kiezen ervoor om deze mensen, wanneer ze nog niet de juiste opleiding hebben, deze aan te bieden terwijl ze al aan het werk zijn. Met ondersteuning en begeleiding van groepswerkers met ervaring en de juiste papieren.

Gezien de krapte op de arbeidsmarkt worden er ook op KWV's, ZZP'ers ingezet. Hoewel dit niet het beste is voor de continuïteit in een KWV, geeft de inzet van ZZP'ers zeker in een beginperiode veel lucht in een team. In de beginperiode, waarin een KWV vooral veel

---

² Deze intervisie wordt sinds 2,5 jaar bekostigd door het BEN NH

aandacht nodig is voor het stabiliseren van sommige jongeren, kunnen ZZP'ers veel toegevoegde waarde bieden.

Wanneer die beginperiode voorbij is, en er daarna vooral vanuit verbinding en vertrouwen kan en moet worden gewerkt, is een vast team, met vertrouwde gezichten voor jongeren, noodzakelijk.

4. Hoe is het proces van verkrijgen vastgoed verlopen?

Alle KWV's waarover nu is gesproken, staan eigenstandig in een woonwijk. Dit is vanaf de start ook het uitgangspunt geweest. De panden die nu in gebruik zijn als KWV, zijn eengezinswoningen, ofwel op een hoek, ofwel geschakeld, of grotere panden, zoals herenhuizen. In de grotere panden zijn meestal ook andere zorgvormen beschikbaar, zoals Intensieve Zelfstandigheids Training (IZT)/kamertraining. Het werkt om een KWV in een woonwijk te hebben waar vooraf door de zorgaanbieders veel is geïnvesteerd in het meenemen van de buurt in de ontwikkeling. Door het organiseren van een buurtborrel, het rondleiden van burens door het pand, door het maken van goede afspraken onderling.

Terugkijkend op een eerste KWV in de woonwijk, met jongeren die heftig gedrag lieten zien, heeft geleerd dat een KWV op het terrein van een zorgaanbieder een heel passende (tussen-)vorm kan zijn voor jongeren die moeten stabiliseren, vertrouwen en verbinding op moeten bouwen.

In een woonwijk zijn er veel prikkels van buitenaf die dit proces kunnen vertragen, en dan is een fase waarin eerst wonen in een KWV op het terrein bij de zorgaanbieder, waardevol. Eén zorgaanbieder biedt een tussenvorm. Wel een KWV in de wijk, maar de KWV is omringd door woningen waarin lichtere vormen van zorg worden aangeboden.

Zorgaanbieders geven aan niet veel mogelijkheden te hebben in het vinden van een pand dat volledig aansluit bij de behoefte van jongeren en het team. Meestal is het kijken wat er beschikbaar is, en kijken of het met aanpassingen, passend gemaakt kan worden. De meeste KWV's zitten in panden die gehuurd worden van de gemeente, een enkel pand wordt gehuurd van een andere zorgaanbieder, soms is er sprake van een pand in eigendom van een zorgaanbieder.

In welke wijk een pand staat, of de ruimtes groot of klein zijn, of er een huiselijke sfeer is of gecreëerd kan worden, zijn bepalende factoren voor het welbevinden van de jongeren die in een KWV wonen, maar is voor een groot deel afhankelijk van het aanbod van panden.

Een grotere zorgaanbieder belegt de zoektocht bij de facilitaire afdeling, de gemeente helpt en kijkt actief mee, net als de leidinggevende van het team van de KWV waarvoor het pand wordt gezocht. Bij een kleinere zorgaanbieder zoekt een leidinggevende zelf een passend pand en vraagt hierbij actief hulp van collega's, en de gemeente.

Conclusies

Het kunnen bieden van onvoorwaardelijkheid, en daarmee een thuis weg van huis is zeker in de begintijd een zoektocht geweest, en is dat soms nog steeds, geven vooral drie zorgaanbieders aan. Daar waar binnen JZ+ het beheersen van gedrag, en het toepassen van vrijheidsbepalende maatregelen gebruikelijk was, is dat binnen het KWV juist niet wenselijk.

En je hoort terug, dat wanneer groeps werkers al op een groep binnen de JZ+ hadden gewerkt, ze die manier van werken meenamen in de KWV, ongeacht de goede intenties en de overtuiging dat de huidige visie op de KWV's de goede is. Zorgaanbieders geven aan dat deze transitie voor sommige KWV's nog steeds gaande is, en dat KWV's die nieuw zijn opgericht, met een nieuw team, sneller de visie, en het relatiegerichte werken, kunnen implementeren.

Wat ingewikkeld was, en soms nog is, is het aspect veiligheid. Jongeren die worden geplaatst in een KWV, zijn allemaal getraumatiseerd en hebben allemaal hechtingsproblemen. Door onveilige situaties in hun gezin, door overplaatsingen binnen zorginstellingen. Om te overleven in die onveiligheid, laten veel van deze jongeren agressie zien. Hun agressie zorgt ervoor dat de mensen om hen heen, zoals de andere jongeren, en groeps werkers, zich onveilig kunnen gaan voelen. En kan zorgen voor situaties waarin de jongere zelf, en zijn omgeving niet meer veilig is. In de JZ+, waar er werd gewerkt met protocollen, beheersmaatregelen, en waarin er altijd een team van mensen aan het werk was, was de veiligheid van groeps werkers geborgd. Het zorgde er echter meestal niet voor dat jongeren zich veilig voelden.

In een KWV is vanuit onvoorwaardelijkheid en langdurigheid voor de jongere, met een focus op autonomie en eigen regie, met kleine vaste teams van groeps werkers, de veiligheid van een jongere en groeps werkers zeker in de fase vlak na de plaatsing, niet altijd geborgd. De ervaring is dat op het moment dat een jongere het vertrouwen heeft dat hij mag blijven, en vanuit dat vertrouwen een band op kan bouwen met groeps werkers, de agressie afneemt en de veiligheid toeneemt. Hoe lang daarvoor nodig is, verschilt per jongere, en is ook afhankelijk van het team om de jongere heen. Tot die tijd is het voor een team, in samenspraak met de gedragswetenschapper en leidinggevende, per jongere en per situatie aftasten en bespreken wat het beste is om te doen, in het belang van de jongere, en van de groeps werkers.

Deze manier van werken binnen de KWV's is niet alleen voor de rechtstreeks betrokken groeps werkers, gedragswetenschappers en leidinggevenden relatief nieuw, maar ook voor andere afdelingen binnen de zorgaanbieders.

Expliciet genoemd wordt de facilitaire afdeling, verantwoordelijk voor de inrichting en het onderhoud van de panden waarin de KVV's gehuisvest zijn.

Het is een zoektocht hoe deze panden een zoveel mogelijk huiselijke inrichting en sfeer mee te geven, en toch ook rekening te houden met het feit dat dingen kapot gemaakt worden. Want dat gebeurt regelmatig, en vereist het creëren van begrip en het maken van afspraken.

De langdurigheid en onvoorwaardelijkheid, het relatiegericht werken in een KVV sluit niet aan op de manier waarop KVV's op dit moment gefinancierd (kunnen) worden. Financiering gebeurt in het algemeen nog vanuit het 'medisch model', dat uitgaat van diagnostiek en daarbinnen een set afgebakende behandelingen, zowel in aantal, als in duur. Er wordt daarnaast per jongere gefinancierd, en niet per KVV, wat een risico is voor de continuïteit van een KVV. Want de kosten van een KVV blijven voor het grootste deel gelijk, ongeacht of alle plekken bezet zijn, of dat er plekken beschikbaar zijn. Zorgaanbieders voelen zich daarom gedwongen alle plekken bezet te hebben, en dat staat haaks op de toegevoegde waarde van een goede matching en voorbereiding op de plaatsing van een jongere.

Het intensief voorbereiden door een zorgaanbieder kost vooraf veel tijd, maar levert veel op. Het gaat dan om het voorbereiden van een jongere op bijplaatsing in een KVV, het voorbereiden van de omgeving van een KVV op de komst van jongeren, het voorbereiden van een team op de komst van nieuwe collega's, of op de komst van een nieuwe jongere, het voorbereiden van de school op de komst van een jongere en het vooraf geregeld hebben van de eventueel noodzakelijke ondersteuning vanuit de zorgaanbieder. Is de tijd en ruimte er om dit te doen, dan voelt een jongere zich sneller thuis, komt sneller tot rust, er is sneller vertrouwen en verbinding waardoor gedrag vanuit het overlevingsmechanisme, zoals agressie, sneller afneemt.

Aanbevelingen

Aanbevelingen voor verdere ontwikkeling van de KVV's richten zich vooral op het versterken van de relatiegerichte aanpak:

- **Zorg voor een structurele uitwisseling van kennis en ervaring tussen zorgaanbieders.** Bijvoorbeeld via overkoepelende intervisie. Dit kan de werkwijze wederzijds verrijken. Doe als gezamenlijke zorgaanbieders een verkenning van de binnen elke zorgaanbieder toegepaste methodieken, en de opgedane ervaringen/lessen binnen de KVV's, en zoek hierin naar overeenkomsten, maar vooral ook aanvullingen die ieders aanpak op een KVV verder kunnen verrijken. De door de zorgaanbieders in de interviews genoemde methodieken, en de ervaringen in de praktijk, bleken veel overlap te hebben, maar lieten ook verschillende invalshoeken en succesfactoren zien.

- **Investeer volop in de eerste fase van het opstarten van een KWV.**
Besteed ruim tijd en aandacht aan het leerproces van het team in een nieuwe KWV, aan het wennen aan elkaar, aan het onderlinge vertrouwen dat moet worden opgebouwd. Investeer daarom in extra coachingsuren, en extra uren voor de teamleiding.
- **Zorg voor stevige teams, zowel ambulante als binnen de KWV's, om de jongere en zijn gezin heen.** Deze teams moeten bestaan uit mensen die 'de taal' van de jongere en zijn gezin spreken, en moeten intensief worden ondersteund met training, coaching, en reflectie. Verken daarnaast ook de mogelijkheden voor een andere/hogere salariering voor groeps werkers op de KWV's. Een vast team, met weinig verloop op een KWV, helpt enorm in het relatiegericht werken met jongeren. Op dit moment verdienen ambulante hulpverleners meer, waardoor personeel geneigd is richting die functies te vertrekken. Deze wens, en de toegevoegde waarde, is in diverse interviews, door zowel gedragswetenschappers, leidinggevendenden, als groeps werkers geuit.
- **Zorg voor een zo goed mogelijke voorbereiding voorafgaand aan de plaatsing van een jongere in een KWV.** Dit kan door vooraf ambulante teams in te zetten in een gezin, die breder kijken dan alleen zorginhoudelijk, maar ook door de jongere en zijn gezin/netwerk, en het team op een KWV goed kennis te laten maken. De verklarende analyse is noodzakelijk voor een goede voorbereiding en matching. Verken daarnaast gezamenlijk hoe plaatsing in een KWV/uithuisplaatsingen voor de doelgroep die nu in een KWV woont, verder voorkomen kan worden middels een bredere en meer passende inzet van ambulante hulpverlening. Een stevige, relatiegerichte inzet van een ambulante team werd in een aantal interviews genoemd als succesfactor in het voortraject voor plaatsing van een jongere in een KWV, maar ook gedurende het verblijf in een KWV.
- **Betrek ouders actief zowel bij de plaatsing als ook gedurende de plaatsing in een KWV.** Het actief en intensief (blijven) betrekken van de ouders en het netwerk, is een belangrijke factor binnen de KWV's, ook om te voorkomen dat jeugdigen in een loyaliteitsconflict raken. Ouders hebben bijna allemaal tijd en aandacht nodig om te kunnen accepteren dat hun kind niet meer thuis kan wonen, en/of vertrouwen te kunnen opbouwen dat een jongere in de KWV de juiste zorg en begeleiding krijgt. Helpend is medewerkers aan te stellen die specifiek de ouderbegeleiding verzorgen om ouders mee te nemen in het hele proces en de ontwikkeling van hun kind.
- **Zorg voor een herijking van de uitgangspunten voor geleverde zorg en van de veldnormen inzake veiligheid.** Verken gezamenlijk, zowel zorgaanbieders als directe stakeholders, of hetgeen is vastgesteld bij de start van de KWV's, aanscherping dan wel aanpassing nodig heeft. Denk hierbij aan de visie en uitgangspunten voor KWV's, maar bijvoorbeeld ook aan de veldnormen voor terugdringing van vrijheidsbeperkende maatregelen. In zo goed als alle interviews werd het thema veiligheid binnen de manier van werken in de KWV's genoemd als cruciaal thema, en er is behoefte aan normen en ondersteuning die zoveel mogelijk aansluit bij de visie voor de KWV's.

- **Ga over van een financiering per cliënt naar een financiering per KWV.**
Op dit moment vormt leegstand een dusdanig groot financieel risico, dat KWV's in hun bestaan bedreigd worden. Verken als directe stakeholders, of er ruimte is om met name de financiering van de KWV's, meer passend te maken op de visie en de manier van werken. Maak inzichtelijk wat de kosten voor een jongere binnen een KWV zijn, naast de kosten die gemaakt worden voor een jongere met een vergelijkbaar profiel, die andere trajecten heeft doorlopen. Neem daar ook in mee de kosten die op langere termijn moeten worden gemaakt, anders dan door de gemeente/zorgverzekeraar, zoals inzet van politie, crisisdienst, justitiële inrichtingen. Deze mogelijkheid werd geopperd in drie interviews, met een groepswerker, een gedragswetenschapper, en een directeur. Neem in de financiering ook de kosten mee van de doorlopende begeleiding van de medewerkers in de teams, ter ondersteuning van de continuïteit van het (zware) werk dat ze uitvoeren. De huidige manier van financieren werd in zo goed als elk interview genoemd als belemmerend voor de duurzaamheid van een KWV.
- **Zorg voor KWV's die zoveel mogelijk aansluiten bij het welbevinden van jongeren.** Er moet voldoende (zowel gemeenschappelijk als individueel) leefruimte zijn voor de jongeren, er moet een huiselijke sfeer kunnen worden gecreëerd, en de wijk moet zoveel mogelijk betrokken worden, zodat jongeren zich welkom kunnen voelen. Een wijk waarin mensen 'dezelfde taal' spreken als de jongeren, is hierin heel helpend.
- **Investeer meer in passend onderwijs/dagbesteding.** Ontwikkelingsmogelijkheden hebben is voor deze doelgroep cruciaal, maar kan niet altijd plaatsvinden op een fysieke school. Kijk naar de alternatieven, zoals afstandsonderwijs, en onderwijs op locatie. Kijk ook naar meer (financiële) mogelijkheden voor ontwikkeling binnen de KWV zelf, als onderwijs (tijdelijk) niet mogelijk is. Focus meer op het mogelijk maken van passende invullingen van de ontwikkelingsbehoefte van de jongeren in de KWV's in de breedste zin. In het merendeel van de interviews kwam onderwijs/dagbesteding naar voren als cruciale succesfactor voor de ontwikkeling van een jongere, en het gebrek aan huidige mogelijkheden voor een aantal jongeren als belangrijk zorgpunt.

Beperkingen bij uitvoeren evaluatie

- Tijd: 3 maanden is kort om een dergelijke evaluatie uit te voeren, gezien het aantal KVV's is, als je iedereen wilt spreken en de ruimte wilt geven, + een gedegen reviewronde op elk resultaat. Hoewel er in de afgelopen maanden heel veel is opgehaald, mist er bijvoorbeeld een gesprek met ouders. Achteraf gezien was het zeker ook waardevol geweest om een interview te doen met een betrokkene bij een gemeente, zorgkantoor, een inspecteur van de IGJ.
- Parallele trajecten: Er is veel aandacht voor de KVV's, zorgaanbieders spreken op symposia, in interviews/artikelen over hun ervaringen, er is inmiddels onderzoek gestart vanuit het Consortium Kleinschaligheid.
Dit legt een behoorlijke druk op de relatief kleine groep professionals die op verschillende niveaus (uitvoerend, tactisch, strategisch) die bij de KVV's betrokken zijn, en het valt op dat ze op verschillende plekken, aan verschillende mensen, hetzelfde verhaal moeten vertellen. Zorgaanbieders geven aan graag mee te willen werken aan deze onderzoeken, interviews/artikelen en symposia, maar het wel te voelen dat dit ten koste gaan van de tijd die besteed kan worden aan de zorg voor deze jongeren.

Kwalitatief evalueren: dit rapport baseert zich voor een groot deel op de uitkomsten van interviews met betrokkenen. Hun uitspraken zijn persoonlijk en dus subjectief, en kunnen dus wat afwijken van hetgeen er, kwantitatief uit dataonderzoek naar voren kan komen. Dit dataonderzoek wordt opgepakt in het 5-jarig landelijk onderzoek naar KVV's, door het Consortium Kleinschaligheid, dat recent is gestart. Er is afstemming geweest met dit consortium, en afgesproken is om de uitkomsten van dit evaluatierapport mee te nemen.

Bijlagen

Bijlage 1: Overzicht KVV's in Noord-Holland (maart 2024)

Aanbieder	Locatie	Lokatiennaam	Plekken	Jeugdregio	Bijzonderheden
GGZ - NHN	Schagen		4	Kop van NH	Het betreft jongvolwassenen die lang in geslotenheid hebben doorgebracht en via een afgebakend traject begeleid worden naar een reguliere vorm in volwassen zorg.
Parlan	Beverwijk	KVV Graaf Jan	4	IJmond	Het betreft kinderen die voorheen in de JZ+ 12- hebben gezeten. Het zijn kinderen met hechtingsproblematiek en trauma. Er kunnen kinderen met LVB wonen. Leeftijd vanaf 11 jaar
Parlan	Schagen	KVV Oostersingel	4	Kop van NH	Het betreft kinderen die voorheen in de JZ+ 12- hebben gezeten. Het zijn kinderen met hechtingsproblematiek en trauma. Er kunnen kinderen met LVB wonen. Leeftijd vanaf 10 jaar
Parlan	Haarlem	KVV Parkwijk	4	Zuid-Kennemerland	Jongeren met en zonder gesloten machtiging kunnen hier wonen. Leeftijd vanaf 12 jaar
Parlan	Alkmaar	KVV Sperwerstraat	4	Alkmaar	Kinderen uit 1 gezin. Let op: dit is per aug 2023 opgeheven omdat kinderen terug naar huis zijn gegaan. Worden intensief ambulante begeleid
Parlan	IJmuiden	KVV Velsersduin	4	IJmond	Het betreft jongeren met een LVB en psychiatrische problematiek. Leeftijd vanaf 12 jaar. Aan de KVV zijn ook 4 studio's gekoppeld, leeftijd vanaf 16 jaar
Parlan	Heerhugowaard	KVV Weerelaan	5	Alkmaar	Het betreft 8 jongeren waarvan 3 met een maatwerkconstructie (langdurig EOV). Het wonen van de andere 5 is in duo's. Er is 1 open plek (status maart 2023). Leeftijd vanaf 15 jaar.
Level	Velsersbroek	De Kluut	6	IJmond	LVB 12-19 jaar
Level	Amsterdam Zuid	Johan Verhulst	6	Amsterdam	LVB 12-19 jaar
Level	Amsterdam Zuid	De Banstraat	6	Amsterdam	LVB 12-19 jaar sekse specifiek
Level	Amsterdam Noord	Nexxt Level huis	6	Amsterdam	LVB 12-19 jaar

Level	Purmerend		6	Zaanstreek Waterland	LVB 12-19 jaar
Level	Amsterdam		6	Amsterdam	LVB 12-19 jaar
Level	Amsterdam	VIC - unit	4	Amsterdam	VIC - zeer intensieve zorg voor jeugdigen
Level	Amsterdam West	Pinq	6	Amsterdam	Pinq- Intensieve zorg
Kenter	Haarlem	Wilsonsplein	5	Zuid-Kennemerland	Jongeren 10-18 jaar intensieve behandeling en begeleiding. Naast 5 plekken in de KWV is er in hetzelfde pand plek voor 3 jongeren, voor intensieve kamertraining
Kenter	Haarlem	Vesta	4	Zuid-Kennemerland	2 jongeren 12 en 14 jaar, en 2 pubers 16 en 17 gezamenlijk
Kenter	Haarlem	Nikee	3	Zuid-Kennemerland	Jongeren 12-14 jaar intensieve begeleiding
Kenter	Haarlem	Leidsevaart	4 of 5	Zuid-Kennemerland	Jongeren 12-18 jaar intensieve behandeling en begeleiding. Naast 5 plekken in de KWV is er op de begane grond plek voor 3 jongeren, voor intensieve kamertraining

Bijlage 2: vragenlijst bij evaluatie KVV's

Zorginhoudelijke vragen

1. Voor welke problematiek van de jeugdigen is de plaatsing in een KVV een passende oplossing gebleken? En wat waren daarbij de helpende factoren?

- Hoe past het thema 'onvoorwaardelijk wonen' en, breder, onvoorwaardelijkheid hierin? En hoe faciliteer je dit als organisatie? Zie ook onder vraag 3 bij Bedrijfsvoering.
- Welke methodieken hanteer je, is dit (ook) doelgroepafhankelijk? Wat werkt/is waardevol?
- Welke visie ligt er ten grondslag aan de KVV's?
- Welk doel dient een KVV? Gaat het om:
  - Perspectief biedende plek, langdurig wonen tot het kind zelf weg wil, en/of
  - Kortdurende plek, voor welke periode en met wel einddoel
  - Welke impact heeft het doel voor de inrichting van een KVV en het personeel dat nodig is.
- Hoe worden kinderen toegeleid naar een KVV, en zijn er criteria waarop een kind wordt geweigerd? Hoe gaat de toeleiding in haar werk?
  - Randvoorwaarden
    - Motivatie van de jongere
    - Verklarende analyse?
- Hoe kijk je naar aanvullende behandeling van kinderen. Wanneer wel/niet en indien wel, hoe faciliteer je dat?
- Hoe ga je om met vrijheidsbepalende maatregelen?
- In hoeverre worden (pleeg-)ouders actief betrokken?
  - Tevredenheid ouders/pleegouders, welke wensen/behoefte hebben zij?
  - Gelijkwaardige samenwerking met ouders/pleegouders
- Voor welke doelgroepen is een KVV (nu) geschikt?
  - Welke doelgroepen verblijven er nu in de KVV's?
  - Vallen deze kinderen in 1 of meer van onderstaand?
    - Doelgroepen zoals benoemd in Thuis voor Noordje
      - Jongeren met ernstige en complexe problemen
      - Jongeren die een risico vormen voor zichzelf of de omgeving
      - Jongeren die een strafbaar feit hebben gepleegd.
    - LVB doelgroep met probleemgedrag
    - Jongeren waarvoor NH aangeeft nog geen oplossing te hebben:
      - Jongeren met verslavingsproblematiek
      - Jongeren met een forensisch profiel
      - Meisjes met ernstige eetproblematiek 12-16 jaar en dwangvoeding
      - Meisjes met externaliserende problematiek 14+ jaar
      - Jongens 7-12 jaar

- Zijn er alternatieven voor een KWV?
  - Voor welke doelgroepen?
  - Enkelvoudig gezinshuis?
  - Andere vormen?
  - Waarom?

2. Voor welke problematiek is een KWV (nog) niet een effectieve verblijfsvorm gebleken? En waarom niet?

- Is er een verband te leggen in de doelgroep? Andere rode draden in factoren waarom KWV niet effectief is?
- Is het (nog) niet bieden van onvoorwaardelijkheid hier een thema in?
- Hoeveel kinderen wordt 'negatief' uitgeplaatst en waarom? En waar gaan die kinderen heen?

3. Hoe verloopt het organiseren van passend onderwijs/dagbesteding voor jeugdigen in KWV? Wat zijn hier de helpende factoren en de belemmeringen?

4. Hoe verloopt het bijplaatsen van jeugdigen in de regio Noord-Holland in KWV's en welke effecten heeft dat?

5. Is de beantwoording van vraag 1,2 en 3 verschillend voor de afzonderlijke KWV's in Noord-Holland, wat zijn daarvoor dan de mogelijke verklaringen?

Bedrijfsvoeringsvragen

1. Hoe is de KWV tot stand gekomen?
2. Hoe draait de KWV financieel?
3. Hoeveel zorg is nodig in de directe begeleiding, roosterplanning etc.?
  - Wat hebben groepsleiders in teamverband nodig om de complexe zorg vorm te kunnen geven? Wat is 'complexe zorg', wat maakt het complex?
  - Welke rollen heb je nodig in een team, hoe stel je dit samen?
  - Wat hebben groepsleiders nodig om het vol te houden als het ingewikkeld wordt?
  - Hoe werf je personeel dat past in deze vorm, en hoe hou je ze vast?
  - Welke salariëring hanteert elke zorgaanbieder, zijn hier ook nog verschillen in per KWV, en zo ja, waarom?
  - Hoe kijk je aan tegen het inzetten van ZZP'ers? Helpend/belemmerend.
  - Welke leer- en ontwikkelondersteuning werkt voor betrokken professionals?
  - Welke vorm? Intervisie? Andere vormen? Frequentie? Structuur? Overkoepelend of binnen zorgaanbieders? Urgentie? Haalbaarheid?
  - Welke behoefte hebben professionals?
4. Hoe is proces van verkrijgen vastgoed verlopen?
  - Hoe bepaal je waar een KWV komt te staan? Is er verschil tussen een KWV op een terrein, of eigenstandig in een woonwijk

Bijlage 3: Waarderend onderzoeken

Wetenschappelijk onderzoek heeft uitgewezen dat met het inzetten van de methodiek Waarderend Onderzoeken (onderzoek wat zich richt op wat waardevol is, wat positief is en wat werkt, ook wel: Appreciative Inquiry) de kans op verbetering en ontwikkeling groter is dan bij vormen van onderzoek die zich richten op gebreken en tekortkomingen. Ook blijkt Waarderend Onderzoeken wezenlijk bij te kunnen dragen aan het versterken van de samenwerking tussen betrokken personen en organisaties. Juist in de vaak complexe en beladen situaties van jongeren en hun ouders denken wij dat deze benadering het verschil kan maken.

Drie invalshoeken

- Basisprincipes Waarderend Onderzoeken
- Hoe draag je bij met houding en gedrag
- Het 6V-model (concrete vertaling van de basisprincipes naar een stappenplan)

Basisprincipes Waarderend Onderzoeken

1. Positieve principe (aandacht richten op positieve ervaringen)

Vanuit een waarderende, open en onbevooroordeelde houding

“Ik hoor dat je een lang traject hebt doorlopen met dit gezin, heeft dit traject voor jou aspecten gebracht die wel werkten, waar je blij van werd? Waarom werkte dit voor jou? Wat maakte het verschil?”

“Ik hoor dat het een pittige tijd voor je is (geweest). Hoe heb je je staande gehouden? Heb je daar hulp bij gehad, is er iets of iemand die je heeft geholpen?”

“Hoe had je graag gewild hoe het was gegaan? Wat mag er (dus) in de toekomst meer gebeuren?”

2. Sociaal constructionistische principe

Wat waardevol is kent vele gezichten

Belangrijk uitgangspunt: de waarheid bestaat niet, maar erkennen van en open staan voor de werkelijkheid van anderen

“Na lange tijd zijn jullie weer in gesprek. Wat heeft jullie geholpen om deze stap te zetten?”

“Als het gaat om de ontwikkeling van het gezin, kun je dan een moment benoemen waar je blij van werd? Waar je trots op was? Vertel, wie deed wat, met welk effect?”

3. Poëtische principe

Het verlangen achter de onvrede

Het verlangen achter de onvrede

Een waarderend onderzoeker herkent en erkent wel degelijk wat niet goed gaat en de onvrede die er mogelijk is maar heeft daarbij vooral oog voor het verlangen dat achter die onvrede schuilt.

Positief herkadere:

- Erken dat er dingen niet goed gaan
- Onderzoek het verlangen achter onvrede
- Richt je op momenten dat iets wel een beetje lukte

“Uit jouw verhaal klinkt onvrede, waar ben je vooral boos over? Wat heb je gemist? Wat zegt dit over wat je belangrijk vindt?”

“Als je kijkt naar situatie, waar baal je dan het meeste van? Wat gun je dit gezin, kind, ouders?”

“Dat je zo boos bent over hoe X je benadert wat zegt dit over wat je belangrijk vindt in het contact met andere mensen? Hoe zou je graag zien dat X met je omgaat?”

“Zijn er momenten geweest dat X jullie het gevoel gaven oprecht geïnteresseerd te zijn in jullie ideeën over de ontwikkeling van het gezin? Zo ja wat deed X en wel effect had dit op jullie?”

“En wat deed die persoon dan anders? En wat deed dit met jou? En wat als meer mensen dit zouden doen?”

“Er is een conflict in de samenwerking: wat zou persoon X als klein gebaar kunnen doen zodat je toch weer in gesprek gaat? En hoe zou dat helpen? Zou je dan bereid zijn de samenwerking weer aan te gaan?”

4. Simultaniteitsprincipe

Als we iemand een vraag stellen, beïnvloeden we diegene ook

Onderzoek en ontwikkeling gaan hand in hand. Wil je de ander helpen, kom dan niet met adviezen maar stimuleer de ander om bij zichzelf op onderzoek uit te gaan. Begin met het stellen van (waarderende) vragen.

“Hoe is het gelukt om de verbinding met deze ouders te herstellen of te versterken?”

“Waarin vind jij dat je de afgelopen tijd vooral in ontwikkeld bent? Wat is je eigen rol hierin geweest? Waar ben je meest trots op?”

Het is zeker niet eenvoudig om op deze manier in gesprek te gaan, maar als we erin slagen om gastvrij te zijn voor gedachtes en gevoelens van de ander, en we de ander helpen deze gedachtes en gevoelens te onderzoeken is ons advies vaak niet meer nodig.

Samen onderzoeken = samen groeien

Door ruimte te bieden aan verschillende verhalen van betrokkenen, ontstaat er juist gezamenlijkheid

5. Anticipatoire principe

Kracht van de verbeelding

Na het onderzoeken van de positieve ervaringen uit het heden of verleden richten we de blik op de toekomst. Nodig de ander uit zich voor te stellen wat er nog meer mogelijk is.

De tijdmachinevraag:

“Stel, we zijn een jaar verder, en we hebben de ontwikkeling die er nu al is, erkend en verder ondersteund, wat zie je dan gebeuren?”

De impact van obstakels is minder groot als mensen daar al op voorbereid zijn: het maakt mensen doelgerichter en versterkt het probleemoplossend vermogen.

“Als we hiermee aan de slag gaan, wat zouden we dan onderweg tegen kunnen komen aan belemmeringen? En hoe zouden we die belemmeringen dan kunnen overwinnen?”

“Wat zijn de open eindjes? Wat kunnen we daar mee doen?”

Mentaal contrasteren = het verbeelden van de gewenste toekomst, de obstakels en de oplossingen tezamen.

De kunst van het onderzoeken van de verhalen van de ander, hoe draag je bij met houding en gedrag

De kracht van:

1. Oprechte interesse
2. Waarderende vragen stellen
3. Ruimte geven om te vertellen
4. Ruimte creëren bij jezelf voor het verhaal van de ander
5. Emoties (h)erkennen waarmee het verhaal van de ander gekleurd is

Bijlage 4a: Interview bij Parlan, 13 februari 2024

Waarderend gesprek met Eva Vijge, gedragswetenschapper KVV's, Ellen van Emmerik, leidinggevende KVV's, Lissy van 't Voort, senior beleidsmedewerker. Joanne Boesveld, gedragswetenschapper, is sinds kort werkzaam voor Parlan en zal Eva vervangen tijdens haar verlof.

Terugkijkend over de laatste 3 jaar hebben onze KVV's al veel opgeleverd. Jongeren in de KVV's hebben niet meer hoeven hopen, we hebben veel meer tijd om te onderzoeken waar het echt om gaat bij hen.

Maar het gaat ook over de enorme zoektocht naar goed personeel. Want ja, in KVV's zijn de jongeren 100% leidend, en dat maakt ook dat ze zich allemaal op hun eigen manier ontwikkelen, dat is fantastisch om te zien. Om dat te kunnen (blijven) doen hebben we personeel nodig dat dat kan ondersteunen. Zeker bij de start van het eerste KVV, Graaf Jan in Beverwijk, was dat een heel stevige en ingewikkelde taak. De 3 jongeren die in dit eerste huis een plek kregen, jonge kinderen van toen ongeveer 8 jaar oud, lieten heftig gedrag zien. Op daken klimmen, met stenen gooien, vechten, noem maar op. Het KVV is een gewoon woonhuis, in een woonwijk, dus met burens, dat is uitdagend voor iedereen. We zijn trots dat we ondanks alle uitdagingen, nog steeds 2 van de 3 jongeren waarmee we gestart zijn, in Graaf Jan hebben wonen.

Voor de derde jongen die destijds in Graaf Jan verbleef, hebben we met pijn in ons hart moeten besluiten hem uit te plaatsen. Met behulp van het CCE hebben we besloten dat deze jongen individueel begeleid moet worden voor een periode, en hij wordt nu begeleid door een vast team van ZZP'ers die langdurig bij hem betrokken zijn. Na de hulp voor deze jongere, van het CCE hebben we gevraagd of er iemand vanuit het CCE ons kon helpen om het team in de KVV te ondersteunen, en die hulp hebben we gekregen in de persoon van Dick van de Weerd. Zijn methodiek Triple-C hebben we inmiddels volledig omarmd in hoe we met onze jongeren willen omgaan. Niet alleen binnen de KVV's maar inmiddels voor al onze woongroepen. Want Triple-C gaat over mensen, en is dus geschikt voor iedereen, voor alle doelgroepen.

Dat betekent natuurlijk niet dat het van een leien dakje gaat. Het gedrag van alle jongeren die bij ons de KVV's wonen is gericht op het kloppend krijgen van hun wereldbeeld, een beeld dat voor hen vaak gepaard is (gegaan) met afwijzing. Als je daar maar lang en ver genoeg mee doorgaat, komt die afwijzing uiteindelijk ook. Het personeel binnen de KVV's wordt hierin continu uitgedaagd, en dat is ingewikkeld. De jongeren, ook en misschien wel de heel jonge, weten precies op welke knoppen ze moeten drukken om een medewerker zich onveilig te laten voelen, bijvoorbeeld door een medewerker vals te beschuldigen. Binnen een KVV werk je altijd tegelijk met een collega, in de vorm van 2 vroege diensten en een late, en een slaapdienst. Het kan dan gebeuren dat je als medewerker alleen bent met een jongere. Dit is heel anders dan hoe we het deden in Transferium, waarin we altijd met een team op locatie waren en medewerkers nooit alleen waren met een jongere. We hebben nu te maken gehad met één beschuldiging, en we zijn daar zorgvuldig mee omgegaan, door een onderzoek in te stellen. Daar hebben we ook van geleerd, als zich in de toekomst zo'n situatie voordoet, zouden we eerst uitgebreider in gesprek gaan met degene die een klacht n.a.v. een beschuldiging indient. In dit geval was dat een moeder. En dan kan je zo'n goede hulpverlener zijn en het beste voor deze jongeren willen, en weten waar hun gedrag vandaan komt, maar dit soort dingen zijn vreselijk moeilijk.

De jongeren die nu in een KWV wonen zijn gewend om dit gedrag te laten zien, en verwachten daarna begrensd te worden, doordat ze bijvoorbeeld vastgepakt worden. Door hun ouders, door hulpverleners. Als dit gebeurt, klopt hun wereldbeeld weer.

Omdat we deze manier van begrenzen niet doen in een KWV, moeten ze heel ver gaan, en zijn ze, onbewust, gedreven om deze begrenzing te krijgen. En doen we ons best om ze beetje bij beetje in te laten zien, te leren, dat het ook op een andere manier kan en mag. Daarin is en blijft het zoeken. Zeker ook omdat je je personeel veilig wilt houden, en zuinig op ze bent.

We hebben geleerd, ook van het CCE, dat we de jongeren nooit alleen mogen laten. Als ze van je weglopen, ga je met ze mee. Je kijkt samen hoe de stress van een jongere naar beneden kan gaan. En dat kan betekenen dat je op de grond gaat zitten om zo de jongere uit te nodigen bij je te komen zitten. Te voldoen aan een behoefte die elk kind heeft, vaak op veel jongere leeftijd dan de jongeren die bij ons wonen. Maar een kind dat die fase niet heeft gehad in zijn leven, heeft dit alsnog nodig. En het is bijna tegennatuurlijk om dit zo te doen, we zijn allemaal gewend dat wanneer iemand ongewenst gedrag vertoont, die persoon weg moet, in plaats van dat je er heel bewust bij blijft.

Wat ons hierin ontzettend helpt, is het inzetten van het onderzoeksinstrument SEO (Sociaal Emotionele Ontwikkeling). Een SEO laat zien waar een jongere zit in zijn sociaal emotionele ontwikkeling, en conform die leeftijd bepaalde dingen nodig heeft. Ook jongeren die wat ouder zijn, kunnen een behoefte hebben die meer past bij heel jonge kinderen. Dat blijkt dan uit zo'n SEO. En dat maakt dat er meer begrip is, en meer geduld.

We geven medewerkers heel veel ruimte om bij ons stoom af te blazen. In teamoverleggen, in de whatsapp groepen die we hebben. Een luisterend oor, erkenning is wat dan vooral nodig is, en eerlijk toegeven het soms ook niet te weten. En dat helpt. Want het kan tijdens een teamoverleg zo zijn dat iemand er helemaal doorheen zit, een paar dagen later kan er weer een enorme positieve energie zijn. We staan vaak stil bij hoe het met de medewerkers op een KWV gaat. Niet alleen tijdens het werk, maar zeker ook thuis. Het werk is ingewikkeld en vraagt veel van mensen. De whatsapp groepen worden gebruikt om te vragen of er een collega tijd heeft om even te praten, of om dingen te delen. Het is een makkelijke manier van communiceren, je kan tussendoor snel even een bericht sturen.

Naast de teamoverleggen zijn we ook altijd bereikbaar voor de medewerkers op de groep. Vaak gaan de vragen over situaties die zich voordoen met jongeren, en willen ze even advies, of bevestiging.

De ouders van de kinderen die bij ons in een KWV wonen, moeten ons hun commitment geven dat wij voor hun kinderen mogen zorgen, hen mogen opvoeden. Zonder dat commitment lukt het niet, werkt het niet. Dat hun kinderen wonen in een KWV, is ook echt wezenlijk anders dan wanneer een kind tijdelijk verblijft op een behandelgroep. Ouders hebben met een behandelgroep het idee dat hun kind 'even gefixt wordt' en daarna weer naar huis komt. In de Jeugdzorg waren we altijd ingericht op een quick fix in een behandelgroep. Maximaal 9 maanden tot een jaar mocht je daar blijven en dan terug naar huis, of een lichtere setting (bv pleeggezin/gezinshuis) of als dat niet lukte, een andere behandelgroep. Dus de ouders hadden niet alleen dat idee, het jeugdzorg systeem was ook daadwerkelijke zo opgebouwd. Hulpverleners in de uitvoering, gezinsvoogden, en bijvoorbeeld gemeentecoaches waren gewend zo te werken.

Een jongere in een KWV is daar om bij ons langdurig wonen, en dit is alleen voor kinderen waar al duidelijk is geworden dat gezinshuis en pleegzorg niet passend is voor een kind in een KWV, waarbij van 'even fixen' geen sprake is, moet de zorg en opvoeding dan actief en blijvend worden overgedragen. Het betekent nogal wat voor ouders om zich dat te realiseren. Daarom investeren we heel veel in het begeleiden van de ouders, we hebben een medewerker die zowel werkt op de KWV's, maar ook bij de ouders thuis op de bank zit.

De ouders van de jongeren in een KWV hebben in sommige gevallen geen ouderlijk gezag meer, en voor hen is er vastgesteld dat deze jongeren nooit meer thuis kunnen wonen.

Voor alle jongeren geldt dat ze waarschijnlijk nog lange tijd begeleiding nodig hebben. Maar ook zonder ouderlijk gezag streven we altijd naar een goede verbinding tussen ouders en hun kinderen, en met de medewerkers die voor hun kinderen zorgen. Soms doen zich dingen voor tussen ouders en jongeren, en tussen jongeren onderling, die niet helpend zijn, en daar moeten we dan met hen over in gesprek. Vaak zijn ouders zich er niet van bewust dat wat zij doen en zeggen, een negatief effect op hun kinderen kunnen hebben. Wij zien dat soms niet aankomen, maar leren er daarna wel weer van.

De medewerkers op de KWV's moeten er oprecht in geloven dat de jongeren die daar zijn, daar ook horen te zijn en de onvoorwaardelijke zorg en ondersteuning verdienen. En ervan overtuigd zijn dat deze manier van werken de goede is. Gelooft een medewerker dat niet, misschien zelfs onbewust, dan voelt een jongere dat en werkt het niet tussen hen, en zorg het voor onrust.

De onvoorwaardelijke begeleiding als basis voor het wonen in het KWV, is het mooiste, maar meteen het meest lastige om dag na dag neer te zetten. We zijn allemaal opgegroeid met consequenties, straffen en belonen. Sommige medewerkers komen uit de hoek van de gesloten jeugdzorg, waar ze gewend zijn op een bepaalde manier te werken. En in een KWV gaat het heel anders. Kan en mag je niet doen wat je gewend was te doen, en wat je zelf vroeger ook hebt meegekregen. Als een jongere altijd wegloopt om met spanning om te kunnen gaan, mag je hem niet tegenhouden. En hoe je dan wel begrenst, in het belang van een jongere, is ingewikkeld.

We weten en zijn er ons ook echt bewust van, dat kinderen bepaald gedrag laten zien omdat ze zich niet veilig voelen. Wat we in een KWV dan anders doen dan voorheen, is te kijken wat wij als zorgaanbieder kunnen en moeten doen om de context, hun omgeving, zo aan te passen dat de kans dat een kind zich wel veilig gaat voelen, groter wordt. En dat is echt andersom denken, ook voor onze medewerkers.

Onze eerste KWV, Graaf Jan, zijn we gestart terwijl ook het handboek KWV in ontwikkeling was, en het NJI kaders gaf voor een KWV. In die kaders stond aanvankelijk dat je in een KWV, jongeren met verschillende profielen en leeftijden zou gaan plaatsen. Voor Graaf Jan ging dat meteen niet op, daar zaten/zitten jongere jongens met een ongeveer gelijk profiel. En moet je die mix ook willen? Wil je jongere kinderen blootstellen aan het gedrag van oudere jongeren? Omwille het bijna nabootsen van een gemiddelde gezinssituatie met meerdere kinderen van verschillende leeftijden.

We zijn erachter dat deze 'blauwe' kaders niet werken. Elke jongere is verschillend, matching met andere jongeren, is daarom altijd maatwerk, en altijd nodig.

Ook voor onze eigen organisatie was en is het wennen. Er gaan dingen stuk in een KWV, in het begin heel veel en vaak, maar het gebeurt nog steeds, en dat is soms moeilijk accepteren voor onze facilitaire mensen. Het feit dat ze vaak dezelfde dingen moeten vervangen/repareren, zorgt soms voor onbegrip. We doen ons best om hen, en iedereen binnen Parlan mee te nemen in onze visie op deze vorm van zorg, maar we snappen ook dat het heftige gedrag van deze jongeren niet meteen uitnodigt om begrip of compassie voor te voelen. En dat betekent dat we ze blijven uitleggen wat er gebeurt, waarom we doen wat we doen en anders met deze jongeren omgaan dan dat we voorheen binnen Parlan gewoon waren te doen.

Toen Transferium sloot moesten we twee groepen ergens anders huisvesten. Dit deden we op locatie Klaas Groen, 100 meter verderop. Ondanks de kleine fysieke afstand tussen de twee locaties, ervaarden de medewerkers dit als een wereld van verschil. En dat kwam door de nieuwe context waarin zij hun werk moesten doen. Geen piepers meer, minder personeel, waardoor medewerkers zich minder veilig voelden. En werd er dus als gevolg, bijna niet meer vastgepakt.

Wat we zagen is dat de jongeren nog steeds fysieke agressie of dreiging konden laten zien, maar de groepsleiding (de context) ging anders handelen omdat ze niet op een veilige manier de jongeren konden vastpakken. Daarvoor was er te weinig personeel, daar heb je 5 mensen voor nodig. Nu werkten er hooguit op de twee groepen 4 mensen tegelijkertijd. Er ontstonden, soms onbedoeld en per ongeluk, andere alternatieven, ook omdat de setting op het Klaas Groen terrein veel minder uitnodigde tot vastpakken. Los daarvan, is het sowieso niet aan de orde dat medewerkers 'graag vastpakken'. Dat doe je alleen in uiterste nood, als je niet weet wat anders te doen, maar is zeker geen standaard. Als gevolg hiervan werd het bijna meteen rustiger. Wat daarin waarschijnlijk het meeste heeft geholpen is dat pubers het gevoel kregen dat ze meer eigen regie over hun leven hadden. Want ze konden nu naar buiten lopen, ondanks dat ze voorheen in een gesloten setting verbleven. Het contact tussen medewerkers en jongeren ontstond veel meer vanuit de relatie.

Het heeft ons wel heel veel personeel gekost. Niet iedereen kan en wil met zo'n grote verandering in manier van werken omgaan. Die de nieuwe manier van werken te onveilig vinden. Andere medewerkers werden wel heel enthousiast van het opbouwen van een langdurige relatie met jongeren.

Dat brengt ook met zich mee dat als er binnen een KWV een wisseling is van medewerkers, of van jongeren, dat onmiddellijk effect heeft op een KWV. Van relatieve rust, kan je door een wisseling razendsnel naar stormachtig gaan in een KWV. En dat kost veel tijd en energie.

Het helpt als wij vanuit helicopterview regelmatig laten zien wat deze manier van werken in positieve zin doet voor de jongeren. Als je op een KWV werkt, zie je dat in de waan van de dag soms niet meer, en dan is het fijn om bevestiging te krijgen dat het goed gaat. Wij checken af en toe zelf bij collega's die niet direct betrokken zijn om te horen of we op de goede weg zitten.

Er is niet 1 omslagpunt geweest waardoor we echt anders zijn gaan werken. We merkten vooral dat de tijdelijkheid van onze zorg voor kinderen, hen geen goed deed. We mochten een poos(je) mooie dingen met en voor ze doen, en daar kwam dan een eind aan, en we zagen een kind dan weer terugvallen.

De gehandicapsectoren doet daar al lang goede dingen in, ze kijken daar vooral goed naar het zorgen voor, in plaats van dat cliënten dingen moeten leren binnen een bepaalde tijd, zoals we in veel instellingen zien waar jongeren verblijven.

Wat we daar als hulpverleners van ze vragen is soms heel absurd en komt niet overeen bij hoe en wat kinderen die thuis wonen op die leeftijd moeten kunnen en leren. En heel eerlijk, de jongeren die hier wonen, zijn op hun manier ook gehandicapt. Dat op die manier kunnen zien en blijven zien, daar helpen we elkaar in.

Het was fijn om na het moeten sluiten van veel groepen in Transferium, iets nieuws te mogen starten met Graaf Jan. En daarin alles anders mogen doen. De opdracht was om 3 jongeren een thuis te geven, en daarvoor alles te regelen. Huis, personeel, alles. Het idee was om altijd 2 medewerkers in Graaf Jan aanwezig te hebben, in wisseldiensten. Uitgangspunt: de jongeren zijn leidend, als het niet werkt, vertrekt de medewerker. Dat heeft voor veel verloop gezorgd, we hebben daar echt wel tegenslag in gekend. We hebben zeker heel veel gevraagd van medewerkers, en dat doen we nog steeds. Sommige mensen geven aan de zwaarte niet aan te kunnen. En doordat het met de derde jongen in Graaf Jan niet lukte, hebben we expertise ingeschakeld. Het CCE heeft ons heel erg geholpen om dingen duurzaam te maken, door te leren. We denken dat we op dat moment nog niet ervaren genoeg waren, nog niet genoeg hadden geleerd. Misschien dat het met deze jongen nu wel zou lukken.

We hebben ons gerealiseerd dat onze medewerkers hersteltijd nodig hebben. Zonder dat dat te erg ten koste gaat van de continuïteit van medewerkers in een KWV, zonder dat het ten koste gaat van voldoende verdienen. En door de autonomie en eigen regie te stimuleren bij medewerkers. Erop te vertrouwen dat ze in situaties goede beslissingen nemen.

Binnen de jeugdzorg is hoe we binnen een KWV werken, een nieuwe vorm van zorg. Het is gericht op onvoorwaardelijke begeleiding gericht op het opbouwen van gehechtheid. Ongewenst gedrag laten uitdoven en het voordoen van gewenst gedrag. Dat is wat onze medewerkers de hele dag doen, keer op keer.

De rode draad in onze nieuwe manier van werken is gericht op het altijd organiseren en wanneer nodig aanpassen van de context rondom een jongere. De context moet aansluiten, de jongere is wie hij is. En daarin blijven leren en ontwikkelen en daar iedereen in meenemen, en zien dat daardoor binnen heel Parlan de andere manier van denken en werken vaste grond onder de voeten vindt, vinden we het allerleukste aan het op deze manier dingen aanpakken.

We merken dat het organiseren van onderwijs/dagbesteding ingewikkeld is voor deze jongeren. Onderwijs heeft een andere visie, gericht op dat een kind op een bepaalde manier moet leren en zich op een bepaalde manier moet gedragen. Dat staat haaks op onze visie, en dat botst. Terwijl we wel afhankelijk zijn van het onderwijs- en dagbestedingsaanbod. Binnen ASVZ, de organisatie waar Dick van de Weerd de Triple-C methodiek heeft ontwikkeld, beschikt over een groot eigen terrein met dieren, dagbesteding, en dat hebben wij niet, en dat willen we ook niet. Maar die afhankelijkheid zorgt er wel voor dat als een kind wordt weggestuurd van een school, wij moeten zorgen voor de dagbesteding op de KWV. Met sommige scholen is het zeker fijn samenwerken, maar is er over het geheel nog een zoektocht te maken hoe we de wereld van zorg en onderwijs/dagbesteding beter kunnen gaan matchen. Onderwijs en dagbesteding kijken, anders dan wij kijken in een KWV, vooral voorwaardelijk, daar waar onvoorwaardelijkheid nodig is. De diepe wens is om daar veel meer invloed op te kunnen uitoefenen, misschien wel eigen dagbesteding/onderwijs te kunnen organiseren.

Vanuit het Samenwerkingsverband in deze regio zijn er nu 3 vacatures voor 'onderwijs-zorgverbinders' om onderwijs en zorg beter en meer te kunnen verbinden, en we hopen dat dat gaat helpen in het spreken van dezelfde taal, en het samen hebben want dezelfde visie. Want onderwijs/dagbesteding is randvoorwaardelijk, niet alleen voor onze jongeren, maar voor ieder mens. Het zorgt voor ontwikkeling, structuur en zingeving.

Wat geldt voor onderwijs/dagbesteding, geldt eigenlijk voor al onze ketenpartners. Wij gaan harder in onze manier van werken dan onze ketenpartners kunnen bijbenen, zij zitten nog in de oude manier van denken en werken. Dit is duidelijk zichtbaar bij bijvoorbeeld de IGJ, die nog heel anders kijkt naar 'middelen en maatregelen' dan dat wij dat binnen KVV's doen. Overigens komen we in gesprekken met de IGJ een heel eind, maar krijgen we vervolgens een kritisch rapport. We kunnen niet en een jongere volledige veiligheid bieden, en ze vrij laten en ze zoveel mogelijk hun eigen regie laten hebben en keuzes laten maken. En daarbij, ze in een gesloten setting plaatsen creëert vooral schijnveiligheid, op het moment dat een jongere uit die setting komt, is de onveiligheid onmiddellijk weer daar.

We weten dat wanneer een jongere ervoor kiest om eigen regie over zijn/haar leven te pakken, er iets verandert. We hebben jongeren dat letterlijk zien en horen doen, 1 jongere werkt nu zelfs als medewerker op een KVV. En totdat ze die eigen regie pakken, willen wij ondersteunen, verdragen, ze het gevoel geven dat ze er mogen zijn, dat ze altijd mogen blijven.

Wat deze manier van werken meebrengt, is dat medewerkers een enorme liefde voelen voor de jongeren in een KVV, het doet denken aan ouderschap. Zelfs wanneer de jongeren de medewerker in onveilige situaties brengen, blijft die liefde onverminderd. Triple-C werkt vanuit de menselijke behoefte, van de jongeren maar net zo goed die van ons en onze medewerkers.

Voor managers en gedragswetenschappers is er intervisie georganiseerd, zorgaanbieder overstijgend. Dat is fijn en enorm helpend. De intervisie voor de medewerkers op de KVV's is gestopt, het was te lastig om dit te organiseren. Dit hebben we op teamniveau georganiseerd, en we zien dat dat werkt. We hebben een vast wekelijks online incheckmoment waar medewerkers vrijblijvend op in kunnen loggen, en waar alles welkom is om te bespreken. Daarnaast hebben we om de week een fysieke vergadering van 3 uur.

Wat ook erg helpt, is dat wij een inhoudelijk directeur hebben en bestuurder hadden, die zich volledig verbinden aan deze visie. Als je de zorg wilt vernieuwen, zoals we doen met de KVV's, heb je de hele organisatie nodig, en als gedragswetenschapper en leidinggevende ook draagkracht en steun, om de risico's te kunnen verdragen.

Het kunnen uitwisselen met de andere zorgaanbieders is waardevol, maar laat ook zien dat we op verschillende plekken het wiel allemaal aan het uitvinden zijn. We maken allemaal gebruik van andere methodieken, we hebben allemaal andere invalshoeken. Dat hoort bij de pionierfase, maar we hopen dat we ook meer samen kunnen optrekken in de toekomst.

Wat een KVV een KVV maakt, is wat ons betreft dat het pand niet op het terrein van een zorgaanbieder is, maximaal 4/5 jongeren huisvest, en dat er voor de oudere jongeren een eigen plek is waar ze zich terug kunnen trekken.

We gunnen jongeren die nu nog niet in een KVV kunnen wonen omdat ze dan in een groep moeten verblijven, wel een eigen plek bijvoorbeeld op een terrein, met nabijheid en 1 op 1 begeleiding.

Of een hele eigen plek waarin een jongere zelf de regie heeft wanneer ze mensen willen zien, en wanneer niet. Hiermee realiseren we ons dat we vanuit dezelfde visie ook naar andere vormen aan het kijken zijn.

“Waarom noemen we dit eigenlijk Graaf Jan, dit is toch gewoon ‘thuis’?” Jongere in KVV Graaf Jan.

“Wij hebben hier geen regels in Graaf Jan, maar afspraken.” Jongere in KVV Graaf Jan.

En als we dan even samen de moed verliezen omdat het allemaal tegenzit, dan helpt dit altijd:

*“Hoe dat nu zit
daar kom je nooit achter
voor je gevoel tot je nek in de shit
je komt er niet uit
het lijkt niet te mogen
je wil alles liever
alles liever dan dit*

*Maar ik zeg
wanhoop niet - wanhoop niet
straks is het allemaal weer anders
en misschien wel beter dan ooit
dus wanhoop niet - wanhoop nooit”*

Uit: Wanhoop niet, van De Dijk

We hebben zeker wensen voor de toekomst:

- Wat ons nog zou helpen om deze visie en vorm duurzaam te maken, is dat we een vaste vergoeding krijgen per KVV, ongeacht of alle plekken bezet zijn.
- Ondanks de vraag en ons geloof in deze vorm van zorg, hebben we op dit moment geen teams van medewerkers die een nieuw KVV kunnen opzetten/bemensen. Dit is echt een zorg.
- We zouden meer hersteltijd in willen kunnen bouwen voor medewerkers en jongeren, wanneer er een switch is binnen een KVV.

Bijlage 4b: Interview bij Kenter Jeugdhulp, 14 februari 2024

Waarderend gesprek met Hedry Broers, gedragswetenschapper KWV Vesta, en Joris Molenaar, teamleider KWV Vesta en KWV Nikee.

We zijn vanuit Kenter ruim 5 jaar geleden gestart met locatie Vesta, vanuit de vraag om twee jongeren, broertjes van toen 9 en 11 jaar oud, een langdurig thuis, weg van huis, te bieden. Deze jongeren hadden op dat moment, vanwege hun gedrag, al op 11 verschillende plekken gewoond, zowel binnen zorgaanbieders als bij pleeggezinnen.

Omdat we koste wat het kost wilden voorkomen dat dit deze jongens zou blijven overkomen, hebben we er in overleg met de betrokken gemeente voor gekozen om vanuit een maatwerkconstructie Vesta te starten, met een vast team van ZZP'ers om deze jongeren heen, in een woonhuis.

Uitgangspunt: zo lang als nodig, en mogelijk, vanuit onvoorwaardelijkheid voor deze jongeren te zorgen, ongeacht het gedrag van de jongeren.

In de periode dat Vesta is gestart stond er een hele duidelijke norm binnen Kenter. Fysieke agressie door een jongere, gericht op een andere jongere of jeugdzorgwerker was doorgaans (met uitzonderingen daargelaten) vaak reden om een jongeren uit- en of door te plaatsen. Tegenwoordig wordt hier anders op gereageerd. We hebben geen instellingen meer waarnaar we kunnen doorplaatsen. We zijn van mening om voor onvoorwaardelijke zorg te gaan, waar mogelijk. Dit dwingt ons om meer te onderzoeken hoe we een bestaande situatie veiliger kunnen maken zodat dit zich niet herhaalt.

Met Vesta werden we een pionier in de organisatie, en ook wel een paradepaardje, omdat we de nodige privileges kregen om deze, voor ons heel andere vorm van zorg voor deze jongeren, te kunnen faciliteren.

Dat we Vesta neer hebben kunnen zetten met alles wat daarvoor nodig was, is vooral dankzij een teamleider die zich destijds heel hard heeft gemaakt voor deze vorm en er echt voor is gaan vechten binnen, en buiten de organisatie. Deze teamleider deed dit samen met de jeugdbeschermer die betrokken was bij deze jongeren, en voor hen anders wilde dan tot nu toe het geval was geweest.

We hebben in Vesta vrij snel na de start een derde jongere bijgeplaatst, een jongen van ongeveer dezelfde leeftijd. Dit was met name om het financieel te kunnen bolwerken. Helaas hebben we deze jongen niet de onvoorwaardelijke plek kunnen bieden die we hem zo hadden gegund. De dynamiek tussen hem en de twee broers, en met de medewerkers was dermate heftig en onveilig dat we met pijn in ons hart hebben moeten besluiten deze jongen toch uit te plaatsen. Het is, 5 jaar later, heel pijnlijk om te realiseren wat we kunnen bieden vanuit KWV's, en dat dat destijds niet met deze jongen is gelukt.

Uiteindelijk hebben we in Vesta twee jongeren bijgeplaatst, wat ouder, en met een andere zorgvraag, vooral op het gebied van zelfstandigheidstraining. Die jongeren hebben we op de bovenste verdieping in het pand gehuisvest, en die combinatie werkt, het geeft lucht en afwisseling aan de jeugdzorgwerkers. Die kunnen, naast het omgaan met stevig traumagedrag, op een andere manier zorg verlenen aan deze andere jongeren, die meer internaliserend zijn en meer verdiepende zorg nodig hebben.

De ouders van deze jongeren zijn vanaf het begin betrokken geweest. Dat was en is ook nodig, zonder hun toestemming om voor hun kinderen te kunnen en mogen zorgen en hen te mogen opvoeden, neemt de kans van slagen af dat we dat ook optimaal kunnen doen.

Kinderen zijn van nature immers altijd loyaal aan hun ouders. In het geval van deze jongeren merkten we, toen die toestemming er was, dat er meteen meer rust was bij deze jongeren. Uiteraard gaat het met pieken en dalen, maar de jongeren wonen nog steeds in Vesta en het gaat goed met ze.

Omdat we binnen Vesta, en inmiddels Nikee als nieuwere KWV, kiezen voor onvoorwaardelijkheid voor de jongeren, ongeacht hun gedrag, hebben jeugdzorgwerkers gevraagd naar Kenters visie op hun veiligheid. Binnen KWV's gaat het, veel meer dan op de groepen binnen Kenter, over mentaal en fysiek veel verdragen. Op de groepen zijn hiervoor strakkere kaders, en is de veiligheid van medewerkers vanuit die kaders meer geborgd, binnen de KWV's werkt dat anders.

We zijn hierdoor in een eerdere fase voor ingewikkelde situaties komen te staan die voortkwamen uit het complexe gedrag van de jongeren. We hebben daarom een multidisciplinaire denktank ingeschakeld vanuit het idee dat het gedrag van een jongere zo complex was om te begeleiden dat we ons afvroegen of we de juiste setting zijn. Waar ligt de grens op een KWV? Gaandeweg dat we dat samen, onder andere met de denktank, aan het onderzoeken waren zagen we dusdanig veel groei en positieve momenten bij de jongere en dat de conflicten soms ook voortkwamen vanuit onkunde en onmacht bij de jeugdzorgwerkers dat we besloten om de vraagstelling te veranderen. In plaats van de vraag te stellen of deze jongeren op de KWV Vesta kunnen blijven, stel je de vraag of je je als jeugdzorgwerker wil en kan verbinden aan deze zeer complexe ondersteuningsvraag.

We zijn hierover doorlopend met medewerkers op de KWV's in gesprek geweest, en nog steeds. Want we zagen dat de jongeren het goed deden en doen binnen Vesta, dat de aanpak van verdragen en onvoorwaardelijkheid bij hen helpt, maar dat de medewerkers gingen omvallen vanwege de mentale en fysieke belasting.

Zeker de beginperiode is voor de betrokken jeugdzorgwerkers heel pittig geweest, we moesten daar zelf nog veel in leren. We zagen enorm groeipotentieel in het team, maar ook patronen in het contact met de jongeren, die zich meer bij de ene jeugdzorgwerker voordeden dan bij de andere. Het team was bij de start van Vesta niet goed op de hoogte van waar ze met deze twee jongeren mee van doen hadden, de heftigheid van gedrag en hoe daar mee om te gaan.

Inmiddels weten we daar veel meer van, hebben daar een visie op ontwikkeld. De onvoorwaardelijkheid voor de jongeren is geborgd, zij blijven, met al het gedrag dat ze laten zien en de onveiligheid die dit gedrag meebrengt voor een jeugdzorgwerker. Als het niet werkt met een jeugdzorgwerker, verlaat hij een KWV. We vragen jeugdzorgwerkers ook heel bewust, en herhaaldelijk, of deze toch echt zware taak past, en laten hen daar een duidelijke keuze in maken. Mensen daar een bewuste keuze in laten maken heeft ervoor gezorgd dat er snel een stijgende lijn te zien is geweest binnen Vesta, de jongeren lieten minder agressie zien.

Maar ook wanneer een jeugdzorgwerker zich echt verbindt, kan het voorkomen dat er toch voor gekozen wordt om een andere plek te zoeken buiten de KWV's. We kijken of iemand past in het team, en niet verstorend werkt op de totale context voor deze jongeren. Zelfs als een team kwetsbaar is in de bezetting, moeten we die beslissing kunnen nemen, in het belang van de jongeren.

Ondersteuning voor deze jeugdzorgwerker is extreem belangrijk voor ons, we zetten heel gericht opleiding en training in voor de jeugdzorgwerkers die in de KWV's werken. Vooral op het gebied traumasensitieve en contextuele hulpverlening, training op het gebied van inspirerend werken, en binnenkort komt daar geweldloos verzet bij. Wanneer wij zien dat iets werkt in de KWV's zorgen we ervoor dat jeugdzorgwerkers daarin worden getraind en opgeleid. We denken vanuit mogelijkheden en niet van beperkingen.

"In de ondersteuning van onze jeugdzorgwerkers in de KWV's geldt 'the sky is the limit'."

Nikee en Vesta zijn compleet anders qua insteek dan de groepen binnen Kenter, ze verschillen soms zelfs van elkaar. Dit leidt soms tot vragen van andere teamleiders en andere jeugdzorgwerkers, wanneer er besluiten worden genomen die in gaan tegen de gemaakte afspraken, in het belang van de jongeren. Daar moet je dan samen over in gesprek.

Binnen de KWV's gelden andere regels, of minder regels, dan bij andere groepen, en zijn er andere grenzen. Er is een tijd geweest dat Vesta binnen de flexpool de schrik was voor de jeugdzorgwerkers, vanwege de gerichte agressie van de jongeren, en de impact van die agressie op jeugdzorgwerkers.

Omgaan met de agressie van de jongeren die verblijven in een KWV, en de grenzen die je hierin hanteert, blijft een zoektocht. Uiteindelijk wil je deze jongeren een onvoorwaardelijke plek, en onvoorwaardelijke hulpverlening bieden, maar hoe lang ga je door als je het agressieve gedrag niet minder ziet worden, of zelfs erger ziet worden? Maak je dan op een moment de keuze om niet verder te gaan met een jongere, en na hoe lang doe je dat dan? Voor de 2 jongeren in Vesta hebben we dit moment gelukkig nooit bereikt, maar bij elke nieuwe jongere voor wie een KWV passend is, is dit opnieuw zoeken.

Elk KWV-team bestaat uit 6 jeugdzorgwerkers, met daaromheen een schil van professionals die dit team vanuit de eigen expertise, en uitgaand van de behoefte van het team, ondersteunt. We zien dat de jeugdzorgwerkers die helemaal in het begin bij Vesta zijn gestart, en de meeste agressie van de jongeren hebben ervaren, niet meer binnen de KWV's werkzaam zijn. We zien ook dat jeugdzorgwerkers afhaken op het werk binnen een KWV, of daarentegen er heel bewust voor kiezen.

Een gouden formule voor de ideale jeugdzorgwerker binnen een KWV is er eigenlijk niet, het gaat om een combinatie van eigenschappen, en de plek binnen het team. Jeugdzorgwerkers die zich vanuit hun hart volledig verbinden aan jongeren en hen vanuit verbinding en zachtheid zorg willen bieden, ervaren soms meer heftig gedrag van de jongeren dan een jeugdzorgwerker die wat meer op afstand lijkt en wat meer duidelijkheid en structuur biedt. Maar beiden zijn nodig.

Binnen Vesta fixeren we jongeren niet. Toch heeft zich 1 gelegenheid voorgedaan waarin een jeugdzorgwerker heeft moeten besluiten een jongere vast te pakken, omdat dat in het moment nodig was, en uiteindelijk heeft dat ook geholpen. Het is bij die ene keer gebeven, en we blijven erbij dat we dat binnen Vesta niet doen, ondanks dat het hielp.

Binnen Nikee kiezen we ervoor om een jongere wel te fixeren. Deze beslissing zit vast aan de jongere die daar geplaatst wordt, en waarvan na onderzoek is gebleken dat deze jongere (voorlopig) nog baat heeft bij fixeren. We trainen onze jeugdzorgwerkers hier duidelijk op, en hopen dat dit een tijdelijke beslissing mag zijn, dat deze jongere na verloop van tijd het fixeren niet meer nodig heeft.

We koppelen hoe we omgaan met jongeren, altijd aan het belang voor hen, en alles is hierin mogelijk. En dat kan heel ingewikkeld worden voor de betrokken medewerkers. We waarschuwen hiervoor als we een vacature binnen een KWV hebben. En als het dan ingewikkeld wordt, dan staan we zij aan zij.

We maken voor een jongere die nieuw in een KWV komt, filmpjes van de jeugdzorgwerkers met wie de jongere te maken krijgt, en met een rondleiding door het pand. Ze stellen zich voor en heten de jongere welkom. In de eerste maanden is er voor een jongere 100 uur extra inzet per week beschikbaar van jeugdzorgwerkers beschikbaar om iedere betrokkene goed te laten integreren binnen een KWV. We kijken in detail wat er nodig is, de voorbereiding is cruciaal.

We hebben een aantal jongeren binnen Kenter, voor wie een KWV (nu nog) niet een passende vorm is. Het gaat hier om jongeren die 2 op 1 worden begeleid, die echt nog niet in een groep kunnen wonen. Na verloop ontstaat er vanuit die begeleiding hopelijk voldoende rust en stabiliteit, waardoor een KWV wel een passende vorm wordt voor hen. En dan kan er binnen de KWV verder worden gewerkt aan rust en stabiliteit binnen de groep van het KWV, zodat er uiteindelijk mogelijkheden tot groei en ontwikkeling komt voor een jongere.

Het is voor jeugdzorgwerkers die de jongeren elke dag begeleiden, soms lastig te zien hoeveel ontwikkeling er over een bepaalde tijd is bij jongeren. Elke dag is vooral herhalen, zowel voor de jongere als voor de medewerkers, en dan verlies je de ontwikkeling die er ook is, soms uit het oog. Door hen regelmatig terug te geven dat die ontwikkeling er wel degelijk is, zorg je ervoor dat de herhalingen die nodig zijn, waardevol blijven.

We ondersteunen de jeugdzorgwerkers structureel en heel praktisch. We hebben verschillende team whatsapp groepen, en wij zijn als gedragswetenschapper en leidinggevende goed bereikbaar voor advies en ondersteuning, ook in het weekend. Soms reageren we iets later, maar er kan altijd een vraag gesteld worden. Misschien zijn we daarin te veel betrokken, maar het werken op een KWV gaat 24/7 door, dus moet er ook 24/7 ondersteuning zijn. Een jeugdzorgwerker kan in z'n eentje een nachtdienst moeten draaien, en als zich dan iets voordoet, willen we tijdig ondersteuning kunnen bieden. Het creëert een gevoel dat we het samen doen, en dat is echt nodig. We merken dat dit binnen het team net zo werkt.

We hebben inmiddels ook ondersteuning vanuit verschillende (externe) experts, die we bij ons mogen houden in een vast team. Denk hierbij aan het Kinder- Jeugd- trauma centrum (KJTC) waarin klinisch psycholoog Margreet Visser ons bij staat, een psychomotorische therapeut, een gespecialiseerde ouderondersteuner, school, jeugdbeschermer.

Als teamleider en gedragswetenschapper helpt het om intervisie te hebben met onze collega's bij de andere zorgaanbieders die KWV's faciliteren. We halen hier heel veel uit, zeker omdat Vesta lang een eilandje was binnen Kenter.

Vanuit het KJTC worden er interviews gedaan met jongeren, de uitkomsten worden ingevoerd in een systeem die met scans goed laat zien hoe het met de ontwikkeling van de hersenen gaat over een bepaalde periode, en dus waar ontwikkelingsmogelijkheden zitten, en waar niet. Deze scans over een periode met elkaar vergelijken levert veel waardevolle informatie op. Dit creëert inzicht, en ook begrip. Inzicht in dat jongeren in het verleden dingen hebben meegemaakt, en dat er potentie is op waar jongeren nog kunnen ontwikkelen, zodat je daar gericht op kunt inzetten.

Je ziet letterlijk hoe de jongeren binnen Vesta zich in de loop van de jaren zich hebben ontwikkeld. En wat, bijna minuut voor minuut en in heel kleine stapjes, helpend en nodig is. En dan word je je ook bewust hoeveel er al bereikt is.

Nikee is ontstaan omdat er een plek voor een jongere werd gezocht vanuit de gemeente Haarlemmermeer. Vanuit de blauwdruk van Vesta is Nikee opgezet. Het team dat betrokken was binnen Levvel, is in de eerste fase volledig meegekomen en uiteindelijk hebben een aantal betrokken Levvel medewerkers gesolliciteerd voor dit KWV. Inmiddels komt de tweede jongere op Nikee wonen. De bedoeling is dat er binnen afzienbare tijd drie jongeren binnen Nikee wonen.

We merken dat er de laatste jaren een doelgroepverzwaring is, waardoor KWV's noodzakelijk zijn. Dit zien wij, en wordt ook benoemd binnen Thuis voor Noordje. En zijn we gezamenlijk als betrokken zorgaanbieders in gesprek hoe we aan de toenemende vraag kunnen voldoen, en hoe we elkaar daarin kunnen aanvullen en versterken. Zodat we als maatschappij een ander antwoord kunnen bieden op de jongeren die normaal in de jeugdzorg+ terecht zouden komen.

De 2 jongens waarvoor we Vesta hebben gestart, hadden we achteraf een begintijd op een terrein van Kenter gegund. Vesta is een pand midden in een woonwijk, en dat is voor de jongeren, maar ook voor de omgeving, geen ideale situatie. Voor de jongeren levert een woonwijk zeker in het begin te veel prikkels, en het gedrag dat door prikkels wordt veroorzaakt, geeft overlast voor de omgeving.

Het betrekken van de buurt is sowieso ontzettend belangrijk wanneer er een KWV in een woonwijk komt. Toen we met Nikee wilden starten, hebben we specifiek daarvoor een plan geschreven. En hebben we een buurtborrel georganiseerd, een rondleiding door het pand, kennismakingen, alles om goodwill te creëren. En dan nog kan het heftig zijn voor de buurt. Het hangt er ook echt vanaf in welke buurt een KWV komt. In een wijk met duurdere, grotere huizen is het lastiger een KWV neer te zetten, dan in een wijk waarin de buurt wat meer gewend is.

Er is weleens de vraag gesteld of het handig zijn om een kantoor te hebben binnen KWV's. En misschien is dat handig, maar dat gaan we echt niet doen. Voor jongeren is het hun thuis, en daarin een kantoor bouwen, voelt niet meer als thuis. Het is goed om je daarin altijd af te vragen:

“Werken wij waar zij wonen, of wonen zij waar wij werken?”

Jongeren willen altijd bij hun ouders/opvoeders wonen, ze willen nooit met andere jongeren in een groep wonen. Het is onze uitdaging en verantwoordelijkheid om als jongeren bij ons moeten wonen, het hen zo thuis mogelijk te maken. Dus wij werken altijd waar zij wonen, en hebben ons daarin aan te passen.

We zijn altijd op zoek naar hoeveel regie we een jongeren kunnen geven. We willen beschermen en veiligheid en ruimte tot ontwikkeling bieden, maar niets opleggen. Dat betekent soms dat we moeten afwachten en een jongere een mening kan hebben waar wij niet achter staan. Respect hebben voor die eigen regie, en ondersteunen, leidt ertoe dat een jongere veerkrachtiger wordt en meestal zelf tot een andere mening komt. Dit kan ook impact hebben voor de betrokken ouders, en die worden hier door ons intensief in begeleid.

Het contact met ouders gebeurt eigenlijk altijd via de mentor, en dat is 1 van de teamleden. De mentor is het aanspreekpunt voor de ouders, school, vriendjes, jeugdbeschermer, dus het hele netwerk om een jongere heen, en heeft de helicopterview over wat er speelt met en rondom een jongere.

Jeugdzorgwerkers op een KWV hebben specialistisch en zwaarder werk dat echt anders is, en meer vraagt, dan jeugdzorgwerk op een groep, niet zijnde een KWV. Het salaris is op dit moment nog gelijk, en dat zien we in de nabije toekomst graag anders, het salaris van jeugdzorgwerk mag een schaal hoger zijn dan het jeugdzorgwerk op een groep.

We hebben ook te maken met een versobering van de arbeidsmarkt, we zien dat steeds meer gespecialiseerde mensen kiezen voor het ZZP-schap. We hebben pasgeleden een aantal mensen aangenomen die (nog) niet per se de volledige papieren/registraties hebben, maar waarvan we wel zien dat het heel waardevolle mensen zijn voor de KWV's. Parels in de dop die we laten begeleiden door zeer ervaren mensen.

Op een KWV wil je een stabiel team waarin een paar ZZP'ers prima passen, maar waar je ook continuïteit wilt borgen met eigen mensen. Door ze intern op te leiden en te laten begeleiden door ervaren mensen, zorg je voor een gemeenschappelijke taal.

We ondervinden veel steun van de scholen waarop onze jongeren zitten. Sterker nog, school ziet vaak meer potentie in sommige jongeren, dan dat we zelf bedacht hebben.

Ook hier is een goede voorbereiding, en veel contact met de betrokken mensen op de school, cruciaal. Wat is er nodig voor een jongere, en hoe gaan we dat samen regelen is altijd het uitgangspunt. 1 op 1 begeleiding, een jeugdzorgmedewerker die meegaat met een jongere, alles is mogelijk wat ons betreft, meestal is het maatwerk. Hoe houden we het veilig voor iedereen, hoe ondersteunen we de school hierbij, allemaal aanschuiven in een MDO, warme overdracht wanneer een jongere van school wisselt.

We bereiden alles met iedereen heel intensief voor. Als we dat niet doen, is de kans dat het lukt met een jongere, meteen veel kleiner. Het kost veel tijd en energie, maar het zorgt ervoor dat we slagen.

We steken in vanaf het begin op alles wat nodig is en soms zelfs meer, en we merken dat we dat na verloop van tijd soms extra inzet kunnen afbouwen.

Met Nikee hebben we de financiering omgedraaid, we werken met een etmaal inzet, los van hoeveel jongeren er op dat moment in Nikee verblijven. Zo kun je als zorgaanbieder zonder risico leveren wat nodig is, voor de jongere die dat nodig heeft. Financiering per plek heeft dit risico wel, en neemt met zich mee dat de zorg die de KWV biedt, ook onder spanning komt te staan. En dat wil je echt niet.

Het bijplaatsen van een jongere in een KWV gebeurt uitermate zorgvuldig. Niet alleen de matching, die moet kloppen, maar ook het tempo waarin en de manier waarop wordt bijgeplaatst, luistert uitermate nauw. Als je niet goed matcht, of te snel of verkeerd bijplaatst, kan het ernstige gevolgen hebben. Niet alleen voor de nieuwe jongere, maar ook voor de jongeren die er al zitten.

Matching, en hoe je bijplaatst, zijn belangrijker dan het profiel van een jongere. In dat profiel hanteren we geen contra indicaties. Dat past ook helemaal niet bij de visie die wij hebben voor de KWV's. We denken in mogelijkheden, en nooit in beperkingen.

En als we dan toch iets mogen wensen:

- Geef jeugdzorgwerkers op een KWV meer salaris
- Vrijstaande locaties met veel grond eromheen voor onze KWV's. In ruimte stabiliteit en rust kunnen bieden een jongeren, met een vast team om hen heen. Eromheen staan is de belangrijkste factor voor stabiliteit voor een jongere, belangrijker nog dan de fysieke locatie.
- In veel maatwerkconstructies ondernemen we meteen actie vanuit haast en paniek, we gunnen het KWV's om, zoals met Nikee, goed voor te bereiden en daar echt de tijd voor te hebben en kunnen nemen.

Bijlage 4c: Interview bij GGZ NHN, 8 maart 2024

Waarderend gesprek met Yildiz van den Akker, directeur bedrijfsvoering, met portefeuille volwassenenpsychiatrie, en Thessa Mous, directeur Zorg, met portefeuille jeugd en gezin, bij GGZ NHN

Terugkijkend is ons eerste KWV, dat toen nog niet zo heette, ontstaan vanuit een toenemende vraag naar langdurige hulp en begeleiding voor jongeren die net, of nog net niet, de volwassen leeftijd hebben bereikt. Die toename bleek te maken te hebben met de voorgenomen sluiting van de residentiele/gesloten jeugdhulp, in combinatie met het feit dat er voor deze jongeren geen oplossingen waren geformuleerd voor wanneer zij 18 werden. Voor ons stond geslotenheid voor repressie en veiligheid. En we zagen, in de ontwikkelingen die we doormaakten in de volwassenen psychiatrie en ook bij onze LBJ, dat we betere resultaten boekten door veel meer in te spelen op eigen regie en autonomie van onze cliënten.

Tegelijkertijd hebben wij al ruim 10 jaar al de LBJ, de langdurige behandelgroep jongeren, en zagen dat we maar beperkte uitstroom mogelijkheden hadden voor deze jongeren als ze eenmaal 18 waren. We zagen een forse kloof tussen de begeleidingsmogelijkheden voor jongeren (denk aan 1 op 2, 1 op 3), en die voor volwassenen (1 op 8, 1 op 10), en liepen hierin intern al vast, want hoe overbrug je dat grote verschil?

Dit kwam ruim drie jaar geleden allemaal bij elkaar, en is de start geweest van een proces dat heeft geresulteerd in ons huidige KWV in Schagen, met op dit moment 4 jongeren vanaf 17 jaar.

De eerste tijd zijn we vooral bezig geweest met uitdenken hoe we dit vorm wilden gaan geven, we hebben hierover een prachtig visiedocument geschreven. Want we wilden jongeren geen plek geven tussen volwassenen met soms een zware verslaving en ernstige psychiatrische problematiek, want dit zou waarschijnlijk leiden tot alleen maar meer chronische psychiatrische patiënten. Belangrijkste uitgangspunt in dat visiedocument is de eigen regie en autonomie voor de jongeren. En daarom heen een team van begeleiders bouwen, met dicht daar omheen een team van behandelaren.

We wilden hen daarom een kleinschalige woonvorm bieden. Uiteindelijk werd dat onze locatie in Schagen. In een hofje, in een woonwijk, ligt centraal een beschermd wonen voorziening. Om deze beschermd wonen voorziening ligt een ring van woningen, en daarom heen ligt, verder naar buiten, nog een ring van woningen. Op het moment dat je de beschermd wonen voorziening kunt/wilt verlaten, kan je naar een woning in de eerste ring, en vanuit daar naar een woning in de tweede ring. Je stapt letterlijk vanuit het centrum met de meeste zorg en begeleiding, naar buiten, op weg naar meer zelfstandigheid. De beschermd wonen voorziening konden we eenvoudig leeg maken, en houden, en we reserveerden deze plek voor onze nieuwe kleinschalige vorm.

De eerste bewoner, nu ruim anderhalf jaar geleden, werd een jongere van toen bijna 18, die bij ons was aangemeld door het OZJ. Hij had 6 jaar verbleven in geslotenheid, en moest daar weg vanwege zijn leeftijd. Hij had en heeft een psychiatrische GGZ-benadering nodig, en daarom, vonden wij, hoorde hij bij ons. En niet alleen hij, we zagen meer jongeren die nodig hadden en hebben wat wij kunnen bieden. Na deze eerste jongere, kwam een paar maanden later de tweede, weer een aantal maanden later de derde, en sinds februari van 2023 hebben we de laatste, vierde jongere verwelkomd.

Op het moment dat je je visie in praktijk gaat brengen, heb je naast het team van begeleiders, en behandelaren, ook de omgeving te betrekken bij deze visie en nieuwe vorm.

Politie, NS, ziekenhuizen, huisartsen, onze eigen opname kliniek moesten op de hoogte zijn, en meewerken, want we hebben ze nodig om onze visie uit te kunnen dragen. Een visie die weg wil blijven van gesloten deuren vanuit veiligheid, naar autonomie en eigen regie. En een visie uitdragen en vertellen, is echt anders dan hier samen mee omgaan. Door het de afgelopen anderhalf jaar samen te gaan doen en doorlopend en intensief te investeren in begeleiding van de teams, met tweewekelijkse intervisie, en training in herstelgericht werken en opleiding in de methodiek ART, zijn we op een punt aangekomen waarin we laten zien dat het werkt. ART pasten we al toe in het langdurig verblijf, daar hadden we al ervaring mee. Er hoort ook een audit structuur bij, en O-metingen, daarom wisten al dat dat waardevol was, zeker in combinatie met herstelgericht werken.

In onze KWV wonen jongeren die zijn vastgelopen, en veiligheid is een onderdeel geweest in het waarom van het vastlopen. In eerste instantie de veiligheid voor de jongere zelf, maar ook voor de omgeving. Dat verschilt per jongere, sommigen zijn vooral onveilig voor hun omgeving, anderen vertonen vooral zelfdestructief gedrag. En toch hoeft het in hoe we ze benaderen, niet erg te verschillen, het gaat altijd over autonomie en eigen regie.

In de KWV passen we geen vrijheidsbeperkende maatregelen toe. We pakken niet vast, jongeren mogen weglopen als ze dat willen, en ook weer terugkomen. We grijpen nooit met dwang in, we geloven dat deze jongeren zich vooral door dwang zo zijn gaan gedragen voordat ze in een KWV kwamen. We gaan ver in onze visie over autonomie en eigen regie. Illustratief hiervoor is een jongere die wilde stoppen met eten, en dat mocht van ons. We gingen in gesprek over de consequenties, en we betrokken het netwerk, de ouders voorop, daarom heen intensief, inclusief moreel beraad. We realiseren ons dat het ongelooflijk spannend is, vooral voor het netwerk, om hierin mee te gaan. Maar uiteindelijk resulteerde het voor deze jongere in dat ze zelf besloot een ander pad te kiezen, en weer te gaan eten. We geloven er heilig in dat onze aanpak hierin de doorbraak heeft betekend. Meiden met een eetstoornis worden binnen Thuis voor Noordje aangemerkt als een aparte doelgroep, maar wij vinden ze passen binnen een grotere groep jongeren, die zelfdestructief is, en daar hun eigen vorm in hebben. En voor die grotere groep, en dus ook voor meiden met een eetstoornis, hebben wij dus een aanpak waarvan we weten, en in geloven, dat die werkt.

En mede om die reden zouden we ook graag wat jongeren die wat jonger zijn, een plek willen kunnen bieden. En we beseffen daarin dat elke leeftijdsfase andere dilemma's kent, die ieder een andere bejegening vragen.

Onze keuze om niet onvoorwaardelijk te zijn in wonen, is een heel bewuste. Onze jongeren krijgen maximaal twee jaar om te laten zien dat ze hun autonomie en eigen regie inzetten richting zelfstandigheid. Passend binnen een gezond ontwikkelingsperspectief. En zo ervaren ze dat ook, ze zijn echt gemotiveerd om stappen te blijven zetten richting zelfstandigheid. Van onze vier jongeren zijn er drie nu zover, en voor een jongere geldt dat helaas niet. Voor die drie jongeren is er ook perspectief, ze kunnen uit de KWV uitstromen naar de woningen waar bescherming en begeleiding wordt geboden vanuit het reguliere volwassen beschermde woon team. Een zeer recente evaluatie van versnelde uitstroom van de vierde jongere heeft ons geleerd, dat jongeren met een forensisch profiel, meer grenzen en begrenzing nodig hebben waarvan we nog niet goed weten of dit te combineren valt met ons autonomie en herstelbevorderende klimaat en beleid.

Overigens laten we de jongere die nu versneld uitstroomt niet los. Ambulante behandeling wordt voortgezet, inclusief begeleiding in huidige woonsituatie. En samen met hem, en betrokkenen zoeken we naar het beste vervolg.

Vanuit de LBJ weten we inmiddels dat we jongeren vanaf hun 18e nog 5 jaar een perspectief kunnen bieden. In die tijd werken we toe naar zelfstandigheid, en schrijven we ze meteen in bij de woningbouwvereniging. Als na die 5 jaar blijkt dat ze geen eigen woonplek hebben kunnen realiseren, is er wel een probleem. Hetzelfde geldt voor de jongeren in ons KWV.

Het begeleidingsteam bestaat uit 10-12 vaste mensen die de jongeren 24/7 begeleiden, en elkaar daarin blind vertrouwen. De begeleiders zijn oorspronkelijk afkomstig uit de interne flexpool, die zich hebben gecommitteerd hebben aan de KWV en nu samen het begeleidingsteam vormen. Het zijn allemaal jonge mensen, HBO opgeleid, met vooral agogisch werk als achtergrond. We hebben weinig verloop, en dat heeft te maken met de fysieke plek van de KWV, omringd door andere woonvormen. Dat biedt zowel fysiek als mentaal/gevoelsmatig, veiligheid. Begeleiders van de andere woonvormen zijn op loopafstand, een telefoontje weg. Het team is natuurlijk ook autonoom, maar het idee dat alles dichtbij is, helpt enorm in het voelen van veiligheid. En dat gegeven doet ons aarzelen of we ooit KWV's zouden willen die zelfstandig in een woonwijk staan, zoals dat bij andere zorgaanbieders het geval is. Juist vanwege die gevoelde veiligheid, voor de jongere, en voor het team. Dat principe pasten we al langer toe in de LBJ, op een terrein, en als we achteraf jongeren vragen hoe dat geweest is, reageren ze allemaal positief. Een standalone plek in een wijk, of achteraf, kan heel mooi zijn, maar als er dan wel veel wisseling is in het team, dan is dat alsnog niet helpend omdat de continuïteit in begeleiding tekortschiet. En helemaal solitair doet ook wat met de dynamiek in een huis, doet iets met de ervaren veiligheid. We ervaren dat de vorm die we nu hebben, met verschillende ringen in een woonwijk, het beste werkt, voor cliënten, en voor begeleiders.

Het behandelteam bestaat uit een psychiater, twee SPV'ers, een casemanager en een systeemtherapeut. Wens is nog om een psycholoog aan het team te verbinden. We vullen dat team aan met extra expertise uit de organisatie wanneer nodig.

Omdat we doen wat we doen, komen er veel jongeren op ons pad, we zouden naar verwachting 4/ 5 of meer KWV's kunnen starten. Dat willen we ook, maar we laten ons nog afremmen door het gebrek aan mogelijkheden voor structurele financiering en geschikt vastgoed.

Je kunt deze jongeren allemaal een KWV. Maar het is, zeker landelijk, nog steeds een grote uitdaging, om zorgaanbieders te ondersteunen het antwoord te bieden op de sluiting van de JZ+. De schotten tussen financieringsstromen, de organisaties, de beslissers, maar ook GI's die nog vertrouwen moeten krijgen, belemmeren nog heel veel.

Aan de andere kant heeft het ook goeds gebracht, we hebben we heel veel geleerd van onze fusie met de volwassenenpsychiatrie. Voor jeugd is veiligheid heel lang de belangrijkste factor geweest, terwijl dat in de volwassenenpsychiatrie een minder grote factor was die veel meer ruimte biedt voor autonomie en eigen regie. Die kruisbestuiving heeft er ook voor gezorgd dat wij dit voor onze jeugd aan zijn gegaan. Met alles wat we daarin nog te doen hebben. Autonomie en regie voor jeugd neemt mee dat je andere gesprekken moet gaan voeren met ouders, die vooral willen dat hun kinderen veilig zijn. Je gaat eigenlijk een co-ouderschap aan met hen. En het intensief betrekken van ouders, van het gezin, is weer leerzaam geweest voor professionals die afkomstig zijn uit de volwassenenpsychiatrie.

Dat wij als mensen samen de krachten, kennis en ervaring hebben kunnen en mogen bundelen, vanuit respect voor elkaar en vanuit dezelfde visie, heeft ongelooflijk geholpen om te staan waar we nu staan. En dat zouden we ook graag met de zorgaanbieders in de regio willen doen, we kunnen elkaar overkoepelend nog veel sterker maken.

De jongeren die wat ons betreft een goede plek kunnen vinden in onze KWV, zijn afkomstig uit instellingen voor orthopsychiatrie, geslotenheid, HIC's, jeugdpsychiatrie, en hebben een binding met deze regio. Ze kwamen in eerste instantie vooral in beeld omdat we administratief dossierhouder werden vanuit een wachtlijst voor een WLZ-indicatie, maar inmiddels willen we ze het liefst aangemeld krijgen via een RET, inclusief verklarende analyse. We zijn daar allemaal nog in aan het leren.

Op het moment dat we een jongere kunnen matchen met onze KWV, kijken we per jongere wat er financieel nodig is. De verlengde jeugdwet is een optie, maar meestal moet de financiering komen vanuit de WMO. Die financiering is lang niet kostendekkend om die reden ontvangen we een aanvullende financiering vanuit het BEN, deze eindigt eind augustus 2024. We beseffen dat financiering vanuit de WLZ iets meer financiële mogelijkheden kan bieden maar ook in een hoge WLZ-indicatie is de financiële dekking ontoereikend. We kiezen daar bewust niet voor, omdat we er dan vanuit gaan dat deze jongeren het stempel krijgen dat ze levenslang en levensbreed zorg nodig gaan hebben. En er vanuit die gedachte ook heel veel deuren voor hen zullen dichtgaan in de keuzes voor zelfstandigheid. En daar willen we per se van wegblijven. Wij willen blijven insteken op ontwikkelingsmogelijkheden, zoals het bijvoorbeeld kunnen huren van een transferwoning. Vanuit dat perspectief zijn wij bij de start van de KWV in gesprek gegaan met de centrumgemeente. En hebben we ingestoken op het hoogste WMO-tarief, vanwege de intensiteit van de geboden zorg, vergelijkbaar met de hoogste 'bedletter'. Dit tarief is vergelijkbaar met de KWV's bij de andere zorgaanbieders, de inschaling van ons personeel ligt wel hoger. We weten ook dat bij de andere zorgaanbieders ambulante medewerkers meer verdienen dan medewerkers op een KWV, en dat zorgt er mogelijk voor dat daar meer uitstroom en verloop is. Bij ons is dat gelijk, waardoor er minder prikkel is om uit te stromen.

Uiteindelijk hebben we dat hoogste WMO-tarief gekregen, maar liepen we aan tegen de criteria voor dat tarief, waarin elementen zitten die niet van toepassing zijn voor het werk op een KWV. En dat zorgt ervoor dat we continu de discussie aan moeten gaan. Vermoeiend. We krijgen een vergoeding per jongere, per dag. En moeten we haast maken met het plaatsen van een nieuwe jongere, en dat is juist niet wat we willen vanuit onze visie. Inmiddels krijgen we het op één na hoogste WMO-tarief, zonder de voorwaarde voor somatiek, maar dit tarief is zeker niet kostendekkend voor ons KWV. Sowieso ligt het tarief vanuit de Jeugdwet veel hoger dan vanuit de WMO.

Een KWV kost per jaar € 1,2 miljoen, het BEN legt voor dit jaar bij wat we tekortkomen vanuit de WMO. In dat bedrag zit alles, behalve de behandelingen, die worden vergoed vanuit de ZWV. Wat ook niet inbegrepen is, is de indirecte tijd. Overleggen die gericht zijn op coaching, intervisie en de gesprekken met het systeem worden, in tegenstelling tot de jeugdzorg, niet of maar gedeeltelijk vergoed. In vergelijking met de business case "Thuis voor Noordje" lijken de kosten van de KWV Schagen per verblijf hoger te zijn. In de business case is rekening gehouden met 5 of 6 bewoners. Onze berekening gaat uit van 4 bewoners omdat we geen extra plekken kunnen bieden.

Uitbreiden naar 5 of 6 bewoners zal geen verhoging van de totale kosten met zich meebrengen is onze inschatting. Onze panden huren we van de woningbouwvereniging, en zij geven ons ook een seintje wanneer er een pand in de buurt van onze woningen vrijkomt.

Wat daarnaast niet is inbegrepen, maar ongelooflijk goed werkt, is IPS (Individuele Plaatsing en Steun), een vorm/methode van intensieve jobcoaching, toeleiding naar betaald werk en/of onderwijs. We hebben IPS'ers die binnen onze organisatie werken, en die niet worden betaald voor hun inzet vanuit de ZWV. Dat vinden we echt ingewikkeld, en een gemiste kans. Geldt ook voor de ervaringsdeskundigen die wij binnen onze organisatie hebben. Beide groepen medewerkers horen wat ons betreft wel thuis in de ZWV, zij werken preventief zodat in veel gevallen, gevoelsmatig, zwaardere inzet kan worden voorkomen. Het zou goed zijn om daar een business case voor te doen. Iets vergelijkbaars is al onderzocht voor mensen met onbegrepen gedrag, en daar kwam onder streep zowel financieel als maatschappelijk een dikke plus uit.

We hebben nu drie keer een flinke financiële injectie gekregen van het BEN, we hebben nu wel te horen gekregen dat dit per 1 augustus a.s. stopt. De gemeente is het eens met onze visie, maar kan het financieel niet alleen doen, zeker omdat er haken en ogen aan de hoogste WMO-tarifiering zit. Zij hebben zich ook te verantwoorden.

Oplossing is om een apart product te maken voor de KWV 18+, maar dat gaat echt niet gebeuren. Want ook VWS gaat daarvoor met de hakken in het zand. En natuurlijk onderzoeken we alternatieven, en natuurlijk blijven we samen in gesprek, ook met de zorgverzekeraar met wie we een relatie hebben. En die ligt best gevoelig, vanuit de belemmeringen die zij ervaren vanuit de NZA. De NZA zou in de ideale wereld nieuwe normen moeten afgeven voor de visie achter de KWV's, dan pas ontstaat er ruimte. Binnenkort hebben we een gesprek, met een onafhankelijke voorzitter, die ons hopelijk een stapje verder gaat brengen. We horen enthousiaste geluiden, maar de portemonnee blijft dicht. Ook de SPUK gelden zijn vaak al besteed.

Ondanks dat we veel steun ervaren vanuit BEN, vanuit Thuis voor Noordje, moeten we in augustus, als het niet lukt met geld, met heel veel pijn in ons hart, de stekker uit de KWV trekken. We willen de lasten niet zelf dragen. De sleutel ligt bij VWS om dit ten goede te keren. Juist voor deze groep jongeren, die niet meer onder de Jeugdwet vallen, valt het gat. Want we zouden kunnen investeren in de jongeren die jonger zijn dan 18+, maar dan lopen we, net als de andere zorgaanbieders, tegen het gat aan dat valt wanneer ze volwassen worden.

We horen regelmatig dat hoe wij het aanpakken, niet helemaal is wat er bedoeld wordt met een KWV. En dat vinden we zonde, het is wat ons betreft OOK wat we willen met KWV's. In plaats van te praten over definities, kunnen we ook kijken hoe we elkaar kunnen versterken en verbinden. En parallel aan de KWV's slaan we ook vaker de handen ineen, met andere projecten.

We hebben volledig vertrouwen dat we op de goede weg zijn, we gaan hier waarschijnlijk om lachen over 10 jaar, maar nu zijn we daar nog even niet, we lopen echt voor de troepen uit.

Bijlage 4d: Groepsinterview bij Levvel, 21 maart 2024

Waarderend gesprek met Gerdien Kalma, Esther Slagboom, Lidewij Roes (gedragwetenschappers) Tesja van Dijk, (groepswerker KWV Johannes Verhulst), en Helmer Kalkwiek (programmaleider integraal leren en ontwikkelen) bij Levvel

Binnen Levvel hebben we voor al onze residentiele voorzieningen, waaronder de KWV's, dezelfde bedoeling: ieder kind dat ingeschreven is bij een residentiële voorziening van Levvel heeft een betekenisvol, op de draagkracht van dat individuele kind toegespitst, traject van leren en ontwikkelen.

Ons team integraal leren en ontwikkelen is één van de middelen om uitvoering te geven aan die bedoeling. We sluiten hierbij altijd aan op de behoefte van de individuele jongere, en vanuit dat perspectief kan je het zien als maatwerk, maar als meerdere jongeren dezelfde behoefte hebben, zetten we dat voor die jongeren samen in. Het individuele traject van leren en ontwikkelen is geoperationaliseerd in de vorm van een integraal en doorlopend dagprogramma:

1. Integraal wil zeggen dat het dagprogramma bestaat uit onderdelen 1) onderwijs, 2) stage en werk, 3) vrijetijdsbesteding, 4) therapie en training. Onderwijs staat daarbij voorop, daarna gaat de aandacht uit naar andere vormen van talentontwikkeling. Inzet van therapie en training is altijd gekoppeld aan specifieke doelen.
2. Doorlopend wil zeggen dat het dagprogramma aan het kind gekoppeld blijft wanneer de juridische, administratieve, of organisatorische context van de hulpverlening verandert.
3. Een dagprogramma omvat de 24 uur van een dag, het dagdeel en het nachtdeel. Om die reden is er structureel aandacht voor gezonde leefstijlen, inclusief het slaap/waak-ritme.

Daarover de gesprekken aangaan met onze samenwerkingspartners, zoals de gemeente en zorgkantoren/zorgverzekeraars, kan ingewikkeld zijn, maar we leren daar samen in. Een belangrijk gesprek dat we daarover blijvend moeten voeren, is de aanname dat zorg bieden in een open setting, goedkoper zou zijn dan in een gesloten setting. Dat is niet zo, en met een goede reden: werken vanuit de presentiebenadering, zoals wij doen in de KWV's maar ook in de andere voorzieningen, vraagt iets anders, en meer, van de medewerkers. En omdat er meer nodig is, is deze zorg dus ook duurder. Denk bijvoorbeeld aan de nachtbezetting wanneer deuren niet meer op slot gaan.

Alle voorzieningen binnen Levvel die nu plek bieden aan 6 kinderen, zien we als KWV's. Want dat is het aantal plekken wat ervoor zorgt dat het financieel haalbaar blijft. Dat uitgangspunt heeft ervoor gezorgd dat veel voorzieningen die we hadden, kleiner zijn geworden, en een enkele voorziening heeft er een paar plekken bij gekregen. Een groep van 6 jongeren werkt over het algemeen goed, het zorgt voor afwisseling en ze hebben veel aan elkaar, En soms is het ook ingewikkeld, als er gedoe is met één of meerdere jongeren.

We kennen voor de KWV's op dit moment 3 diensten, verdeeld over een zo vast mogelijk team van medewerkers. Ons streven met deze 3 diensten is om zoveel mogelijk continuïteit in personeel, en een veilige woonomgeving te bieden aan de jongeren die bij ons wonen.

Eerder waren er voorzieningen waarin medewerkers, vanuit een gezinshuisconstructie, veel langere diensten draaiden, soms 24 uur achter elkaar. Het is fijn dat we daarmee gestopt zijn, voor deze doelgroep jongeren werkt het goed om niet te lang achter elkaar hetzelfde gezicht te zien.

Zeker als er sprake is van een conflict tussen een jongere en een medewerker, of de klik is er gewoon minder, is het fijn als er hersteltijd is, zowel voor jongeren, als de medewerkers.

Als we terugkijken in de historie, waren we gewend om jongeren in een residentiele setting heel anders te bejegenen. We spraken bijvoorbeeld naar ze uit dat ze hier alleen maar verbleven, en niet woonden. Daar kunnen we ons nu niets meer bij voorstellen, en weten we wat dat doet met een kind, maar toentertijd dachten we daar niet op de manier over na, zoals we dat nu doen.

We deden omdat we dachten dat dat het goede was om te doen, we gingen mee in de methodieken die er toen waren. BMT (Beter met Thuis) is daar een goed voorbeeld van. Jongeren woonden half bij ons op een groep vanwege problematisch gedrag, en woonden ook half thuis, en wij deden ons best om in die periode als een jongere op de groep was, ander gedrag aan te leren. Na afloop van de BMT-periode waren de jongeren 'beter', en stuurden we ze naar huis. We hebben als professionals lang de overtuiging gehad dat wanneer een jongere problematisch gedrag vertoont, er professionele opvoeders betrokken moeten worden om een jongere beter te maken, de opvoeding over te nemen. En daar hoort ook bij dat we vroeger dachten, de overtuiging hadden, dat wanneer een jongere werd geplaatst in een residentiele voorziening, die jongere nooit meer beter af zou zijn thuis, want daar werd het pijn gedaan. Heel ongelijkwaardig, en aan die overtuiging zijn we nu flink aan te morrelen. Niet het beleid, maar de morele vraag of we nog steeds het goede deden, heeft daarvoor gezorgd. Nu zijn we alleen maar blij, als we zien dat jongeren weer naar huis kunnen.

Uit de praktijk: In 2015 kwam er een gezin in beeld met 8 kinderen, die allemaal uit huis geplaatst werden. We merkten dat de 4 jongste kinderen goed terecht konden in een pleeggezin, met de oudste 4 lukte dat veel minder goed. Zij zorgden ervoor dat we outside the box moesten denken, en we hebben ze uiteindelijk geplaatst in een kleinschalige voorziening, zoveel mogelijk samen, met een schil eromheen van begeleiders. Deze kinderen hebben, toen we het ze na verloop van tijd vroegen, allemaal aangegeven dat hun leven er niet per se beter op was geworden vanaf de uithuisplaatsing. Ze ontkenden niet dat hun leven thuis niet goed was, maar ze waren er niet van overtuigd dat ze slechter af waren geweest als ze thuis waren blijven wonen.

Dat heeft ons doen realiseren dat jongeren er niet van opknappen om ze uit huis te plaatsen, wanneer we het financieel, en qua expertise en voorzieningen, niet voor elkaar krijgen om ze te bieden wat er nodig is. En toch gebeurde juist dat nog heel vaak. Pijnlijk.

Met het Nexxt Level huis, voortgekomen uit de nieuwe aanpak vanuit de GGZ bij Level en niet vanuit de JZ+ afbouw, en nu ook een KWV, en met Pinq, dat wel vanuit de transitie JZ+ een KWV is geworden, zijn we het anders gaan doen, zijn we gaan ervaren wat werkt en zijn we onze nieuwe inzichten gaan toepassen.

Vanuit een besef dat de afgelopen jaren steeds meer gegroeid is: Wij vangen kinderen op, die eigenlijk nergens anders terecht kunnen, we laten hen bij ons wonen,. Vaak hebben ze al pleegzorg, gezinshuizen, en andere woonplekken gehad voordat ze bij ons komen. Ze komen, met wat ze allemaal al hebben meegemaakt, en vaak zijn weggestuurd, bij ons op een groep. Bijna geen enkel kind wil in zo'n groep wonen, en/of zijn het al zo gewend dat ze ingewikkeld gedrag laten zien in de verwachting dat ze weer weggestuurd worden.

Terwijl een kind uit onze doelgroep, net als alle kinderen, ook gewoon prettig de dag door wil komen. In ontspanning, met plezier. En wij voelen de morele plicht om hen daarin tegemoet te komen.

De andere manier van werken, vanuit presentiebenadering is, naast wennen voor medewerkers, ook echt anders werken, veel meer op de relatie en op vertrouwen. En naast dat het andere dingen vraagt van medewerkers, doet het ook iets met jongeren die gewend waren aan de geslotenheid en de beheersmatige aanpak, gewend aan die duidelijke kaders, en hun gebrek aan autonomie.

Wij bepaalden als professionals wat een jongere moest doen, en als de jongere dat niet deed, zorgden we ervoor dat hij dat ging doen.

Wat we zagen gebeuren: een jongere die dat in de geslotenheid 'goed deed', ontspoorde in een open setting volledig, omdat ze niet goed wist, hoe met de autonomie en eigen regie om te gaan. We beseffen daarom des te meer dat het echt nodig is dat jongeren zelf willen ontwikkelen, hun autonomie en eigen regie recht willen doen, en echt in een KVV willen zijn, want alleen dan kunnen ze stappen zetten.

We hebben groepen, afkomstig van Lijn 5, op het terrein in Driehuis, de afgelopen jaren omgezet naar KVV's in de wijk, o.a. in Amsterdam. Van beheersmatig, met piepers, afgesloten deuren, en afzondering, in grote groepen in het bos, naar een open setting in kleine groepen, in de stadsjungle van Amsterdam. In de tussentijd zijn we in Driehuis al wel meer in openheid gaan werken. Zijn we gestopt met ingrijpen als een jongere geen gevaar voor zichzelf of de omgeving was, zijn we de deuren open gaan zetten. En bleken de beren die we afhankelijk op de weg zagen, zoals een verhoogde kans op wegllopen, niet uit te komen. Want die jongeren die nu wegliepen, deden dat ook al in geslotenheid.

Overigens komen we er nu achter dat een KVV in de wijk niet zaligmakend is voor alle jongeren, en dat af en toe de deur afsluiten ook helpend kan zijn. We hebben een doelgroep die dat soms nodig heeft, en jongeren geven dat zelf ook aan, mits de vrijheidsbeperkende maatregel past bij hetgeen de jongere op dat moment ook nodig heeft.

We hebben binnen Levvel te maken met twee kaders voor geslotenheid, het Wzd kader, en het JZ+ kader. De jongeren die bij ons wonen hebben allemaal een LVB. Vanuit de Wzd, Wet zorg en dwang, zijn er mogelijkheden toe om bepaalde vrijheidsbeperkende maatregelen toe te passen. Mits uiteraard goed onderbouwd. Voor onze visie maakt het geen verschil of we vanuit een Wzd kader moeten werken, of vanuit een JZ+ kader, maar voor onze wens om (verder) te transformeren hebben we wel met twee verschillende speelvelden te maken. Je voert een ander gesprek met zorgkantoren/zorgverzekeraars vanuit het Wzd kader, dan met gemeenten voor het JZ+ kader. Terwijl er wel een overlap zit in de doelgroepen van jongeren die bij ons wonen.

In residentiele jeugdzorg hebben we te maken met vrijheidsbeperkende maatregelen die we in principe niet mogen inzetten, maar die in een gezin wel gewoon worden toegepast, zoals het innemen van een telefoon. Wanneer het netwerk, inclusief voogd, ouders, etc. en de medewerkers zelf vinden dat wat niet mag, wel helpend kan zijn, dan moet je hiervan af kunnen wijken. En je daarbij altijd af te vragen of je het goede doet, of dat je goed doet wat is voorgeschreven. Er is altijd het dilemma: Doe je wat helpend is voor een jongere, of volg je goed de regels en bespreek je daarbij niet of het ook helpend is. Wij kiezen liever voor het eerste, maar zien ook dat daar nog verschillen in zitten in onze organisatie.

Het is sowieso belangrijk om hier als Levvel het gesprek over aan te gaan, zodat iedereen hier hetzelfde in handelt. Er mogen hier op visieniveau geen verschillen onderling in zijn, terwijl in de uitvoering van die visie wel keuzes gemaakt moeten kunnen worden vanuit een situationele context, en dat daar dus verschillen in kunnen bestaan, en/of afwijkingen van de norm die we op visieniveau hebben vastgesteld. En we moeten daarin ook samen goed beseffen dat het ingewikkeld is om te vergelijken wat jongeren die thuis wonen en in een veilige setting zijn opgegroeid mogen, normaal vinden, met jongeren die die veiligheid niet, of veel minder ervaren hebben. En hun verleden ook de autonomie niet hebben ervaren om daar zelf een verantwoorde beslissing in te nemen.

En is het bijvoorbeeld ook ingewikkeld om de deur op slot te doen in een KWV, omdat dat 1 jongere goed helpt, als dat betekent dat de andere 5 jongeren ook niet naar buiten kunnen.

We zien dat jongeren in een KWV, door de kleinschaligheid en de rust die dat brengt, elkaar positief gaan beïnvloeden, veel meer dan in de veel grotere groepen die we vroeger hadden. In de wijk waar we nu twee KWV's hebben, in Amsterdam-Zuid, voelen de jongeren zich niet thuis in hun omgeving. Er wordt over het algemeen Engels gesproken, en ze worden genegeerd door de buurtbewoners, veelal expats. Gelukkig liggen de twee KWV's wel heel dicht bij elkaar, waardoor de groepen maar ook de teams van begeleiders, veel aan elkaar hebben. Medewerkers hebben altijd back up in het andere huis, en er is ook een 'pendeldienst', een medewerker die praktisch ingezet kan worden, en bijvoorbeeld meegaat naar afspraken.

Want als je als medewerker alleen dienst hebt, kan je niet even met één jongere ergens naartoe, en de vijf anderen alleen laten.

Deze constructie doet denken aan het Mockingbird model voor gezinshuizen, waarin je een netwerk hebt vanuit verschillende locaties, in elkaars buurt, waarin je elkaar kunt ondersteunen, praktisch en mentaal. Dat helpt in ons uitgangspunt dat we jongeren niet meer verwijderen. Waar ze, als het echt ingewikkeld wordt, even ergens anders mogen logeren en als ze bijgekomen zijn, gewoon weer terug kunnen naar huis, de KWV waar ze wonen.

En het kán echt ingewikkeld worden. Als er sprake is van delictgedrag, als er zelfs een arrestatieteam aan te pas komt om een jongere in een KWV aan te houden, dan doet dat niet alleen iets met deze jongere, maar ook met de andere jongeren, en met de medewerkers. We hebben hier te maken met een doelgroep die echt heftige dingen doet, gedaan heeft.

Wat ook helpt om deze jongeren langdurig in een KWV te laten wonen, is een goede matching. En dat is een open deur, maar levert in de praktijk wel problemen op. We hebben op dit moment jongeren die te lang op crisisplekken zitten, zonder behandeling, omdat we de goede match niet kunnen vinden voor hen in een KWV. En daar tegenover staat de financiële prikkel, want je kan pas kostendekkend werken als er 6 jongeren in een KWV zitten. We zijn echt nog op zoek naar hoe we dat het beste kunnen doen.

Volgens oude spelregels een nieuw spel spelen, gaat niet, maar is wel wat we nu moeten doen in het huidige systeem. Wat in de ene voorziening mag voor een jongere vanuit de Wzd en pedagogisch verantwoord is, geldt in de andere voorziening voor een jongere zonder Wzd als vrijheidsbeperkend. Terwijl het in een beide gevallen bijvoorbeeld om een gesloten deur gaat.

Je zou in plaats van hoe het nu is ingestoken, veel liever trajectmatig willen kunnen werken en financieren. Je bent dan veel eerder, bijvoorbeeld met een verklarende analyse, bezig met wat een jongere nodig heeft, los van leeftijdsgrenzen, los van de duur waarin we zorg mogen bieden.

En vooral niet te kijken hoe we een jongere in ons vierkantje kunnen passen, maar zelf te kijken hoe we ons vierkantje zo kunnen aanpassen, dat een jongere hoe dan ook past. En te bepalen wat daarvoor nodig is. Zo blijf je waarschijnlijk ook weg van het creëren van langdurig 1 op 1 maatwerk voor jongeren die niet in het vierkantje passen.

Tijdelijk maatwerk leveren, binnen het KWV, totdat het niet meer nodig is, is een optie waar we veel meer gebruik van mogen gaan maken. En dat geldt nog extra, als we er als zorgaanbieder zelf een aandeel in hebben waardoor een jongere extremer gedrag laat zien. Verloop in medewerkers, meer jongeren in een KWV, zorgt voor een andere dynamiek bij de jongeren die al in een KWV wonen. Het team ondersteunen, extra begeleiding voor jongeren regelen, zorgt er dan voor dat jongeren kunnen blijven.

De eerste jaren hebben we te maken gehad met de nodige 'negatieve uitplaatsingen'. Teams stonden (nog) niet goed, we matchten niet goed, medewerkers voelden zich verwaarloosd terwijl we tegelijkertijd een nieuwe manier van werken implementeerden, en er werden jongeren geplaatst vanuit het idee dat we alles aankonden. Dat in combinatie zorgde ervoor dat er echt gevaarlijke situaties ontstonden en we jongeren hebben moeten uitplaatsen, voor ieders veiligheid. En achteraf gezien is het ook logisch dat het zo liep, want een nieuwe manier van werken, vanuit de presentatiebenadering, neerleggen bij teams die zich verwaarloosd voelden, dat werkt niet. Uiteraard hebben we ook daar veel van geleerd, en daarom zetten we vanuit integraal leren en ontwikkelen zwaar in op de training, opleiding, en dagelijkse begeleiding van de teams.

Volwaardige teams neer kunnen zetten, goede medewerkers kunnen krijgen, blijft een uitdaging. Belangrijkste reden: op dit moment verdienen ambulante medewerkers beter dan medewerkers op de groep. Groepswerkers zien hun plek daarom als een tussenstation, ze willen doorstromen naar ambulante werk, dat minder zwaar en intensief is dan werken op een KWV.

We zijn daar wel langzaam in aan het bewegen, ook werken op de groep kent nu doorgroeimogelijkheden. En terecht, want er wordt meer gevraagd van medewerkers dan voorheen. En dat kost meer geld, omdat de beloning hoger is.

Als je de transformatie zoals we hem nu hebben ingezet, en waarvan we weten en overtuigd zijn dat het goed is, wilt kunnen doorzetten, heb je andere spelregels nodig. We willen dit kunnen blijven doen, maar dan moeten we het ook kunnen regelen. De zorg heeft lang mee moeten bewegen met een regering die vooral gericht was op beheersen, en we zijn daarin meegegaan. En intern zorgen we ook nog steeds voor onze eigen bureaucratie.

We werken in een systeem dat gebouwd rondom beheersen en controle, en dat voelen we des te meer met onze andere manier van werken. We hebben nu, vanuit de transitie JZ+, te maken met het pakket aan regels, de veldnormen. Deze veldnormen zijn een goed voorbeeld van hoe we ook als zorgaanbieders controle en beheersing als onze overtuiging in het systeem hebben gebracht, we hebben ze immers zelf opgesteld. Maar moeten we dit (nog) willen? Moeten we blijven meebewegen in die overtuiging?

Het is een mooie ambitie om te streven naar 0 uithuisplaatsingen. Maar het mag geen doel op zich zijn, er zullen altijd jongeren zijn die ergens anders echt beter af zijn en daar een nieuwe kans krijgen. Dan moeten we wel stoppen, gezamenlijk, met de afwijzing die een kind ervaart door ze elke keer uit te plaatsen. Vaak komt dit doordat een kind elke keer ergens geplaatst wordt waar te weinig ervaring is met de problematiek waar het kind mee kampt, en die elke keer verergert bij een nieuwe plaatsing.

In een KWV willen we onvoorwaardelijk wonen bieden. Ongeacht welk gedrag een jongere laat zien, hij mag altijd blijven. En dat is met deze doelgroep een uitdaging. We hopen dat een team op een KWV een beetje van de jongeren gaat houden, want dat helpt in het verdragen van het extreme gedrag, en in het omgaan met het netwerk.

We zien dat wat we hebben ingezet in de KWV's, met de presentiebenadering, helpt voor de jongeren. Het feit, het uitgangspunt, dat we hen niet afwijzen als mens, zorgt ervoor dat ze bij ons terugkomen, ook als ze niet meer bij ons wonen.

Ze komen nog op bezoek, af en toe logeren ze nog bij ons als ze een beetje rust nodig hebben. We hebben jongeren die al drie jaar bij ons wonen, terwijl ze daarvoor op 24 andere plekken hebben gezeten. Een meisje dat bij ons woonde, heeft afscheid van ons genomen door samen uit eten te gaan, en ze belt nog iedere dag, daar maken we tijd voor. Ze geeft aan dat ze zich gezien voelde, geaccepteerd. En daarvoor doen we dit werk op deze manier.

Als gedragswetenschapper wil je de teams, die verantwoordelijk zijn voor de dagelijkse opvoeding en begeleiding van deze jongeren, zo goed mogelijk ondersteunen. Tegelijkertijd sta je ook op afstand van de jongere en de dagelijkse gang van zaken in een KWV, en dat zorgt er af en toe voor dat je niet altijd goed inschat wat gedrag met een medewerker kan doen. Wij verklaren het vanuit onze kennis van gedrag en de achtergrond, maar gaan nog niet altijd in op wat dat betekent voor de mensen die deze jongeren elke dag meemaken.

Om deze transformatie te laten slagen, is het daarom echt het belangrijkste dat de teams, die dag in dag uit dit werk doen met deze jongeren, op alle manieren worden ondersteund. Met intervisie, met coaching, met opleiding en training.

Zodat zij zich veilig voelen in hun werk, in alles wat ze meemaken. Ze mogen laten zien dat ze een mens zijn, hulp nodig hebben in het verwerken van wat ze meemaken. Medewerkers op een KWV hebben bewust voor de zorg voor deze jongeren gekozen, maar moeten dit ook vol kunnen houden.

Het zijn jongeren met vaak een nare geschiedenis, die gewoon een fijn leven willen leiden, en wij hebben de plicht om hen daarin te ondersteunen. Aandacht en tijd voor hen, en voor de medewerkers om hen heen. En daar hangt een prijskaartje aan. En daarom moeten we dit samen doen met onze ketenpartners, anders lukt het niet.

Het is uiteindelijk een investering in de toekomst van deze jongeren, om ze te begeleiden de beste versie van zichzelf te worden. Het is daarmee ook een lange termijn investering in de toekomst van je maatschappij, door weg te gaan van steeds meer beheersen en straffen, en alles wat dat met zich meebrengt.

Bijlage 4e: Interview met de jeugd- en gezinsbeschermer, 21 februari 2024

Waarderend gesprek met jeugd- en gezinsbeschermer/jeugdreclasserder Klaas Geertsema. Hij is de voogd van twee jongeren die al geruime tijd verblijven in KVV Vesta, van Kenter Jeugdhulp.

Ik ben in 2018 betrokken geraakt bij de twee broertjes, toen 9 en 11 jaar, en ze waren toen net een paar maanden bij Kenter Jeugdhulp op een door hen opgerichte KVV geplaatst. Dit i.v.m. een uithuisplaatsing. Zo'n passende plek faciliteren, in deze vorm, was helemaal maatwerk, en voor Kenter nieuw. Het was fijn om te merken hoe voortvarend ze ermee aan de slag zijn gegaan.

In het begin hadden we maandelijkse overleggen waarin we ons best gedaan hebben om alle betrokken partijen op 1 lijn te krijgen. Uitgangspunt was al snel dat deze jongeren niet meer naar huis zouden gaan, en dat uitplaatsen uit de woonvorm, geen optie was.

Vanuit het Kinder- en Jeugd Trauma Centrum (KJTC) binnen Kenter werd er daarnaast gewerkt vanuit het GIPS project. Elke 2 weken werd ervanuit het KJTC een MDO georganiseerd om samen te bespreken wat deze jongeren nodig hadden.

De jongens zijn afkomstig uit een multiprobleemgezin dat op dat moment al lang in beeld was bij ons. Ze waren al een paar keer uit huis geplaatst, ook los van elkaar, en hadden op dat moment al veel plekken binnen de jeugdzorg gezien. Er was veel met hen aan de hand, hun ontwikkeling was thuis volledig gestagneerd, waardoor ze echt niet meer bij hun ouder(s) konden wonen, het risico was te groot. Ze kregen beiden later de diagnose FAS (Foetaal Alcohol Syndroom), ADHD (1 van hen), en sociaal emotioneel zijn ze behoorlijk achter op andere kinderen van hun leeftijd.

(Voor de beeldvorming: kinderen lieten bij onveiligheid dan extreem onaangepast en agressief gedrag naar zichzelf, elkaar en anderen zien. Ze lieten wegloop gedrag zien, en wanneer dat gebeurde lukte het ze niet meer te luisteren/ gezag te accepteren, en waren dan lastig te begrenzen. Waarbij één kind liet zien: dreigen te zullen bijten, daadwerkelijk bijten, schelden, achterna jagen, vloeken, grommen, onrustig rondlopen, zichzelf pijn doen, weglopen, dreigen degene naar wie de angst gericht is iets aan te doen, en die persoon dan niet goed kunnen aankijken. Het andere kind liet gedrag zien als : Zichzelf pijn doen, dieren na doen (in beweging en geluid), onbesuisd in contact, druk rondlopen/ rennen, achter zijn broer aan rennen, huilen, broer aanvallen, eerder aangeleerd gedrag rondom gepaste afstand en nabijheid vergeten, vloeken, schelden, met spullen gooien, huilen en zich gedragen als een heel klein kind, na een uitbarsting. Op dat moment kon dat kind niemand goed aankijken.)

We zijn meteen gestart met begeleide omgang met de ouders. Dit was ingewikkeld, het was vooral ervaren wat werkte en wat niet op het gebied van frequentie, locatie, etc.

Wat we veel zien bij ouders wier kinderen uit huis worden geplaatst, zagen we hier ook; Met name hun moeder was helemaal niet akkoord met deze uithuisplaatsing. Het voelde voor haar alsof ze geen kans had gehad haar zoons een thuis te bieden. Dat heeft ze lang volgehouden, ze heeft diverse juridische procedures opgestart, zonder resultaat. Toen die mogelijkheden waren uitgeput, heeft ze zich beter neer kunnen leggen bij het gegeven dat haar zoons niet meer thuis zouden komen wonen. Er was dus zeker de eerste jaren veel verzet vanuit de ouders, en pogingen toch een grotere rol te spelen in het leven van hun zoons, dan helpend was.

We hebben hen altijd in hun waarde gelaten, altijd toegestaan om hun kinderen te blijven zien. Maar we zijn wel altijd duidelijk geweest, ondanks dat wat we hen vertelden, niet altijd was wat ze wilden horen.

Zeker in dit geval, waar hun kinderen nooit meer thuis komen wonen, is het belangrijk om bij ouders, en bij jongeren, de hoop dat dat ooit nog gebeurt, weg te nemen. En dat is zwaar voor hen, dat realiseren we ons.

Vanaf het begin is het Kenter gelukt lang te kunnen werken met een vast team aan begeleiders, en dat betekende dus een langere tijd vaste gezichten voor de jongeren. Dit bracht rust, maar is tot nu toe ook wel een luxe, we zien dat niet veel in de jeugdzorg.

Deze jongens hebben gedurende de jaren verschillende therapievormen gehad. We zijn gestart met traumatherapie, totdat we merken dat ze daar niet meer zo op reageerden. We zijn toen overstapt naar creatieve therapie, en we merkten dat dat op een andere manier hielp in het weer kunnen aanraken van dingen die eerder in hun leven gebeurd waren. Voor een van de jongens, die fysiek erg onrustig was, hebben we een poosje PMT (psychomotorische therapie) ingezet om hem te laten bewegen, en ook dat hielp.

Door gedoe met een huurcontract, en later door overlast, hebben ze in de beginperiode in korte tijd twee keer moeten verhuizen. Sinds 2019 wonen ze op een fijne plek in een leuke buurt met veel ruimte om het huis. Dat is een goede setting.

Op den duur kwamen wel wat wisselingen in het team van begeleiders. Wat we hebben geleerd, wat enorm helpt, is om niet alleen de jongeren, maar ook de ouders tijdig mee te nemen in veranderingen. Dat is in het begin soms te laat gebeurd, waardoor ouders zich niet gezien voelden en daar fel op reageerden.

Toen het allemaal wat rustiger werd, en het goed liep, verslaptte mijn aandacht een beetje. Dit gebeurde parallel aan het proces waarin de jongens, die wat ouder werden, andere en meer autonome keuzes gingen maken, zelf initiatief gingen nemen. Dat is op zich natuurlijk een mooie ontwikkeling, maar het leidde ook tot situaties met de ouders die niet in het belang van de jongeren waren. Uiteindelijk kwamen we daar samen weer uit door weer de kaders en afspraken te bespreken, en uit te blijven leggen waarom sommige dingen goed bedoeld, maar niet handig zijn.

In diezelfde periode, een jaar of 3 geleden, escaleerde binnen korte tijd het gedrag van de jongeren, en de situatie werd zo heftig, dat Kenter aangaf te willen stoppen en de jongens (één van hen) uit te willen plaatsen. Hier ben ik niet mee akkoord gegaan, we hadden vanaf de start afgesproken dat ze niet uitgeplaatst zouden worden, ongeacht wat er zou gebeuren. En wat mij betreft sloegen we ook een aantal stappen over, er waren geen signalen geuit dat er zorgen waren, en dat er problemen waren die opgelost moesten worden. Ik zag toen wat ik bij veel hulpverleners terugzie: kinderen moeten weg als er problemen zijn. Omdat ik voet bij stuk hield, is Kenter hulp in gaan roepen bij experts, o.a. bij het KJTC, op het gebied van trauma-sensitieve hulpverlening, en psycho educatie. En met die hulp is het gelukt om de jongeren te kunnen laten blijven. Belangrijk was dat begeleiders getraind en opgeleid werden en worden in wat deze jongeren nodig hebben als ze bepaald gedrag lieten en laten zien, en hoe de begeleiders daarop moesten en moeten reageren. En dat klinkt makkelijker dan het is, dat realiseer ik me. Niet alle medewerkers hebben die training/opleiding, en het is wel een must in een dergelijke setting.

Een KWV heeft een ander soort medewerker nodig dan dat je bijvoorbeeld ziet in jeugd detentie of op een gesloten groep. Ik zie dat het voor deze jongeren werkt als er een paar kerels onder de begeleiders zitten, die bijvoorbeeld met ze gaan kamperen, en daarmee een rolmodel voor ze (kunnen) zijn. Dit is een goede tegenhanger voor begeleiders die vooral vanuit echte zorgtaken hun werk doen. Maar 'de ideale medewerker' bestaat niet, want wat ideaal is, is ongelooflijk afhankelijk van de context, van de jongere en wat voor hen werkt.

Er gebeurt nog steeds weleens wat, maar de afgelopen jaren is het echt een stuk rustiger. Inmiddels hebben ze ook geen therapie meer. Beide jongens zitten inmiddels op het middelbaar onderwijs, en daar gaat het goed. Ze sporten, hebben afspraken met vrienden, bezoeken hun ouders. Het is oppassen dat de agenda's niet te druk voor ze worden. Ze kijken naar de toekomst en ontwikkelen zich. De oudste jongen loopt op dit moment stage. Als je ziet waar ze vandaan kwamen, met gedrag dat meer dierlijk was dan menselijk, dan zijn ze zover gekomen.

Het organiseren van onderwijs, en/of dagbesteding, kan lastig zijn, gezien het heftige gedrag dat deze jongeren laten zien. Overleggen met een school, en organiseren wat verder nog nodig is, zoals een plek waar een jongere ook veel kan bewegen, en extra ondersteuning, is erg belangrijk.

Hun sociaal emotionele ontwikkeling blijft achter, en ze zullen altijd een vorm van zorg nodig blijven hebben. Maar het gaat inmiddels zo goed, dat ze af en toe zelfs blijven logeren bij hun vader of moeder. En dat klinkt simpel, maar daar is een proces van jaren aan vooraf gegaan waarin je intensief begeleidt, en heel kleine stapjes zet en met elkaar in gesprek blijft.

Ik merk dat wanneer ouders zich niet aan een afspraak houden, dit meteen invloed heeft op het gedrag van de jongeren. We zien dat de jongens onrustig worden als een van de ouders bijvoorbeeld negatief praat over de andere ouder, terwijl afgesproken is om dat niet te doen. Dan gaan we weer in gesprek met de ouders en leggen we uit wat hun uitspraken doen met hun kinderen.

Het rechtstreeks contact als voogd met jongeren die in een KWV wonen, is in deze situatie beperkt. Ik ben vooral in gesprek met de mentoren in de KWV en meer met ouders. De jongens hebben ieder een mentor waar ik alles regelmatig mee doorneem. Een paar jaar geleden, was het rechtstreeks contact er wat meer, maar sinds het eigenlijk allemaal goed gaat, is dat wat mij betreft veel minder nodig en wil ik vooral dat ze hun leven leiden zonder dat zij elke keer een gesprekje met mij moet hebben.

Wat mij betreft zijn jongeren die uit huis geplaatst worden, en van wie we weten dat ze nooit meer thuis kunnen wonen, een doelgroep voor een KWV. We hebben het hier dan over jongeren met een voorgeschiedenis, waarbij er al meerdere uithuisplaatsingen zijn geweest, en waarbij er binnen een bepaalde periode geen verbetering in het gedrag van ouders is. Thuis laten wonen is en blijft dan schadelijk voor een jongere, schadelijker dan een uithuisplaatsing, zeker als een jongere dan naar een plek mag verhuizen waar hij lang kan wonen.

De onvoorwaardelijkheid die ik zie in dit KWV, zie ik ook in gezinshuizen, en in netwerkpleeggezinnen. Netwerkpleeggezinnen zijn een relatieve goedkope vorm van zorg, maar wat mij betreft totaal ongeschikt voor deze jongeren. De pleegouders in netwerkpleeggezinnen hebben naast de zorg voor hun pleegjongeren, ook nog een baan, en dat werkt totaal niet, qua tijd en energie die nodig is voor goeie begeleiding van deze jongeren.

Het voordeel van een KWV is dat daar begeleiders 8 uur werken, en daarna afgelost worden. Deze begeleiders worden niet 24/7 belast, en dat geldt wel voor gezinshuisouders. In een gezinshuis heeft een jongere te maken met 1 of 2 gezinshuisouders, en dat komt dichterbij een thuis dan een KWV doet. Het maakt wel uit hoe het zit met de loyaliteit van kinderen naar hun ouders, soms is die zo krachtig, dat een gezinshuis niet past omdat die loyaliteit niet toestaat dat jongeren 'andere' ouders accepteren. Over het algemeen zie ik dat jongere kinderen beter tot hun recht komen in een gezinshuis, en oudere kinderen beter passen in een KWV, die accepteren meestal geen 'nieuwe ouders' in een gezinshuis. In het geval van deze jongeren bij Kenter, los van hun loyaliteit, was een gezinshuis geen optie, want Kenter heeft geen gezinshuizen.

Uiteraard valt of staat veel met de gezinshuis ouders. Wanneer zij het talent en de kennis hebben om goed om te gaan met ouders, helpt dat enorm.

En ik ken zeker ook gezinshuisouders die de kennis en ervaring en stevigheid hebben om zelfs aan de meest zware doelgroep een langdurige plek te bieden. Al dan niet met hulp/inzet van ambulante hulpverleners.

Randvoorwaardelijk om deze jongeren, ongeacht of het een KWV is of een gezinshuis waar ze wonen, de beste kans te geven, is dat ouders goed betrokken worden. Ouders hebben behoefte aan een vast aanspreekpunt, afspraken en kaders, en regelmatig overleg waarin ze worden meegenomen in de ontwikkelingen van hun kinderen. Als ouders uit elkaar zijn, en dat is meestal zo, is het goed dat ze ieder een apart aanspreekpunt (ouderbegeleider) hebben.

Ik zie dat het onvoorwaardelijke karakter van een KWV, en een gezinshuis, heel veel rust brengt voor een jongere. Binnen Kenter is er een crisisgroep, Orion, voor jongeren tot en met een jaar of 16, waar ze maximaal een half jaar mogen blijven. In die tijd wordt gekeken, samen met de jongere, waar ze daarna het beste kunnen verblijven. Met een langdurige plek in het vooruitzicht, is er meteen meer rust.

Onvoorwaardelijkheid en een langdurige plek, helpt ook enorm in het accepteren van hulp, en helpt in het naar dezelfde school kunnen gaan, en het regelen van een structurele (begeleide) omgang met ouders. Wat ook werkt is dat therapie altijd buiten de deur plaatsvindt. De jongeren moeten thuis kunnen zijn in een KWV of gezinshuis, en daar horen geen therapeuten over de vloer te komen.

Persoonlijk heb ik een voorkeur voor een gezinshuis voor deze jongeren, voor mijn gevoel biedt een gezinshuis, met gezinshuisouders, meer een thuis dan een woongroep, en ik zie een KWV toch als een kleine woongroep. Maar uiteindelijk is wat het kind nodig heeft, altijd leidend, en dan is het aan ons om daar de best passende context bij te vinden.

Ik ben heel benieuwd hoe de gemeentes kijken naar de KWV's, ik loop als jeugdbeschermer vooral tegen de belemmeringen vanuit die hoek aan voor deze jongeren. De gemeentes hebben weinig geld, of willen weinig geld uitgeven, jeugdhulp mag niets kosten.

Op dit moment is de KWV bij Kenter de enige waar ik als voogd gebruik van maak. De kinderen onder mijn voogdij die uit huis zijn geplaatst, verblijven vooral in gezinshuizen, en in netwerkpleeggezinnen. Heel eerlijk en helaas, ik heb meestal niet de luxe om te kiezen om te kunnen kiezen uit plekken waar een jongere het best tot z'n recht kan komen, meestal moet ik een jongere plaatsen waar plek is. Ik weet eigenlijk niet (meer) zo goed wat het actuele aanbod is in de regio, ik weet dat Parlan een paar KWV's heeft, maar daar houdt het mee op.

Ik zie daarin wel een link met hoe de huidige consortia hun processen ingericht hebben. Er wordt weinig ingekocht, zeker voor deze doelgroep, gemeentes investeren hier niet in. Ik vraag me oprecht af of gemeentes, ook nog na 9 jaar, zich realiseren wat het voor een jongere betekent om elke keer verplaatst te moeten worden, voordat ze ergens langer mogen blijven. We zijn heel veel tijd kwijt aan dingen geregeld proberen te krijgen, moeten veel overleggen met veel mensen, en de doorlooptijden zijn lang. Dit kost ook veel geld, en is niet helpend voor de situatie waarin deze jongeren zitten. Het gaat allemaal van de tijd af die je aan de jongere zou willen besteden ('de handen aan het bed').

Ik zou daarom heel graag zien, dat wij als jeugdbeschermers binnen de jeugdbescherming het mandaat en het vertrouwen krijgen om zelf plekken te mogen regelen. Nu gebeurt het dat gemeentes niets, of veel te laat iets hebben geregeld voor jongeren, waardoor ze bijvoorbeeld zelfs langer in jeugddetentie moeten blijven dan nodig. Ik kan me niet voorstellen dat je dat wilt voor jongeren. En ik heb het gevoel dat de consortia (nog) niet het lef hebben om gemeentes daar duidelijk op aan te spreken. Als we daar samen een stap in durven zetten, komt dat ten goede aan de jongeren.

Bijlage 4f: Interview met de groepswerker KVV Vesta, 26 februari 2024

Waarderend gesprek met groepswerker Joost Weddepohl. Hij werkt sinds 2020 in KVV Vesta, van Kenter Jeugdhulp.

Ik heb een achtergrond in de bouwkunde, maar kwam erachter dat ik graag met mensen, met jongeren wilde werken. Daarom ben ik SPH gaan doen. Ik heb daarna op verschillende plekken, verschillende dingen gedaan. In Den Helder heb ik 3 jaar gewerkt op een residentiële opvang van minderjarige asielzoekers, daarna in Amsterdam 7 jaar naschoolse behandelgroep met multiprobleemgezinnen. De rode draad in alles wat ik doe zijn de jongeren, die niet in de bekende hokjes te stoppen zijn. Hoe draag ik bij aan hun veiligheid, hoe doorbreek je samen barrières die er zijn, dat houdt me altijd bezig en is waar mijn passie zit.

Veiligheid is een rode draad in ieders leven. Je veilig voelen als mens is randvoorwaardelijk om te kunnen groeien, te kunnen ontwikkelen. Als je je niet veilig voelt, en dat geldt dus ook voor de jongeren die geplaatst worden in KVV's, ben je altijd bezig met overleven, en is er geen ruimte voor ontwikkelen. Door een onvoorwaardelijke plek te bieden, waar een jongere altijd mag blijven, kan hij/zij, en wij met hem/haar, de tijd nemen om aan het zich weer veilig voelen, vanuit wederzijds vertrouwen en vanuit de relatie, als basis om te kunnen ontwikkelen. Die onvoorwaardelijkheid, en langdurigheid, vind je niet in de meeste andere vormen van zorg die aan deze jongeren wordt aangeboden.

Om de jongeren goed te kunnen begeleiden, is het belangrijk om te kijken naar de teamsamenstelling voor een KVV. Er moet een goede balans zitten in kwaliteiten. Denk hierbij aan sensitiviteit, levenservaring, je vermogen om grenzen durven stellen, je eigen grenzen te kunnen bewaken, relativeringsvermogen hebben.

De kinderen die in KVV's worden geplaatst, vragen in hun gedrag veel van een groepswerker. In hoeverre ben je in staat om dat wat deze kinderen meenemen, los te zien van je eigen overtuigingen, normen en waarden. Leeftijd en levenservaring spelen een rol, maar zeggen niet alles, in Nikee hebben we een jonge medewerker, die nog in opleiding zit, die ongelooflijk veel sensitiviteit en daadkracht laat zien.

Liefde en passie voor het werk, en voor deze kinderen, is het allerbelangrijkste om dit werk te kunnen doen en te kunnen blijven doen. De kinderen die bij ons komen wonen, komen daar als individu, maar aan hen zit wel een heel netwerk, een heel leven vast. Het is heel belangrijk om dit netwerk zoveel mogelijk en zo actief mogelijk te blijven betrekken. Ondanks de onvoorwaardelijkheid en de langdurigheid van een KVV, zijn en blijven we een tijdelijke schakel in het leven van zo'n kind, en daar moeten we ons altijd bewust van zijn, en daarom moeten we contextueel blijven werken, en blijven investeren in dat netwerk. Kinderen blijven over het algemeen, ongeacht van wat er gebeurd is in hun gezin, loyaal aan hun ouders. Wanneer we in een dossier lezen dat er veel gebeurd is, vragen we ons af en toe af hoe ouders dat hebben kunnen doen, maar ook die ouders zijn kind geweest, met hun opvoeding en achtergrond. Vaak gaan gedrag en patronen generaties terug. We moeten onze overtuigingen en oordelen hierover naast ons neer kunnen leggen om de jongeren die al die bagage met zich meenemen, iets anders te kunnen geven dan wat ze gewend zijn. De jongens in Vesta zijn nu, na jaren bij ons wonen, in staat om wekelijks hun ouders te zien. Soms komen ze van zo'n bezoek terug, en dan is er iets gebeurd, en dat reageren ze bij ons af. Dat gaat dan niet over ons, en dat moeten we ons wel blijven realiseren. Dit vraagt soms veel van de groepswerkers.

We zijn nu net gestart met Nikee, op dit moment zit er één jongere al wat langer, afgelopen weekend is er een tweede jongere bijgeplaatst, en over twee maanden wordt er een derde jongere verwelkomd. De plaatsing en komst van een jongere bereiden we gezamenlijk tot in de puntjes voor. We zijn met Vesta gewend aan twee jongens uit hetzelfde gezin, en waarschijnlijk gaat het anders met jongeren die niet uit hetzelfde gezin komen. We hebben helemaal in het begin in Vesta een derde jongere naast de broers geplaatst, en dat werkte niet. Dat heeft ons geleerd dat we heel zorgvuldig moeten matchen in een KWV, voor Nikee zijn we daarom bezig met een matchingplan.

De geleerde lessen uit Vesta nemen we mee naar Nikee. We weten dat er een fase komt in een KWV, dat de jongeren je gaan uittesten. Veel onvoorspelbaarheid laten zien, veel agressie. Dat is een bijna onvermijdelijke fase, die veel onveiligheid meebrengt voor het team dat er werkt, en ook voor de jongere zelf. Wat we bij Vesta zijn tegengekomen, en wat we geleerd hebben om anders te doen, gaat over sensitief opvoeden, of het gebrek daaraan. In Vesta liet een van de jongens veel agressie zien, en onze aanvankelijke reactie was om soms harde grenzen te stellen, de agressie de kop in te drukken door met bijna dezelfde energie boven deze jongen te gaan staan, te controleren. Vooral omwille van de veiligheid van het team.

Maar dit werkt averechts voor deze jongen. We keken niet naar de aanleiding van dit gedrag, wat er met hem gebeurde om dit gedrag te laten zien, welke signalen we hadden gemist. Dat leerde ons preventief te handelen, in plaats van reactief. Zodat er meer veiligheid komt voor het team, maar zeker ook voor de jongen zelf.

Bovendien wordt soms over het hoofd gezien dat jongeren vaak een groot deel van hun zelfstandigheid verliezen als ze in een zorginstelling moeten verblijven. Beslissingen worden veelal voor hen, en over hen genomen. Er bestaat ook een zekere vrees om jongeren zelf fouten te laten maken, omdat de groepswerker uiteindelijk de verantwoordelijkheid voor een jongere draagt. Dit is vooral het geval wanneer het netwerk van de jongere betrokken is en de acties van de groepswerker nauwlettend worden bekeken. Het risico bestaat dat we geneigd zijn alle verantwoordelijkheden van de jongeren op ons te nemen. Ik ben echter van mening dat het geven van autonomie aan jongeren essentieel is, omdat zij het recht hebben om van hun eigen fouten te mogen leren.

Dat inzicht betekende een ommekeer, van het harde grenzen stellen en controleren, naar sensitief opvoeden en preventief handelen. We betrokken een gedragswetenschapper om gedrag te verklaren en duiden. We bleken deze jongen stelselmatig te overvragen. We vroegen ze dingen te doen, taakjes, die wij zelf als kind ook niet allemaal hoefden te doen. We hebben de overvraging weggehaald, de druk weggehaald, en zijn met een vaste dagstructuur gaan werken om zo goed te kunnen volgen wat bij de jongens spanning opriep. Als er nu spanning is, geven we ruimte en zoeken de verbinding. Als we dat niet doen, laten we een jongere in zijn eigen sop gaarkoken en is er een grote kans dat de spanning escaleert in agressie. Verbinding maken doen we zowel fysiek als mentaal, door een hand te geven, elkaar aan te kijken. Meestal helpt dat. En we maken afspraken over wat we doen als het ons niet lukt om die connectie te maken.

Er is wel echt een verschil wat je doet met jongeren die wat jonger zijn, en die wat ouder zijn. Pubers willen je geen hand geven, daarmee zoek je dus op een andere manier de connectie. Naast de twee broers die verblijven in Vesta, wonen er ook twee jongens van 17 en 19. Zij volgen een IZT-training, een training naar zelfstandigheid. En daar waar de broers externaliserend gedrag laten zien, zijn deze jongens veel meer op zichzelf, internaliserend, en hebben een totaal andere behoefte. Het risico is, dat omdat deze jongeren internaliserend zijn, en dus als 'minder lastig' worden gezien voor hun omgeving, dat ze daardoor de aandacht en zorg die ze nodig hebben, missen.

Terwijl hun behoefte aan aandacht en zorg net zo groot is, en daar net zoveel recht op hebben. En ook zij worstelen met problematiek, zoals autisme, trauma, OCD, en een angststoornis.

Een van die jongens dreigde te radicaliseren. Als je zo'n jongen dan op een grote groep neerzet, verdwijnt hij, en hier zien we hem. Hij is bij Vesta binnengekomen via de Orion crisisgroep. Hij zat daar al geruime tijd, en paste qua profiel bij de jongeren die we al binnen Vesta hadden. Voor ons is het heel erg zoeken hoe wij in zijn behoefte kunnen voorzien. Hij wil eigenlijk met niemand contact, maar wij blijven, af en toe heel klein, het initiatief nemen om verbinding te maken. Dat we dat doen, biedt al een bepaalde mate van veiligheid voor hem. Hij heeft veel oordelen over ons, en daar verbinden we in, gaan we over in gesprek. We zien hem, en bevragen hem, en zoeken vanuit daar de gezamenlijkheid. Die vinden we in humor, en in het niet in hokjes plaatsen. Er is een heel klein beetje ruimte bij hem om met ons om te kunnen gaan.

Ik geloof het niet als een jongere zegt niet gemotiveerd te zijn. Natuurlijk is er weerstand voor de situatie, maar jongeren zijn heel erg aan het uitvinden wie ze zijn en wat ze willen, hoe ze hun leven moeten leiden. Als het je lukt om daaropaan te haken, merk je samen dat er voor iedereen een goede plek is.

En natuurlijk doet het iets met je als je door een jongere afgewezen wordt. Als groepswerker, maar vooral ook als mens. We bespreken dat in het team, wat situaties met je doen. Waar zit ieders angsten, wat doet bepaald gedrag met je.

Door de kleinschaligheid kunnen we veel beter zien, en onderzoeken wat elk individueel kind nodig heeft, en de tijd nemen om daar samen achter te komen en in samen te werken.

Hoe wij werken binnen een KWV, met de onvoorwaardelijkheid en kleinschaligheid, gun ik elke jongere die om welke reden dan ook, tijdelijk of vast moet verblijven in een zorginstelling.

We hebben ontzettend veel kortdurend aanbod in hulpverleningsland. Wanneer je bij de zoveelste therapeut of hulpverlener als jongere je elke keer opnieuw je "probleem" moet uitleggen, wetende dat het tijdelijk is zal het "openstellen voor verbinding" niet altijd vanzelf gaan. Je "begeleidbaar" opstellen, zoals dat heet, gaat niet vanzelf. Daar is vertrouwen voor nodig. En voor vertrouwen opbouwen is tijd nodig.

En daar waar agressief gedrag van een jongere nu (nog) voor veel zorgaanbieders een reden is om een jongere weg te sturen, zie ik het, zien wij, een conflict/crisis, als een kans om elkaar te leren kennen, om elkaar te leren begrijpen. En als je het ook zo insteekt, een conflict nabespreekt met een jongere en daar samen van leert, dan zie je dat de conflicten afnemen. En dat kan je alleen maar doen als je langere tijd met elkaar doorbrengt, zodat die connectie er ook kan zijn. Wat dat betreft is het net zo goed een leertraject voor ons team, als voor een jongere. Het is altijd tweerichtingsverkeer. Het is een reis die je samen maakt, en waar je een team ook niet op kunt voorbereiden.

Bij Nikee is alles nieuw. Het team, de jongeren, ze mogen het met onze ondersteuning en de lessen vanuit Vesta, samen gaan ervaren. En ik hoop dat ze in deze samenstelling een aantal jaren mogen gaan samenwerken. We hebben alles wel heel goed voorbereid. We zijn op tijd bij de gemeente langs gegaan om alle middelen te regelen waarvan we wisten dat ze nodig waren.

Vooraf goed besproken welke ethische kwesties er spelen, onder welke voorwaarden, en wanneer, mogen we wat doen. Je hebt het eigenlijk over rules of engagement. Wat dat betreft is Vesta een fantastische basis geweest om dit allemaal te mogen leren.

Ik vind het lastig om te zeggen welke achtergrond en opleiding iemand nodig heeft om te passen in het team op een KWV. Iemand kan hoogopgeleid zijn, de juiste papieren hebben, maar als diegene geen contact durft op te nemen met een “lastige of dominante” ouder, is dat een probleem. De manier waarop iemand in het leven staat, levenservaring heeft, is denk ik belangrijker.

Natuurlijk is het fijn als een team veel weet over gedrag en pathologie, maar karakter is doorslaggevend. En dat kan een jonge vrouw van 21 zijn, of een fysiotherapeut van 30. Beide maken deel uit van het team voor Nikee, de fysiotherapeut is aan het omscholen en bezig met zijn SKJ-registratie.

De jongeren die wij in een KWV hebben, zijn meestal ernstig getraumatiseerd, en vanuit dat trauma kwetsbaar. Zo kwetsbaar, dat ze op grotere groepen, of in andere setting, ‘eruit klappen’. Door bijvoorbeeld agressief gedrag te laten zien. Statistisch gezien klappen de jongeren die externaliserend gedrag laten zien, er vaker uit, omdat ze na incidenten met agressie, vaak weg moeten. En zijn het dus vooral die jongeren die we in KWV’s zien. Maar een KWV is ook heel passend voor een jongere met net zo complexe problematiek, maar internaliserend, zoals de oudere jongens die in Vesta wonen.

Ik kan dat overigens alleen zeggen over de jongeren waarmee ik zelf werk, en die zijn over het algemeen wat jonger. Ik weet niet hoe het werkt met een oudere doelgroep, waar je meer te maken hebt met verslaving, criminaliteit. Ik vermoed dat je daar anders mee omgaat als team, en dat je daarin ook andere uitdagingen hebt.

Veiligheid is een belangrijk thema in een KWV, voor het team, en voor de jongeren. We hebben het daar onderling over. Grenzen stellen en duidelijk zijn biedt veiligheid. We zoeken een manier om deze grenzen en duidelijkheid als team gezamenlijk neer te zetten.

Op een moment van crisis, van onveiligheid, vallen we terug op onze eigen voorkeursstijl, onze eigen overlevingsmechanismen. Dat doen we van nature om onze eigen veiligheid te waarborgen. Maar in een KWV wil je daarin altijd, en allemaal hetzelfde aan jongeren laten zien. Dezelfde maatregelen toe kunnen passen. Dit helpt in ieders veiligheid, en we blijven hierover in gesprek. Het helpt dat je langdurig betrokken bent, dan kan je veel meer werken en insteken vanuit de relatie, in plaats van vanuit beheersing en controle. Vanuit de relatie kan je terugkijken naar eerdere afspraken en daarover in gesprek gaan. In de allereerste fase waarin een jongere aan het stabiliseren is in een KWV, ben je vooral aan het beheersen om later aan de relatie te kunnen bouwen, is verandering binnen een team minder ingrijpend dan in een latere fase.

Ik realiseer me dat een KWV gezien wordt als een dure vorm van zorg. En dat bijvoorbeeld gemeentes voorzichtig zijn met de financiering. Ik zou inzichtelijk willen hebben hoe duur het verblijven in een KWV is ten opzichte van de kosten voor een jongere die een ander traject doorloopt. Die twee berekeningen naast elkaar van de kosten op lange termijn leveren volgens mij heel interessante informatie op. Het is misschien een mooie business case voor een KWV.

Het kan lastig zijn om voor de jongeren in de KWV's, vooral met externaliserend gedrag, een goede plek te vinden binnen het onderwijs of dagbesteding. Wat werkt is dat je vanuit je mentorrol heel veel contact hebt met de school, zelfs op microniveau. Voor de jongens in Vesta was er al een basisschool, en zeker in het begin was er heel veel contact met die school om te onderzoeken wat daar werkte en wat niet. Met die kennis ga je op zoek naar een school die past bij de jongeren, vanuit de sociale kaart waarover de basisschool beschikt. En ben je in heel nauw overleg over wat nodig is om het te laten slagen. Met de school, met de ouders, we pakken dat heel intensief en serieus op. Ook daarvoor geldt: als wij het belangrijk maken, dan zien de jongeren ook dat het belangrijk is, en gaan zij het ook belangrijk vinden.

Ik zie nog een paar dingen die aandacht mogen hebben:

1. Het is nog niet helemaal helder of we binnen KWV's moeten gaan werken met contra indicaties, bijvoorbeeld als er sprake is van een gewetensstoornis, verslaving of complexe psychiatrie. Waar liggen de grenzen? Wanneer kunnen we geen toegevoegde waarde bieden?
2. We zijn bezig met een veiligheidsplan voor KWV's. Hoe handel je wanneer er sprake is van agressie? Momenteel worden we getraind in de-escalerend werken en fysiek ingrijpen. Welke grenzen en mogelijkheden zijn er, wanneer schakel je een wijkagent en/of de politie in? Dit zijn nog vragen die we hebben. Elke jongere vereist een andere aanpak en biedt nieuwe uitdagingen.

We startten het gesprek een beetje off topic: Joost neemt af en toe zijn hond mee naar Vesta. Een van de jongeren was bang voor honden en Joost had het idee dat zijn hond, die lief en betrouwbaar is, daarin iets zou kunnen betekenen. Ondanks dat zijn hond daar niet in is opgeleid, werkte dat idee heel goed. Samen uitlaten, langzaam wennen, en als jongere ook kunnen zien en ervaren hoe een hond reageert/spiegelt op bepaald gedrag, heeft geholpen in het leren omgaan met zijn angst.

Het is illustratief hoe Joost en zijn collega's continu aansluiten bij de behoefte van de jongeren die zij ondersteunen in de KWV's.

Bijlage 4g: Interview met de leerbegeleider KWV's, 19 maart 2024

Waarderend gesprek met leerbegeleider Anna Jonker. Zij werkt sinds 2003 bij Levvel, waarvan de laatste jaren als coach on the job o.a. binnen de KWV's

Ik heb heel lang, 13 jaar, als pedagogisch medewerker op een groep gewerkt met 8 jongeren, en ben dus al heel lang werkzaam binnen residentiele voorzieningen. Met het werken op groepen ben ik in 2018 volledig gestopt, en ben ik vanaf dat moment leerbegeleider presentiebenadering geworden. Daarbinnen ben ik nu coach on the job in o.a. de KWV's, ik coach medewerkers op die presentiebenadering, op werken vanuit de relatie.

Mijn achtergrond is SPH, en ik heb ook een master Pedagogiek gedaan. Sinds dit jaar zijn we een pilot 'Supportteam Residentieel' gestart, dat doe ik samen met twee medewerkers, omdat we ons realiseren dat residentieel werk vanuit de presentiebenadering topsport is, en we daar op de beste manier ondersteuning aan willen bieden, vooral aan de pedagogisch medewerkers, maar ook aan de gedragswetenschappers en teamleiders om de teams heen.

De presentiebenadering (ook wel: relationeel werken), is niet nieuw, maar ik, en we, zijn niet zo opgevoed, we werkten vanuit het competentiemodel, met protocollen en afspraken. In 2015/2016 ben ik een training presentiebenadering gaan doen, heb me verder verdiept, en ben ik het samen met wat anderen, gaan introduceren binnen Levvel, omdat ik het gevoel had dat dit een goed pad was om te gaan volgen. Inmiddels heeft Levvel het omarmd, maar dat heeft natuurlijk tijd gekost. We zijn in de loop der tijd steeds meer op een andere manier gaan praten en nadenken, en de presentiebenadering heeft ons daarin handvatten gegeven. We zijn onszelf en jongeren/cliënten andere vragen gaan stellen: 'Wie ben jij als kind/cliënt, wat heb je meegemaakt, en wie moet ik voor jou zijn om je goed te kunnen ondersteunen?'

We zijn aan cliënten ook gaan vragen wat zij zien als goede zorg, goede hulpverlening. Dat gaat ook over hoe je dichtbij komt, hoe je betekenisvol kunt zijn, wat goede zorg is op dit moment. Het gaat dan dus over maatwerk, want iedereen heeft een unieke behoefte. Eerder werkten we veel meer uniform. Dus in plaats van terug te grijpen op protocollen en afspraken, zijn we steeds meer gaan nadenken over of we in situaties het goede doen. En dat zorgt voor steeds meer vrijheid en ruimte om daarover na te denken, om dat te bespreken.

Medewerkers herkennen zichzelf in de benadering, en willen ook zo werken, maar in de praktijk blijkt dat, ook in verband met de doelgroep, ingewikkeld. Daarom ben ik vanaf 2018 leerbegeleider geworden, en draai diensten mee op de KWV's, zodat ik ze meteen ter plekke kan adviseren als zich een situatie voordoet. En we zien dat het werkt, jongeren worden niet, of veel minder snel uitgeplaatst. Door mij, en inmiddels ons in te zetten als leerbegeleider binnen KWV's, zien we dat het ter plekke coachen en leren haar vruchten afwerpt. De ruimte die pedagogisch medewerkers voelen om na te denken of een regel nog helpend is, en waar een regel vandaan komt, zorgt voor betere hulpverlening. Denk hierbij aan regels die in het verleden ingesteld zijn voor een jongere, zoals het niet meer mogen eten na 21.00 u, of het geen melk mogen drinken, die zijn gebleven terwijl de jongere er niet meer woont. En die nog steeds gehandhaafd werden, terwijl de reden waarom de regel was ingesteld, verdwenen was. Door hier veel bewuster mee om te gaan, doen we meer recht aan de autonomie en eigen regie van onze medewerkers, maar ook van de jongeren. We denken nu samen na over wat op dat moment helpend is, over wat een jongere nodig heeft.

Presentiebenadering heeft een sterke link met het onvoorwaardelijk wonen voor jongeren. Het werken vanuit de relatie neemt met zich mee dat we ons veel meer afvragen waarom een jongere gedrag vertoont, en wat nodig is op dat moment.

Als je een relatie opbouwt met een jongere, denk je als medewerker ook veel minder snel dat een jongere weg moet als die heftig gedrag vertoont. Dat was in hoe we het voorheen deden, veel makkelijker, want je reageerde op het gedrag vanuit beheersing en controle, en bouwde veel minder een relatie op.

Het werken vanuit de relatie kan misschien ingewikkelder zijn voor medewerkers in heftige situaties, maar brengt ook meer werkplezier, want je gaat veel meer samen met jongeren kijken hoe je het goed doet. Ik vind dat relationeel werken altijd het antwoord is binnen de zorg.

Relationeel werken wordt vaak gekoppeld aan langdurige zorg, maar kan ook op crisisplekken worden ingezet. Want het gaat altijd over samen onderzoeken wie je bent, waar je vandaan komt als mens, en wat je te bieden hebt.

Dat is een volledig andere basis dan, zoals we vroeger deden, insteken op regels die gevolgd moeten worden, afspraken die moeten worden nagekomen. En als je dat als jongere niet kunt en wilt, dan pas je hier niet.

Voor sommige collega's is dat ingewikkeld, omdat je niet meer terug kan vallen op uniformiteit. Hoe pas je iets toe voor het ene kind, en niet voor het andere kind. Het voelt oneerlijk als je een jongere drie uur laat gamen omdat dat hem op dat moment helpt, en dat aan de andere jongeren niet toestaat. Terwijl als je uitgaat van wat bij een jongere past en op dat moment nodig is, en dat ook uitlegt, andere jongeren dat vrij makkelijk blijken te accepteren. Want ze weten dat zij op dezelfde manier bejegend worden, ook voor hen wordt altijd gekeken wat ze nodig hebben.

Ik vind onvoorwaardelijkheid overigens wel een lastig begrip, want dat zou betekenen dat alles maar mag en toegestaan is, en dat kan een grenzeloosheid met zich meebrengen die jongeren gaan testen. Komt nog bij dat er zoveel stuk kan zijn gegaan voor een jongere, en voor medewerkers in een KWV, dat het vertrouwen niet meer hersteld kan worden, dat er een blijvende onveiligheid is. En dan helpt het niet als je maar blijft vasthouden aan de onvoorwaardelijke plek in dat KWV, dat kan dan schadelijk zijn voor de jongere. Overigens moeten we dan altijd zorgen voor een plek waarin een jongere, bijvoorbeeld met meer zelfstandigheid, zich wel weer veilig kan gaan voelen.

Onze KWV's hebben allemaal plek voor 6 jongeren. Dat heeft vooral te maken met de bekostiging. In de transitie betekende dat voor één KWV, dat er twee plekken bijkwamen, en een ander team van begeleiders. Voor een jongere die daar al jaren verbleef, zorgde dat voor onveiligheid en ze liet extremer gedrag zien. De reactie vanuit de nieuwe collega's, die nog geen relatie met haar hadden kunnen opbouwen, was in eerste instantie dat ze er al lang woonde en dat ze misschien beter af was op een andere plek. Uiteindelijk hebben we gekozen voor een extra ondersteuning, voor haar en voor de medewerkers, zodat dit langzaamaan weer beter is geworden.

We merken dat de leeftijd van 13/14 jaar de grootste uitdaging is voor pedagogisch medewerkers op een KWV. Er is weinig tot geen zelfreflectie, terwijl ze ook fors pubergedrag laten zien. Hoe zorg je er dan voor dat medewerkers dit kunnen blijven verdragen, hoe ondersteun je daarin. Dat is ongelooflijk belangrijk, want in heftige situaties wordt de onvoorwaardelijkheid, het relationeel werken, op de proef gesteld. Hoe blijft je een kind zien achter het gedrag, hoe zorg je voor jezelf. Je hebt als professional veel skills nodig om deze kinderen goed te kunnen begeleiden, te kunnen opvoeden. Elke dag weer aanwezig te kunnen zijn, de jongeren echt te kunnen zien. Zeker als een medewerker relatief nieuw is, en de relatie nog niet helemaal is opgebouwd, is de eerste reactie bij extreme situaties dat een jongere weg moet.

De KWV's en de manier van werken is binnen Levvel vanuit een aantal kanten ontstaan. De beleidsmatige keuze om De Koppeling te ontmantelen en voor een andere manier van werken te kiezen enerzijds, en de afbouw van de JZ+ anderzijds heeft gezorgd voor de huidige KWV's, in de wijk. Onze crisisgroepen hebben nog wel 7 plekken, en een reserve bed, en daar zijn nog geen plannen om over te stappen op kleinschaligheid. Maar al onze groepen werken vanuit de presentiebenadering.

Er waren ook nog een aantal open groepen, waar er al een paar kleinschalig waren, die er waren voor een doelgroep die niet zomaar ingevoegd konden worden in andere groepen. Deze groepen werden gerund door pedagogisch medewerkers met een ander contract, waarin ze bijvoorbeeld 24-uurs diensten draaiden. Het waren kleine teams, erg kwetsbaar omdat er niet snel vervanging kon worden geregeld bij uitval. En kwetsbaar omdat als er een conflict was met een jongere, je 24 uur met elkaar moest doorbrengen. Uiteindelijk hebben we ook die groepen nu omgezet naar de huidige KWV-constructie.

Omdat we op dit moment zowel klein- als grootschalige voorzieningen hebben, kan er ruis ontstaan. Ondanks dat we binnen Levvel het relationeel werken voor alle groepen omarmd en geïmplementeerd hebben, is er echt een verschil of je een groep van 8 jongeren hebt, of een groep van 6 jongeren. Als je als medewerker alleen voor een groep van 8 jongeren moet zorgen, lukt het minder om de persoonlijke aandacht te geven aan iedere jongere, en in te spelen op ieders unieke behoefte. Het blijft dan af en toe bij de invulling van noodzakelijke behoeften, en dat is natuurlijk niet wat we uiteindelijk willen, vanuit onze visie gunnen we elke jongere kleinschaligheid. Neemt niet wel dat je zelfs met een grotere groep relationeel kunt werken.

De jongeren in onze KWV's hebben allemaal gedragsproblematiek, en een hechtingsstoornis. Het zijn jongeren die kwetsbaar zijn in het leven, vaak ook doordat ze al op veel plekken hebben gewoond. Autisme, LVB komt ook veel voor. Jongeren in de jeugdzorg hebben overigens allemaal een probleem met hechting, al vanuit hun oorspronkelijke thuis, en vaak ook vanuit de plekken waar ze in hun leven hebben moeten verblijven.

Jongeren met hechtingsproblemen vinden de relationele aanpak ingewikkeld. Als er sprake is van autisme, is relaties aanknopen en onderhouden sowieso uitdagender. Omdat je vanuit relationeel werken blijft kijken naar de unieke verlangens en behoeftes van iedere jongere, kan je toch weer aansluiten.

Juist voor deze doelgroep kan een KWV, met een team van vaste gezichten, maar waar je wel afwisseling hebt tussen de gezichten die je dagelijks ziet, goed werken. In tegenstelling tot een gezinshuis, of een pleeggezin, waar je 24/7 met dezelfde mensen van doen hebt, kan het meer ruimte geven, bijvoorbeeld als je een mindere klik hebt met een medewerker, of in een conflict verzeild raakt. Dan mag je allebei adempauze nemen, hoef je elkaar even niet te zien. Betekent ook, dat als je als jongere geen hechtingsproblematiek hebt, je vaak goed terecht kan in een gezinshuis of pleeggezin.

Contact met het netwerk, de ouders/familie, of ook een JIM, vinden we heel belangrijk, maar levert ook uitdagingen op. In een groep waarin sommige jongeren veel contact hebben met hun netwerk, en andere jongeren eigenlijk geen netwerk hebben, kan het voor die laatste jongeren pijnlijk zijn om ouders van andere jongeren over de vloer te hebben. Daarnaast vinden vooral ouders het lastig, hoe we het in een KWV aanpakken vanuit het relationeel werken.

Vaak baseren zij hun opvoeding op straffen en belonen, en begrenzen, en dat is totaal anders dan hoe wij het op onze groepen doen. Terwijl de problematiek van een jongere vaak thuis ontstaat, met alle goede bedoelingen door ouders. En die goede bedoelingen, gelijkwaardigheid in de samenwerking met het netwerk, centraal stellen, is cruciaal. We hebben als hulpverleners vaak de valkuil om het beter te willen weten, de betere opvoeder te willen zijn. En dat werkt niet, daar willen we van wegblijven, want ook met het netwerk wil je relationeel werken.

We lopen er af en toe tegenaan dat contact met ouders/het netwerk, niet of nog niet helpend is voor de ontwikkeling van een jongere, bijvoorbeeld door de eigen problematiek van de ouder(s). Moet je dan, misschien ten koste van de jongere, dat contact blijven volhouden? Ook hierin is het zoeken, en blijven kijken wat ieders behoefte is.

De presentiebenadering gaat over het nadenken over goede zorg, en een onderdeel daarvan is het finaliseren. Dat betekent dat je jezelf de vraag stelt: "Waar doen we dit nou ook alweer voor?" Of met elkaar gaat nadenken over "Wat is onze uiteindelijke bedoeling van ons werk hier op de groep?" Dit kan helpen om op verschillende niveaus koers te houden, en soms dus ook af te wijken van regels en protocollen, of afspraken die we hebben gemaakt.

Als zorgaanbieder bepaal je aan welke missie, welke intrinsieke motivatie je wilt committeren, en je kijkt dus ook doorlopend, samen, of hetgeen je doet, daaraan bijdraagt.

Als je als finalisatie/missie/motivatie bijvoorbeeld hebt dat iedere jongere die bij ons woont zich ontplooit tot een volwaardig lid van de samenleving, kan je beslissingen daaraan toetsen. En als dan blijkt dat het contact met een ouder daarin bijvoorbeeld (nog) tegenwerkt, dan zou je kunnen overwegen om dat contact voorlopig uit te stellen. We beseffen dat dit ingewikkeld is, en contact met het netwerk is altijd de basis, daarom blijven we ook hierin voortdurend leren.

Bijlage 4h: Interview met de groepswerker KVV Oostersingel, 7 maart 2024

Waarderend gesprek met groepswerker Annelore Koster. Zij werkt sinds ruim een jaar in KVV Oostersingel, van Parlan.

Ik heb 17 jaar bij de politie gewerkt, waarvan de laatste jaren als wijkagent. Ik ben anderhalf jaar geleden overgestapt naar Parlan, ik wil meer voor de jongeren betekenen als dat ik als wijkagent kon doen, ik was in die rol meer een doorgeefluik en kon weinig echt betekenen. Ik heb geen opleiding in de jeugdzorg, maar de lange tijd bij de politie zorgt ervoor dat ik goed uit de verf kom bij een KVV. Ik merk dat wanneer jongeren oplopen in hun emotie, 'uit hun raampje gaan', ik de rust kan bewaren, de training bij de politie en de ervaring helpen daar enorm in. Gesprekstechnieken, zelfreflectie, wat je uitstraalt, stemgebruik, is echt waar ik bewust in ben getraind. En nu heb ik weliswaar geen uniform meer aan, maar al die techniek en ervaring helpt. En daar komt nu Triple C bij vanuit Parlan als methodiek die we gebruiken in de KVV. Groot verschil is dat je bij de politie een andere gezagsverhouding hebt, mensen hebben naar je te luisteren, en je bent niet dag en nacht betrokken bij jongeren. In een KVV ben je een vast gezicht, en je werkt op basis van gelijkwaardigheid. Ik merkte dat ik bepaalde dingen heb af moeten leren. Daar waar ik bij de politie snel ingreep, is het hier af en toe nodig dat jongeren hun emoties kunnen laten gaan. Wat ik ook af heb moeten leren is het niet meer automatisch wegnemen van gevaar, door bijvoorbeeld de handen van de ander op de rug te plaatsen. Binnen een KVV is er echt een andere bejegening nodig.

Oostersingel is een KVV in een 2 onder 1 kapwoning in Schagen. We hebben twee jongens van 12 en een meisje van 11 op dit moment, er is (dus) een kamer leeg waar een vierde jongere terecht zou kunnen. We hebben een team van 8 personen met zoveel mogelijk vaste personen, en af en toe, als het nodig is, een zzp'er. Het vaste team is echt fijn en echt belangrijk, we weten met elkaar wat het dagprogramma is, kinderen weten wie we zijn en dat ze ons kunnen vertrouwen, we hoeven elkaar niets meer uit te leggen. Dat is veilig voor ons, en voor de kinderen, we weten wat we aan elkaar hebben. In het begin van het KVV waren er meer wisselingen, dat gaf een andere dynamiek, voelde onveiliger.

Ons team kent medewerkers die al lang ervaring hebben in de jeugdzorg, maar ook in de kinderopvang, gehandicaptenzorg, en ik kom dus bij de politie vandaan. We hebben drie mannen bij ons team, maar dat is niet representatief, de zorg heeft vooral veel vrouwen. Terwijl we zien dat zeker de jongens in de KVV ook echt behoefte hebben aan mannen als rolmodel. We hebben mensen die qua stijl wat afwachtender zijn, of juist wat meer daadkracht. Ik ben zelf een kartrekker, en durf aan te geven wat bepaalde dingen met me doen, zowel positief, als negatief. Ik kan me goed kwetsbaar opstellen.

De combinatie van verschillende typen medewerkers werkt, en we kijken daar ook echt naar in de roosters. We werken in teams van twee begeleiders, in de ochtenddienst gaan we nu terug naar één begeleider omdat we dan nog één jongere thuis in het KVV hebben, de andere twee gaan dan naar school en dagbesteding. We hebben voor de jongere die op school zit, taxivervoer kunnen regelen naar de school waar ze al op zat. Dat helpt, want ze heeft het daar naar haar zin, doet het goed, en we hebben korte lijnen met de school.

De jongere die dagbesteding heeft, zit op een zorgboerderij. Eerder was dat gedoe, de zorgboerderij wilde niet omdat een andere jongere daar lastig gedrag had laten zien, dus dat werkte stigmatiserend. We hebben hen uitgenodigd om kennis te maken, langs te komen, en uiteindelijk mocht hij komen. En hij heeft het heel erg naar z'n zin, hij gaat echt aan op trekkers, gemaaid gras, noem het maar. Ontzettend leuk om te zien hoe blij hij daarvan wordt.

Veiligheid is een belangrijk thema binnen een KWV. Vorige week hadden we een heftig incident waarbij vooral het gedrag van twee jongeren zo escaleerde dat hun eigen veiligheid, maar vooral de veiligheid voor de derde jongere in het geding kwam, en daarmee ook de veiligheid van de begeleider die op dat moment bij hen was. Het was op een ongelukkig moment, vlak na een dienstwisseling.

Vroeger zouden we bestraft en beheerst hebben, nu de-escaleren we op een andere manier, en gaan als de rust teruggekeerd is in gesprek met de jongeren, waarom het zover is gekomen, wat de signalen zijn geweest, hoe we het anders kunnen doen in de toekomst.

We hebben dit intern opgepakt en vanuit Parlan gaan ze in gesprek met de betrokken collega's, we nemen deze incidenten heel erg serieus en willen ervan leren.

Waar ik de meeste buikpijn van heb in dit geval, is dat de jongeren onveilig zijn geweest. We leren elke keer beter hoe we dit soort heftige escalaties meer voor kunnen zijn, of ervoor kunnen zorgen dat het niet uit de hand loopt. Toch geloof ik dat we het nooit helemaal kunnen voorkomen. Deze jongeren hebben zoveel meegemaakt voordat ze bij ons in de KWV kwamen wonen, en dat komt bij hen het hardste naar boven als ze alleen op hun kamer zijn, als ze naar bed gaan. Je kunt ze heel vaak voor die tijd aangeven dat als er iets is, als ze zich niet prettig voelen, merken dat ze boos worden, dat ze dan altijd naar ons toe kunnen komen, maar deze jongeren zullen dat nog niet meteen uit zichzelf doen. Het feit dat er op dat moment één begeleider was die slaapdienst had, hielp niet. Natuurlijk willen we deze incidenten zoveel mogelijk voorkomen, maar we leren er samen ook heel veel van. We halen het regelmatig terug, we spreken er vaak over samen. En die aandacht kan er op den duur voor zorgen dat jongeren wel eerder naar de begeleiders kunnen gaan in de toekomst. Hopelijk hopen we dat normaal gaat worden voor ze, maar we weten dat dat echt wel 3 tot 5 jaar kan duren. Onze jongeren zitten sinds kort bij ons, voor de huidige groep jongeren zat er een andere groep. Bij twee van die jongeren was er zoveel onveiligheid, vooral op straat, dat we hun veiligheid niet meer konden garanderen. We sluiten jongeren immers niet meer op, ze kunnen altijd het huis verlaten. Eén van die jongeren is naar een studio gegaan, de andere 2 jongeren zijn helaas alsnog naar geslotenheid gegaan. Eén daarvan beseft zelf niet wat de risico's waren voor haar eigen veiligheid. We hebben ons daardoor gerealiseerd dat een KWV voor sommige jongeren nog net een stap te ver is, omdat we echt die veiligheid willen kunnen bieden maar dat alleen kunnen doen als jongeren dat ook zelf in kunnen zien.

Een van de jongeren die nu bij ons zit, zou eerlijk gezegd meer baat hebben bij een 1 op 1 begeleiding. We doen ons best om te voorzien in die behoefte, in de thuisomgeving van het KWV, maar we weten dat hij, en veel jongeren zoals hij, bij een 1 op 1 begeleiding meer zou ontwikkelen. De gedragswetenschapper, betrokken bij ons KWV, kijkt heel goed welke jongeren er in ons KWV passen, en welke jongere er zou kunnen worden bijgeplaatst.

We zouden vanuit de 'thuis'-gedachte graag vaker met de jongeren op stap willen, maar het budget ontbreekt. Ik weet dat een KWV een dure vorm van zorg is, maar dat zien we niet helemaal terug in het geld dat we te besteden hebben. Ik gun ze zoveel meer dan de basisboodschappen, het minimale kleedgeld, etc. Het voelt alsof we een gezin hebben dat rond moet komen van heel weinig geld. Het zou fijn zijn als we meer geld zouden krijgen om juist die leuke dingen met ze te doen.

De jongeren in ons KWV willen alle drie heel graag gezien en gehoord worden, dat hebben ze gemist in hun jonge leven. Nabijheid kennen ze bijna niet. Daarnaast zien we bij hen trauma, of een hechtingsstoornis terug.

Wij onderhouden het contact met de ouders, en we zorgen ervoor dat de jongeren hun ouders zo vaak zien als dat kan. Dat betekent voor de één eens per maand, voor de ander een paar keer per week. Je merkt dat als de ouders, of een van hen, problemen heeft waardoor dat contact lastig is, dat z'n weerslag heeft op hun kind.

Ik ben zelf mentor van een van de jongeren. Ik sluit aan bij overleggen die over haar gaan, ik bespreek de wijzigingen/aanpassingen met collega's, ik onderhoud het contact met het netwerk. Ik ben gewend om dit soort werk te doen vanuit mijn tijd bij de politie, ik ben er ook goed in.

Ik vind het werk in het KWV echt heel leuk, ik zit helemaal op m'n plek. Ik kan er met de jongeren een mooie dag van maken, ongeacht waar ze staan en zijn in hun leven. En als dat dan lukt, dan geeft dat zo'n voldaan gevoel. De jongere die op de zorgboerderij zit, maakte iets heftigs mee, er viel iemand van het dak. En als hij dan thuiskomt, en hij vraagt een knuffel, terwijl hij dat nooit deed en niet gewend was, dan gaat je hart open.

Natuurlijk is het niet altijd makkelijk, je hebt te maken met jongeren die veel hebben meegemaakt en daar een eigen manier in hebben gevonden om te overleven. Ik ben een makkelijke prater, zowel op het werk als thuis, maar sporten is mijn grootste uitlaatklep. Ik ben ook trainer van een handbalteam, en daar komt het sporten, en dat ik graag werk met jongeren, weer bij elkaar.

Ik ben blij dat we van de grote groepen af zijn, en dat we meer aansluiten in KWV's in hoe het thuis bij ouders ook zou moeten gaan. Daarom zitten we ook in een woonwijk, daarmee sluiten we aan bij de normale wereld, die af en toe ook de boze buitenwereld is. We betrekken de buurt heel erg bij de jongeren, en dat creëert begrip voor hoe deze jongeren zich kunnen gedragen. Na bepaalde gebeurtenissen zie je dat het begrip ook snel weer af kan nemen, ook dat is hard werken voor ons. We hebben een medewerker in ons team die het contact met de buurt intensief onderhoudt. De burens gaven in het verleden aan, bij de vorige groep jongeren, dat er af en toe zoveel overlast was, dat ze de politie zouden bellen. En dat snappen we. Bij deze jongeren is dit in mindere mate aan de orde. Maar je merkt dat de grens voor buurtbewoners sneller bereikt is.

Deze jongeren zijn nog jong, maar het zou ze kunnen lukken, zeker als het netwerk om hen heen, zoals ouders en vrienden, stabiliseert, om uiteindelijk zelfstandig de wereld in te gaan als ze 18 zijn. De ingrediënten zijn er, en juist omdat ze wat jonger zijn, kunnen we ze nog heel lang begeleiden op weg daar naartoe. Ik verwacht dat zij bij ons blijven, eventueel met een vierde erbij.

Wat voor verbetering vatbaar is, is de ruimte in het verbod op de vrijheidsbeperkende maatregelen, we mogen bijvoorbeeld geen telefoons innemen. Want ook dat is een vrijheidsbeperkende maatregel die ik zelf, als ouder, thuis wel gewoon mag toepassen. Natuurlijk willen we jongeren niet meer opsluiten, maar er zijn echt dingen die wel helpend zijn, en die nu ook niet mogen.

Ik hoop dat KWV's op den duur niet meer nodig zijn. Dat er veel meer aandacht en inzet komt voor de preventie, zodat een KWV, een zware vorm, nauwelijks nog ingezet hoeft te worden. Vaak zijn gezinnen al zo lang in beeld, zijn ouders al beschadigd, en de generaties voor hen ook. Daar eerder bieden wat helpt, zou echt schelen. Ouders zijn zo vaak al lang aan het overleven, en dat heeft impact op de kinderen. En ik realiseer me dat er schaamte zit, en trots. En ik merk dat hulpverleners vaak verhalen horen uit de derde hand, van mensen die zich zorgen maken over een gezin, en dat ze dat niet mogen of durven melden. Want je mag alleen melden als je zelf getuige bent geweest, en dan voel je je vaak een verklikker. Terwijl je, als je het wel doet, vaak een positief verschil kunt maken in het leven van een kind dat misschien al jaren in een onveilige situatie zit. En voorkom je daarmee (verder) trauma.

We worden heel goed begeleid door de organisatie, alles wat nodig is, is beschikbaar. Training, gesprekken, overleg, ondersteuning. Als je zelf denkt iets aanvullends nodig te hebben, moet je daar zelf achteraan, maar er kan veel. We hebben de ene week digitaal overleg, en de andere week overleg waarin we elkaar live zien. De hoofdvraag daar is hoe je in je werk zit, en of je je veilig voelt om dat met collega's te delen. Die veiligheid ervaar ik wel. Ik voel me in een KWV ook nooit onveilig, ik ben wel wat terughoudender geworden in het meteen ingrijpen in een escalerende situatie. Ik heb natuurlijk geleerd om meteen in te grijpen, en nu leer ik om eerst te praten. En eerder in te gaan op signalen die uiteindelijk kunnen leiden naar onveiligheid. En daar leren we in. Als kinderen druk worden, elkaar opzoeken, veel gaan schelden, het steeds minder lukt om contact te krijgen, dan is dat voor ons een teken dat het uit de hand zou kunnen lopen. En door dan in gesprek te gaan en blijven, dat lukt steeds beter.

Bijlage 4i: Interview met de jeugd- en gezinsbeschermer, 13 maart 2024

Waarderend gesprek met jeugd- en gezinsbeschermer Nienke van Strijen. Zij is als voogd betrokken bij een jongere die woont in de KWV Graaf Jan, van Parlan

Ik ben vanaf de start van KWV Graaf Jan betrokken als voogd van een jongere die daar woont. Ik ben sinds kort ook betrokken bij een andere jongere die in een studio woont bij een KWV, maar die tijd is nog te kort. Mijn verhaal gaat dus vooral over Graaf Jan.

Ik ben in 2019 betrokken geraakt bij een jongetje van toen 9, die al heel vaak was overgeplaatst. We hebben regelmatig overlegd met veel mensen met expertise, maar zonder het goede mandaat, waardoor er geen goede oplossing kwam. Toen hij uiteindelijk in een crisisvoorziening in Almere zat, was daar een gedragswetenschapper die voet bij stuk hield en vasthield aan een oplossing die blijvend was, een plek waar hij mocht wonen. Parlan is opgestaan als partij die het ging regelen, en heeft vanuit de maatwerkbehoefte voor dit jongetje Graaf Jan gecreëerd, wat later het eerste KWV is geworden. We hebben op verschillende plekken zijn spullen opgehaald, en dat voelde als een nieuwe fase, waarin hij eindelijk ergens mocht wonen. En hij woont er nog steeds, ondanks dat er behoorlijke struggles zijn geweest. Hij noemt Graaf Jan zijn thuis.

Ik merkte in de weg naar Graaf Jan toe, dat partijen zich niet verantwoordelijk voelden voor deze jongere. Uiteindelijk heeft de gemeente Haarlem de eerste tijd betaald, maar het was niet makkelijk, er is veel tijd overheen gegaan.

Wat ik spannend vond in het begin, is dat ik de indruk kreeg dat er niet goed was nagedacht over de structuur en basisveiligheid die deze jongere nodig had en heeft. En dat beaamde Parlan ook, ze zijn dat gaandeweg gaan leren. Ook met de komst van Triple C als methodiek, ontbreekt er wat mij betreft nog een deel dat gaat over het praktische opvoeden. Hoe ga je om met bezittingen, geld, verzekeringen, seksualiteit, geloof. In een KWV hebben begeleiders de rol van ouders, en daarin heeft een zorgaanbieder een visie nodig. Per leeftijdsfase, en dan de kalenderleeftijd die jongeren hebben, en de leeftijd die ze vanuit hun ontwikkeling en gedrag laten zien. Ik ben daar streng en veeleisend in, en dat is vanuit zorg en verantwoordelijkheid voor deze jongeren. In een pleeggezin of gezinshuis draaien ze mee in de normen en opvoeding vanuit die ouders, en dat werkt anders op een woongroep met meerdere begeleiders.

Veel medewerkers moeten daarnaast echt nog ervaren worden in Triple C, en ze zijn nog aan het leren en bouwen in deze vorm, maar we hebben het over kwetsbare kinderen waar ik me als voogd verantwoordelijk voor voel.

Visie ontwikkelen op meer dan Triple C, hoort wat mij betreft bij het bieden van een onvoorwaardelijke woonplek, en die zou ontwikkeld kunnen worden door iemand die niet betrokken is bij de dagelijkse praktijk. Wat maakt een KWV tot een plek waar de jongeren iets kunnen halen, in plaats van 'alleen' een plek waar hij woont.

Eigenlijk zouden er in mijn ideale wereld geen KWV's hoeven zijn. Omdat een KWV in beeld komt wanneer het al zo mis is gegaan met jongeren, en dat wil je voorkomen. Het totaal getraumatiseerde kind, met hechtingsstoornis, geen land mee te bezeilen, extreem gedrag, is de jongere die nu in een KWV woont, omdat hij buiten de KWV alles en iedereen overvraagt.

Het gaat heel erg goed met mijn jongere die in Graaf Jan zit. Toen hij daar kwam, sloeg en beet hij zichzelf en de begeleiders, liep weg. Nu, ook dankzij medicatie, doet hij dat na drie jaar niet meer. Hij heeft goed contact met zijn ouders. Van 1 uur begeleide omgang met zijn ouders in het begin, slaapt hij nu twee nachten per week bij zijn netwerk.

Ouders zijn altijd welkom aan tafel in het KWV, en ze mogen altijd langskomen. En dat was in eerste instantie helemaal niet aan de orde, vooral niet bij zijn moeder. Zij was door alle overplaatsingen en hoe het met haar zoon ging, zo wantrouwend geworden naar de hulpverlening, dat zij Graaf Jan echt niet zag zitten. Zij vond dat de hulpverlening haar zoon de vernieling in hielp, en dat was ook zo, terwijl ze haar eigen zoon niet mocht opvoeden. Nu woont hij al drie jaar in de KWV, en het gaat goed met hem, en dat heeft voor vertrouwen gezorgd. En door zijn leeftijd en hoe het met hem gaat, is ze meer betrokken bij zijn leven.

Hij heeft in de drie jaar in Graaf Jan 3 verschillende mentoren gehad. Dat is niet ideaal, maar het lukt elke keer wel om een klik te hebben tussen hem en de mentor. Als hij er helemaal doorheen zit door wat er buiten Graaf Jan gebeurt, op school bijvoorbeeld, dan wil hij alleen maar naar huis, en dat is Graaf Jan. Dat is echt fantastisch. En natuurlijk, nog meer huiselijkheid in het huis is welkom, maar dat is ook een zoektocht, want er sneuvelt veel in het huis.

In overleggen wil ik Parlan, en de andere zorgaanbieders die dit aan durven gaan, alleen maar ondersteunen, ik ben echt blij hoe het met deze jongere gaat. Ik wil niet, net als heel veel andere partijen, alleen maar kritisch zijn, hoewel ik echt punten voor verbetering zie. Want dat helpt niet, en een KWV is heel waardevol.

Zo'n speciale plek als een KWV voor deze jongeren, zo'n speciale plek is er voor onderwijs, voor ontwikkeling niet, voor zover ik het kan zien. Ze een goede plek op een school, of dagbesteding geven, is lastig. Ik denk dat uitsluiting van onderwijs niet helpend is, ze verdienen ontwikkeling en leren. Maar hoe we dit structureel kunnen bieden, weet ik op dit moment echt niet.

Ik zie een verschil tussen gezinshuizen en pleeggezinnen enerzijds, en woongroepen, zoals ik een KWV ook zie, anderzijds. Jongeren draaien binnen gezinshuizen en pleeggezinnen mee in het gezin, krijgen die normen en waarden mee. En zeker als de ouders in die gezinnen veel tijd en ruimte hebben voor de jongeren, kan dat goed werken. Ik zie wel dat jongeren met wie al heel veel is gebeurd, eigenlijk niet in een pleeggezin tot hun recht komen, ze lopen daar allemaal vast voor zover ik het kan zien. En dan kan een KWV, mits er veel aandacht is voor matching, wel een oplossing.

In mijn rol als JBG'er ben ik veel harder aan het werk met het in stelling krijgen van de omgeving, het overall achteraan jagen. En er blijft maar weinig tijd over voor ouders en jongeren. Dat is de reden dat veel JBG'ers helemaal genoeg hebben van het werk, omdat het werk is geworden waar ze niet voor gekozen hebben. Het zijn problemen in het stelsel, en ik verwacht dat dat alleen maar erger gaat worden. Er is één keer per jaar geld bij gemeentes, en dat is snel op. En dat gaat ten koste van deze jongeren. Ik moest laatst een OTS verlengen, omdat er gewoonweg geen zorg was. We blijven in gesprek, ook met zorgaanbieders, om zuinig om te springen met hun budget.

Wie gaat ons begrenzen, als de sky de limit is voor deze jongeren. Waarom gaat een systeemtherapeut 4 keer op bezoek mee naar een moeder in Drenthe? Waarom gaan we 1 op 1 begeleid mee naar school? We hebben het samen onbetaalbaar gemaakt. We gunnen ieder kind de sky is the limit, maar het is gewoon niet realistisch. Dat is een duivels dilemma merk ik.

Er zal altijd een bepaalde groep mensen zijn die onveilig opgroeien, en/of verslaafd raken, en die mensen kosten ongelooflijk veel geld. Moeten we heel veel in blijven zetten op deze groep, of moeten we accepteren dat we nooit iedereen kunnen redden. Los dat kosten uit veel verschillende potjes worden betaald.

Ik ken het alternatief niet, helaas. Maar het is wel goed om dingen vanuit verschillende invalshoeken te blijven bekijken. Er is niet één waarheid. Ook niet voor het rapport dat nu is verschenen over de gesloten afdeling in Harreveld. Ook dat is een eenzijdig beeld. Ik heb echt weleens een jongere gesloten geplaatst, en ik sta achter die beslissing.

Omdat het die jongere op dat moment bracht wat nodig was. Jongeren die inzichten hebben gekregen dat wat er met hen op straat gebeurde, niet goed was, en daar andere keuzes in hebben kunnen maken.

En ondanks alles hierboven, zie ik dat er voor mijn jongere in Graaf Jan kansen zijn ontstaan die hij eerder niet had, omdat hij daar kan wonen. En dat vind ik waardevol en hoopgevend.

Bijlage 4j Interview met de jongere KWV Velserduin, 21 maart 2024

Waarderend gesprek met jongere Jalena, in bijzijn van haar beste vriendin. Zij woont sinds anderhalf jaar in KWV Velserduin, van Parlan. Eerst op de groep, maar nu sinds een half jaar zelfstandig in een studio die aan het KWV vastzit.

Ik wilde meewerken aan het interview omdat ik opensta voor mensen die meer willen weten over jeugdzorg, het wonen in groepen, en wat ik daarin heb meegemaakt. Ik ben niet altijd op een goede manier behandeld, en daar wil ik graag over vertellen.

Ik word dit jaar 19 jaar, ik zit sinds mijn 15e in jeugdzorg. Ik ben toen uit huis geplaatst omdat het mis ging tussen mij en mijn stiefvader. Hij wilde me kunnen opvoeden en behandelen als zijn eigen dochter, maar dat werkte niet, dat accepteerde ik niet. Ik werd agressief, binnenshuis maar ook daarbuiten, en mensen gingen zich zorgen maken. Het was ook het begin van de coronaperiode, waardoor ik veel thuis zat.

Eigenlijk is het al vanaf jongs af aan mis thuis, mijn vader heeft schizofrenie en is vanaf mijn tweede uit beeld. Mijn moeder is destijds met ons gevlucht, en we zijn veel verhuisd, en er zijn veel mannen geweest die zich als vader hebben willen gedragen, maar dat niet waren, ik heb maar één vader. Toen het zo hoog opliep met mijn stiefvader toen ik 15 was, ben ik op zoek gegaan naar mijn vader, en heb hem via social media gevonden. Vanaf dat moment hebben we online contact, en binnenkort ga ik hem voor het eerst live ontmoeten.

Ik heb vanaf mijn uithuisplaatsing in verschillende groepen gewoond. Thuis liep ik al steeds vaker weg, en als ik het in een groep niet naar mijn zin had, ging ik daar ook weg. Op één plek had ik het wel naar m'n zin, ik kwam daar via een time-out. Ik kon met iedereen praten, kon met iedereen opschieten. Het was best chaotisch, ze waren toen al bezig met het sluiten van die instelling, waardoor er veel ruimte was voor ons. We konden daardoor met veel jongeren op het plein zijn, en dat was gewoon leuk, toen. We hadden daardoor ook te maken met een groep begeleiders die behoorlijk onvolwassen was in mijn ogen, en dat maakte het voor mij best onveilig.

Er was ook een plek waar het echt niet goed ging. Stel je voor dat je thuis veel problemen hebt, en je hebt stress, en je wordt door de politie uit huis gehaald. Ik ben meegegaan omdat ik wist dat ik mijn moeder daarmee zou helpen. En dan word je in een huis gezet, met allemaal onbekenden, en met mensen die opeens alles over je te zeggen hebben. En alles tegen je kunnen gebruiken, je leven ontzettend moeilijk kunnen maken als je niet doet wat ze je zeggen. En dat verwachten ze meteen van je, terwijl je thuis al niet luistert naar je moeder en stiefvader, terwijl je die wel goed kent.

Ik heb echt het idee dat sommige begeleiders daar erop uit waren om die macht te misbruiken. Voorbeeld: na het eten stelde een begeleider voor een spelletje te doen. Dat bleek een quiz te zijn over de huisregels. En ik kende ze allemaal, hoewel ik ervoor koos ze niet allemaal op te volgen, want ik was een puber toen. Ik won, en ik mocht ook nog een andere winnaar trekken uit een bak lootjes. Onze prijs bleek een kamercontrole te zijn. En ik had wat spullen die niet mochten. Dus ik dacht een spelletje gewonnen te hebben, en dan was dit de 'beloning'. Zoals ik het zie, lokten ze zelf gedrag bij mij, bij ons uit, waar ze ons vervolgens voor straffen. Ik ben echt met meer trauma's uit de jeugdzorg gekomen, dan dat ik er mee ingegaan ben.

Ik heb ook op een andere plek gezeten, op een anonieme locatie met meiden die te maken hadden met loverboys. Daar had ik zelf niets mee te maken, maar kwam daar terecht omdat ik inmiddels bekend stond als onhandelbaar. Ze hebben me daar opgesloten en vastgehouden, omdat ze niet zeker wisten of ik corona had. Dat bleek ik niet te hebben.

Ze hebben in een alarmsituatie mijn arm uit de kom gedraaid door me vast te pakken, ik heb bij de politie gezeten omdat ik agressief was naar de begeleiders, nadat ze mijn jas kapotgescheurd hadden. Ik zat onder de blauwe plekken, had een klap op mijn hoofd gekregen omdat ik iemand had gebeten. Voor mij was het vechten voor mijn leven, ik was daar alleen maar aan het overleven. Ik heb een poos geen contact gehad met mijn moeder, vanaf het moment dat ik gesloten zat. Ze heeft me niet geholpen om eruit te komen, ik heb destijds een brief geschreven die ik heb voorgelezen door een gesloten deur heen, mijn moeder mocht me niet meer binnenlaten.

Uiteindelijk ben ik daar ontsnapt, en op het moment dat ik buiten stond, de zon op m'n gezicht voelde, de wind in mijn haar, toen gebeurde er iets met me.

Ik heb toen om een laatste kans gevraagd, via mijn advocaat en mijn ambulante begeleiders, ik wilde mijn best doen. Ik zag mezelf zo veranderen, ik werd steeds agressiever, en depressief. Ik was altijd al heel boos, als ik me onveilig voelde of als er onrecht werd gedaan, maar het werd steeds erger, en ik herkende mezelf niet meer, de Jalena die ik kende was bijna verdwenen. Ik was altijd al heftig, maar werd nog heftiger in de jeugdzorg, terwijl ik daar de hulp moest krijgen die ik nodig had.

Daarna heeft het nog een poosje geduurd voordat ik de goede hulp had, maar uiteindelijk kon ik o.a. met EMDR stappen zetten. Ik ben in 2022 op een open groep terechtgekomen bij Parlan in Heerhugowaard, de Bark, die uiteindelijk is verhuisd naar hier in IJmuiden. Die openheid was in het begin wennen, het was gek om bijvoorbeeld gewoon mijn telefoon te hebben. En in het begin kwam ik ook laat thuis, ik moest leren omgaan met mijn vrijheid. Uiteindelijk heb ik hier 1,5 jaar hier op de groep gewoond, met een eigen kamer, en nu woon ik al een half jaar op mezelf, in een studio die hier aan het huis vast zit. Die zelfstandigheid vind ik echt heel fijn.

De vrijheid op de open groep heeft ervoor gezorgd dat ik de stappen naar wie ik nu ben, heb kunnen zetten. Vrijheid om m'n eigen ding te doen, leuke dingen te kunnen ondernemen met m'n vrienden, mijn eigen plek te kunnen hebben. Eerder was dat uitgaan, jongens ontmoeten, inmiddels is dat leren koken, mijn eigen plek kunnen verzorgen. Ik kon ook weer liefde ontvangen, van mijn vrienden, en ook weer van m'n moeder die weer trots op me kon zijn. Ik heb een broer van mijn vader ontmoet, en via hem meer familie aan die kant, en binnenkort ontmoet ik mijn vader zelf. We hebben al een paar keer contact gehad via Facetime, de eerste keer moest hij huilen toen hij me zag. Hij had me voor het laatst gezien toen ik twee was en ik in zijn armen sprong, en nu zag hij me terug, 18 en volwassen. In veel opzichten ben ik een volwassen vrouw, in andere opzichten nog een klein meisje.

In het begin hier op de groep botste ik met een begeleider die uit het leger kwam. Hij was dominant, autoritair, hard, en hij had voorkeur voor sommige jongeren. Zijn manier van communiceren kwam hard aan, we hebben veel meegemaakt en zijn gevoeliger, horen dingen vaker en sneller als aanval. Bij hem voelde ik me niet veilig. Hij werkt niet meer op deze groep, en vanaf zijn vertrek heb ik me wel veilig gevoeld. Ik vind het een lekker ruim huis, ik had een grote kamer en nu mijn eigen plek, ik heb het goed hier. Toen ik op de groep woonde was er een poosje gedoe over het eten. We aten eigenlijk elke dag hetzelfde, en moesten echt onze mond opentrekken. Nu is het eten gevarieerder begrijp ik, maar ik kook nu bijna elke avond voor mezelf, in mijn eigen keuken.

Ik heb op dit moment een relatie met een lieve, rustige, grappige jongen. Hij observeert eerst, kijkt de kat uit de boom. We hebben elkaar ontmoet doordat hij achter me aan kwam, contact zocht. Hij kan goed koken, ook niet onbelangrijk. Ik kook ook heel graag, dus dat komt goed uit, hij leert me vooral over smaken. Ik haal mijn recepten van internet, ik kook veel verschillende gerechten, lekker voor mezelf. Naast een passie voor koken, en mijn vriend, hou ik ook heel erg van dieren. Ik heb op dit moment drie konijntjes die ik ook uitlaat, in een tuigje. Dat gaat heel goed.

Mijn eerste twee konijntjes heb ik gekocht van een konijnenfokker, het derde konijntje heb ik stiekem meegenomen in mijn jas. Ik zag haar bij iemand thuis, ze was onverzorgd en angstig, en ik mocht haar meenemen. Toen de begeleiders erachter kwamen, mocht ik haar houden. En het gaat nu goed met haar, ook al blijft ze wat schuw. Als de konijntjes er niet meer zijn, komt er een kat, dat vind ik geweldig, ik ben echt een kattenmens.

Door verschillende therapievormen, zoals EMDR, systeemtherapie, gaat het nu goed met me. Ik ben niet meer agressief, gebruik geen harddrugs meer. Harddrugs gebruikte ik al voordat ik in jeugdzorg terecht kwam, maar is daar veel erger geworden, ik gebruikte alles om mezelf te verdoven. Met de harddrugs ben ik wel helemaal zelf gestopt, daar heb ik geen aparte hulp bij gehad. Ik heb veel verschillende drugs gebruikt, zoals XTC en MDMA, maar geen hallucinerende drugs. Gezien de schizofrenie van mijn vader ben ik daar ver van weggebleven. Tijdens het uitgaan heeft iemand zonder dat ik het wist, me gedrogeerd met heroïne. Ik werd wazig, wist niks meer, en werd wakker in het huis van een goede vriend. Dat hij erbij was, en erbij gebleven is, heeft me gered.

Het speelde in een tijd dat dit veel gebeurde, in Amsterdam maar ook in IJmuiden werden veel jongeren gedrogeerd. Inmiddels is het teruggedrongen tot een kwart van wat het was. En helaas is het niet vanzelfsprekend dat vrienden erbij blijven, waardoor gedrogeerde jongeren een makkelijke prooi zijn. Wat dat betreft is het een keiharde wereld waarin jongeren moeten opgroeien, en er wordt te weinig nagedacht over de mogelijke gevolgen van drugs, en het is heel makkelijk om te krijgen.

Ik voel me ondanks alles nooit onveilig op straat, ik ben zelfverzekerd. Ik heb vroeger op judo gezeten en was er goed in, en dat heeft me zelfvertrouwen gegeven, ik weet hoe ik me moet verdedigen. In IJmuiden woedt op dit moment een drugsoorlog, en dat heeft ook impact op de jongeren die hier wonen. Want soms kennen we de jongeren die in die oorlog betrokken zijn.

Sinds ik in een studio woon, heb ik minder contact met de jongeren hier in huis. Komt ook doordat er nieuwe jongeren zijn komen wonen, en nieuwe begeleiders. De jongeren die hier nu wonen zijn anders dan ik ben, en de jongeren met wie ik hier op de groep woonde. Het zijn jongeren die non-binair zijn. We gaan prima met elkaar om, we zijn lief en respectvol tegen elkaar, maar we zijn geen vrienden.

Mijn studio is mijn thuis, toen ik op de groep woonde was dat geen thuis. Ik had het naar m'n zin, het was ok, maar het was niet mijn huis, en de studio is wel echt mijn huis. Ik heb daar alles wat ik nodig heb voor mezelf, met keuken, badkamer, slaapkamer, woonkamer. Met een eigen wasmachine en droger.

Het heeft even geduurd voordat ik aanmerking kwam voor een studio, eerst zat er een meisje in dat jonger was dan ik, en dat vond ik onrechtvaardig. De begeleiders twijfelden toen of ik al klaar was voor zoveel zelfstandigheid, en achteraf bekeken is het goed geweest dat ik nog even heb moeten wachten, ik was er inderdaad nog niet klaar voor, en nu wel.

Op dit moment zit ik niet op school, en werk ik ook niet. Mijn MBO heb ik niet afgemaakt, ik ben ook uitgeschreven op school. Ik doe nu een traject, Young Heroes, om weer het goede ritme te pakken te krijgen zodat ik straks mijn school af kan maken. Ze helpen me met hoe ik een huishouden run, en hoe ik weer een normaal ritme kan krijgen. Ik leef nu 's nachts en slaap overdag, en dat ben ik nu langzaam aan het omdraaien.

Ik wil graag bij de politie. Ik heb slechte ervaring met de politie, en omdat ik weet wat ik zelf heb gemist en nodig had, geloof ik dat ik dat zelf bij de politie anders kan doen. Of bij de marechaussee.

Ik vind het belangrijk dat mensen weten wat wij nodig hebben. En dat is echte liefde. Mensen die de tijd nemen voor ons, er echt voor ons zijn, en niet doen alsof. Die mensen heb ik ook leren kennen, hier op de groep had ik een ontzettende klik met iemand, met wie ik een moeder-dochter band voelde. Zij is weg van de groep, maar behandelt me ambulante, dus ik zie haar gelukkig nog.

Ik heb hele goede voelsprietten voor mensen die niet de goede bedoelingen hebben, die niet werken vanuit hun hart, maar bijvoorbeeld voor het geld. Die mensen gedragen zich fake. Op dit moment zijn er gelukkig alleen begeleiders die werken vanuit hun hart.

En natuurlijk zijn we allemaal mensen, en mensen maken fouten. En dan kan en mag ook, maar het is wel goed om te realiseren dat het bij jeugdzorg kinderen lastiger is en langer duurt om het vertrouwen weer terug te krijgen. Ik heb een paar mensen om me heen die ik vertrouw, die van me houden, en dat is genoeg.

We hebben vrijheid nodig, altijd. Vrijheid om onze eigen keuzes te maken. Vrijheid is niet iets wat we zouden moeten verdienen, we hebben er recht op. En de vrijheid om eigen keuzes te maken, kan ook betekenen dat een jongere wel een periode in geslotenheid moet verblijven. Omdat ze beschermd willen en moeten worden tegen de buitenwereld. Omdat ze bedreigd worden, of te maken met loverboys. Als het onvrijwillig is, is het gewoon een gevangenis, maar dan onder de naam van geslotenheid. En in de gevangenis hoor je alleen als je een delict hebt gepleegd.

Het gaat goed met me, ik ben trots op mezelf dat ik ondanks alle pech en wat me is overkomen in het verleden, nu hier sta en bezig ben met het verder opbouwen van mijn leven.

Bijlage 4k Interview met de groepswerker KVV's Parkwijk en Velserduin, 27 februari 2024

Waarderend gesprek met groepswerker Manon Bangma. Zij werkt sinds ruim een jaar in KVV Parkwijk en 3 maanden in KVV Velserduin, van Parlan.

Ik heb een achtergrond in de gehandicaptensector, ik heb vooral met mensen met een LVB en/of een VG-indicatie gewerkt. De interesse in de jeugdzorg is er altijd geweest, maar ik wilde en kon er destijds nog niet in gaan werken. Toentertijd was een hbo-diploma een must, en was ik ook nog erg jong. Inmiddels weet ik dat een beetje leeftijdsverschil tussen groepswerkers en jongeren fijn is. Mijn levenservaring helpt ook, net als dat ik zelf kinderen heb. En de doelgroep die ik in de gehandicaptensector ondersteunde, was vaak een volwassen versie van de jongeren die nu in de KVV's wonen. Ook daar zag ik veel hechtingsproblematiek en psychiatrische problematiek, en een ingewikkelde/traumatische thuissituatie, in combinatie met een LVB, veel cliënten stroomden ook door vanuit de jeugdzorg. Het feit dat ze volwassen waren, betekende soms ook dat ze meer 'stuk' waren, vaak hadden ze nog niet 'het juiste tegengif' gekregen waardoor hun problematiek verergerd was. De werkdruk in de gehandicaptensector ligt veel hoger, ik begeleidde 10 tot 12 cliënten op een dag, en had regelmatig nog een andere locatie te bedienen.

Ik heb Parlan al die jaren in de gaten gehouden, ik vond het leuk en interessant om te zien hoe ze daar werkten, en toen er vacatures kwamen voor werken in de KVV, heb ik gereageerd.

Ik zie dat de jongeren die in de KVV's wonen, vaak veel aandacht en liefde tekort zijn gekomen thuis, vaak door de problematiek van de ouders. Dat heeft ze al jong op achterstand gezet, en we doen ons best om dat tekort in een KVV aan te vullen. Dat doen we met veel geduld en compassie, en we nemen niets persoonlijk. Door wat ze hebben meegemaakt, zijn ze wantrouwend en is er vooral meer tijd nodig en investeren door de organisatie in het personeel, kan je uiteindelijk samen mooie stappen zetten. Parlan investeert in Triple-C cursussen. Ik vind het een mooie methodiek om te kijken waar gedrag vandaan komt. Gedragswetenschappers en leidinggevendenden hebben een open houding, vertrouwen op onze kennis en ervaring, en zijn ondersteunend aan wat wij nodig hebben, in plaats van dat ze alles wel weten.

In het werk met de jongeren vind ik weinig lastig en spannend, ik vind het soms lastig om met collega's te werken die een andere visie hebben. Ik merk dat in de omgang van de JZ+ naar een open setting die visieverschillen duidelijk naar voren komen. De pressiemiddelen uit de JZ+ heb je niet meer, je moet het vooral van je babbel hebben. Ik heb het idee dat dat vooral voor medewerkers die eerst in de JZ+ hebben gewerkt, en zijn overgestapt naar een KVV, die overgang lastig vinden. Ze kijken anders naar de jongeren. Ik heb gelukkig een netwerk van collega's, waaronder de teamleider en de gedragswetenschapper om me heen met wie ik graag spar, ik twijfel weleens of ik het goede doe.

In de gehandicaptensector werkte ik al met Triple-C, ik merk dat die ervaring helpt, ook in de opvoeding van mijn kind thuis. Het maakt natuurlijk verschil, of je er al lang mee werkt, of dat je het nieuw moet leren.

Ik zie in de jeugdzorg veel jonge mensen, dat valt me echt op. Het team waarin ik werk in Parkwijk is echt een mix. Wat oudere mensen met levenservaring, in combinatie met jonge mensen die qua leeftijd dichterbij de jongeren staan. Dat werkt voor de jongeren in Parkwijk heel goed, door de verschillen lukt het ons om echt een thuis te creëren.

We hebben een enorm fijn team, en we doen ons best om bij elkaar te blijven, een overstap naar een andere KWV doen we eigenlijk liever niet. In Velsersduin zijn er alleen maar jongere mensen in het team, is er een andere dynamiek met jongeren.

Die zijn meer op zichzelf, zijn meer op hun eigen plek, in Parkwijk zit iedereen altijd in de gemeenschappelijke ruimtes. Allebei is goed, het is ook maar wat past bij de behoefte van een jongere.

Vaste teams zijn ongelooflijk belangrijk voor de jongeren, je hebt tijd en aandacht nodig om een band op te bouwen. Ik ben gevraagd om mee te verhuizen met een meisje naar Velsersduin, en dat heb ik een poosje gecombineerd met Parkwijk, maar ik wil toch vooral in Parkwijk blijven werken vanwege de continuïteit. Ik ondersteun haar op dit moment vooral ambulante, zodat de band en het vertrouwen kan blijven bestaan.

We horen vaak 'moeten we alles dan maar toestaan', vooral door collega's die uit de JZ+ komen. Ik heb één collega binnen Parkwijk die uit de JZ+ kwam, enorm heeft moeten omschakelen, maar de nieuwe manier van werken heeft omarmd en daar nu ook veel plezier in heeft. Dat geldt niet voor iedereen, er zijn in de transitie veel collega's vertrokken.

We zijn heel recent verhuisd met Parkwijk, we zitten nu in Velsersbroek. Een KWV zit in een woonwijk, en dat betekent meteen dat je je te verhouden hebt tot de buurt. Op de oude locatie was er een buurman die vanaf de start niet wilde dat de KWV er kwam, en het ons zo lastig heeft gemaakt dat we nu verhuisd zijn. Gelukkig zit de nieuwe buurt wel op het KWV te wachten, en dat helpt heel erg.

Er wonen nu vier jongeren in KWV Parkwijk/Velsersbroek. Eén jongere (15) sinds begin dit jaar, en zij heeft snel met ons mee moeten verhuizen, maar we merken dat ze nu tot rust komt. Eén jongere sinds zomer vorig jaar, die we voordat hij 18 werd graag een plek in een KWV wilden geven. Eén jongere van 18 die al lang in de jeugdzorg verblijft, o.a. in een pleeggezin. En tot slot een jongere (18), die nu aan het kijken is naar een volgende stap in haar leven buiten de KWV.

Een KWV is, voornamelijk vanwege de onvoorwaardelijkheid, een antwoord op het 'rondpompen' van jongeren in het jeugdzorgsysteem. En meestal weten we in een KWV te voorkomen dat jongeren ook weer worden uit- of overgeplaatst. Maar heel eerlijk, ook in Parkwijk is het gebeurd dat een jongere zelf wegwilde, omdat het echt niet meer goed ging in het KWV. In dit geval was drugsproblematiek, en niet meer openstaan voor behandeling, de reden waarom deze jongere voor een andere dynamiek zorgde in de groep. Overlevingsmechanismen (vechten, vluchten, bevriezen) namen weer toe in de groep.

Je hebt altijd een jongere in de groep die het minst passend is, en we leren nog steeds hoe we daar vanuit een KWV zo goed mogelijk mee om kunnen gaan.

Een andere jongere is op eigen verzoek overgeplaatst naar een studio, zij gaf aan dat een studio beter bij haar paste, ze vond de prikkels in een KWV voor haarzelf toch te veel.

Parkwijk/Velsersbroek is een geschakelde eengezinswoning (2 huisnummers), De muur tussen de woonkamers is doorgebroken, waardoor er 1 woonkamer/keuken is ontstaan. Er zijn in totaal 9 slaapkamers, maar we willen maximaal 5 jongeren in een KWV laten wonen, dus een aantal kamers zijn niet bezet, die zitten op slot. Twee jongeren hebben op de eerste verdieping een slaapkamer, en de andere twee jongeren op de tweede verdieping. Parkwijk/Velsersbroek blijft voor vier jongeren.

We zitten dicht bij een winkelcentrum, we hebben een fijne tuin met een veranda. We zitten op een hoek, en we hebben afspraken gemaakt met de burens dat we vooral de ruimtes die aan de hoek grenzen, (en dus niet grenzend aan het buurhuis), gebruiken.

Het is een groot verschil of in de buurt de jongeren welkom zijn, geaccepteerd worden. Op de oude locatie wilde een buurman de jongeren niet eens een hand geven. De jongeren voelden zich afgewezen en niet welkom, waardoor ze niet gemotiveerd waren om een goede buur te zijn. Waardoor er vaker sprake was van overlast. Rekening houden met iemand die je toch afwijst, is best veel gevraagd voor een jongere die al zoveel tegenslag in zijn leven heeft gehad.

Mensen worden liever afgewezen op gedrag dat ze laten zien, waardoor ze de afwijzing 'verdienen', dan dat ze zonder reden worden afgewezen, en dat speelde op de oude locatie. Op de nieuwe locatie zijn de contacten met de buurt heel goed, en gedragen de jongeren zich heel anders. Ze houden rekening met de burens, en er valt prima afspraken met ze te maken.

We hebben vier heel verschillende jongeren in de KWV. Een heel uitbundige jongere, die zich bijna opwerpt als assistent teamleider, op een leuke manier. Een paar jongeren die wat meer vermijnderd zijn. We kijken vooral als geheel, en het is gewoon een heel gezellige groep, waar goed afspraken mee te maken is. En als dat een keer niet lukt, is dat ook ok, het zijn ook gewoon pubers.

Wat dat betreft vind ik het eigenlijk heel gek dat de jongeren zoveel taken moeten uitvoeren. Het zijn jongeren die al getraumatiseerd zijn, en die ook nog eens heel veel moeten. Veel meer dan jongeren van dezelfde leeftijd die thuis wonen.

Specifiek pubergedrag, zoals het niet genoeg laten zien van waardering, is vooral voor sommige collega's lastig, dat gaat ook vooral over waar hij of zij behoefte aan heeft en niet over de jongere. We hebben daar gesprekken over en dat helpt. Ik merk dat hoe meer wij meer bewegen, en net dat stapje extra zetten, des te meer jongeren mee gaan helpen en mee gaan bewegen. Je moet er zeker wel oog voor hebben, het zit vooral in de hele kleine goede dingen kunnen zien. Dat maakt het werk heel mooi, als je dat niet kunt zien is het werk frustrerend.

We hebben één jongere die werkt en naar school gaat, de andere drie jongeren niet. In het grote verhaal lijkt het dan alsof de jongeren niet ontwikkelt, terwijl je als je naar de kleine stappen kijkt, de jongeren wel degelijk ontwikkelen. We bespreken dit soort dingen met de jongeren, vanuit het perspectief van de jongere, en wat zij in hun toekomst voor zich zien. Een eigen huis, een baan. En soms is het nodig dat de jongeren eerst lang tot rust komen voordat ze die eerste stapjes weer kunnen zetten. En dan kijk je samen wat nodig is om naar die eerste stapjes toe te kunnen werken.

Passend onderwijs bestaat wat mij betreft nog steeds niet. We ervaren steeds dat het kind moet passen in het onderwijs, in plaats van andersom. Op dit moment hebben we contact met een verbinder zorg en onderwijs, en daar hebben we gesprekken over. De functie verbinder is bij Parlan een nieuwe functie. Die is dus in dienst van Parlan en het doel is om onderwijs passend te krijgen voor onze doelgroep. We hebben ervaren dat een jongere die een paar keer niet naar school kon komen, daarop wordt aangesproken, zelfs door een psycholoog op school. Daarmee voelt het voor de jongere alsof de keren dat een jongere wel naar school is geweest, geen waarde meer heeft. En wordt een jongere weer afgewezen, op wat fout gaat, in plaats van gewaardeerd om wat wel lukt.

We kijken altijd naar wat wel mogelijk is in de ontwikkeling in de jongere. Wat wel haalbaar is, en wat wij daarin moeten doen. Ook al moeten we 100 keer een afspraak maken met een trajectbegeleider. We weten dat een jongere verplicht is om naar school te gaan, maar helpt het iemand die zo bang is dat ze zichzelf opsluit in een kast, om te dwingen te gaan?

De jongeren in KVV's komen uit de JZ+, waarin ze bijna niets zelf hebben kunnen bepalen. Als ze dan in een KVV komen te wonen, is het volkomen begrijpelijk dat ze die eigen regie weer moeten ontdekken, en daarin gaan experimenteren.

Wat mij betreft passen jongeren altijd in een KVV, ongeacht hun problematiek. Wat soms niet passend is, is het team om hen heen. Ze passen ook bij elkaar, als je dat maar goed faciliteert. We hebben een jonger meisje bijgeplaatst in onze KVV, en een beetje stil. We hebben afgewacht hoe dat zou gaan, zeker met de uitbundige, oudere jongen.

En je ziet dat dat prima gaat, de oudere jongen heeft al een lange reis gemaakt in de jeugdzorg, heeft veel geleerd en ervaren, en is nu een soort oudere broer voor haar.

Voordat een jongere wordt bijgeplaatst, maken we uitgebreid kennis en kijken we wat er nodig is om een jongere zich zo thuis mogelijk te laten voelen. En dat is altijd maatwerk. We hebben een jongere op zijn eerste dag meegenomen op een gezamenlijk uitje naar een pretpark, en die hoorde er gelijk bij. Een andere jongere wilde liever in het begin veel op haar eigen kamer zitten. Alles is goed, iedereen heeft een eigen behoefte.

Bij de meeste jongeren krijg je een jeugd- en gezinsbeschermer cadeau. Ik ben van de meeste JGB'ers niet heel erg onder indruk. Ze zijn veel afwezig, als we ze nodig hebben zijn ze er niet. Sommige JGB'ers geven aan dat contact tussen de jongeren en hun ouders niet wenselijk is, en daar kijken wij echt anders naar, het contact tussen jongeren en ouders mogelijk maken, helpt altijd. Dus dat botst soms.

Daarmee zeg ik niet dat het contact met ouders niet heel ingewikkeld kan zijn. Ouders hebben soms echt een ander idee over wat goed is voor de jongere, dan dat wij zien wat nodig is. We investeren in zo'n geval vooral in het meenemen van de jongeren in wat normaal gedrag is bij ouders, en wat niet, zodat ze daar zelf wijzer in kunnen worden. Ons uitgangspunt is dat jongeren loyaal zijn aan hun ouders, en dat je daar nooit aan mag komen. Maar je geeft ze wel dingen mee die ze kan helpen in het contact. We weten dat bijna alle ouders een hekel hebben aan jeugdzorg, maar de ouders van de jongeren in onze KVV's zijn overwegend tevreden, dat zegt wel iets.

We delen onze voortgangsverslagen met de ouders, als een jongere 16 is wordt het verslag op verzoek van de jongere soms gefilterd, en als een jongere 18 is, bepaalt hij welke informatie naar de ouders gaat. En natuurlijk is er tussendoor informeel contact. De behoefte verschilt per ouder. Sommige ouders zien ons als concurrent, en dat snappen we, wij voeden hun kinderen op. En soms is er visieverschil, sommige ouders zijn van het straffen en belonen, een beetje vergelijkbaar met de JZ+, en wij geloven daar niet in, wij doen niet aan consequenties. Niet meer, we hebben nog wel een poosje met time-outs gewerkt. Achteraf gezien raar, je hebt met kinderen thuis ook geen mogelijkheid tot time-out. Vanuit een time-out jongeren tijdelijk terugplaatsen bij ouders waar duidelijk is dat het schadelijk voor ze is, klopt niet. En dat doen we dus niet meer.

Ik werk zelf volledig vanuit Triple-C, en dat geldt eigenlijk voor onze KVV. Vanuit Parlan als geheel zijn we daarin nog in een overgangssituatie. We hebben een KVV, Velserduin, dat een combinatie is van een woonhuis waar jongeren wonen, en daar aan vast studio's waar ook jongeren in wonen.

Waar we ook in zijn veranderd is dat vroeger de kasten en de koelkast op slot zaten, vanuit het idee dat jongeren niet te vertrouwen zijn en gaan stelen. Inmiddels zijn de kasten en koelkasten gewoon open, krijgen een pinpas mee als ze een boodschap voor ons halen, we vertrouwen de jongeren en dat vertrouwen is terecht, want ze stelen niets. Het is weleens gebeurd dat jongeren een vergeten boodschapje gehaald hebben met onze pinpas, maar dit gebeurt niet structureel. Nog niet in alle KVV's wordt zo gewerkt. Het is een weg die je geleidelijk bewandeld met elkaar op een locatie.

Bij de jongeren in de KVV's zien we onder andere autisme, zwakbegaafd, ADHD, hechtingsproblematiek. Deze jongeren ervaren van nature al meer en eerder afwijzing, eigenlijk overal. Als mensen, dus ook groepswerkers, niet voldoende weten van hechtingsproblematiek, is het lastig om met ze om te gaan. Want ze hebben van nature meer wantrouwen, en zullen meer gedrag vertonen dat leidt tot afwijzing. Vinden we ze nog steeds ok als ze niet leuk zijn, mogen ze onvoorwaardelijk zichzelf zijn? Daar veiligheid in vinden is voor deze jongeren lastiger, en duurt vaak langer. Hechtingsproblematiek ontwikkelt zich vooral in de eerste levensjaren, als er niet, of niet structureel wordt voorzien in behoeften.

Maar we zien dat jongeren met autisme, of een verstandelijke beperking, eerder en/of meer hechtingsproblematiek hebben, ze zijn er van nature gevoeliger voor.

Een geschikt pand te vinden voor een KVV, is een samenwerking tussen onze facilitaire afdeling, onze leidinggevenden, en de gemeente. De leidinggevende maakt samen met ons een omgevingsanalyse, en vanuit daar gaan alle partijen aan de slag om een geschikt pand te vinden.

De KVV's zitten in huurpanden. We hebben wel eens met spoed moeten verhuizen, en kwamen we terecht in een huis dat nog helemaal opgeknapt moet worden. Dat is niet fijn, jongeren moeten tot rust kunnen komen en dan helpt het niet als je nog veel moet klussen. Dus als we tijd hebben voordat we in een pand trekken, helpt dat.

Er is veel te doen over veiligheid, voor de groepswerkers, en voor de jongeren. En ja, we hebben een jongere die issues heeft waardoor hij agressief gedrag laat zien. Dit gedrag komt voort uit trauma. We hebben messen apart in een kast liggen, die kast is niet afgesloten.

Drugsgebruik komt zeker ook voor. Blowen, en soms harddrugsgebruik. We gaan en blijven daarover in gesprek. Ze krijgen hier vrijheid in, doen een beroep op hun autonomie, en geven het aan als we het echt niet verstandig vinden. Omdat we een vertrouwensband hebben opgebouwd met jongeren, kunnen we goed in gesprek gaan. Niet alleen over drugs en wapens, maar met een meisje bijvoorbeeld ook over het risico dat ze heeft, en zelf ziet, om in handen te vallen van een loverboy. We zijn als groepswerkers over het geheel vooral aan het werken aan een stress buffer bij de jongeren, zodat ze weerbaarder worden en beter met triggers om kunnen gaan. Waarom zou je een groepswerker iets willen aandoen als er vertrouwen is? Als wij ze een goed thuis kunnen bieden, waarin ze liefde en waardering ervaren, hoeven ze die waardering en liefde niet op plekken te zoeken waar er misbruik van ze gemaakt wordt. De jongeren die wij bij ons hebben wonen hebben in hun leven liefde en waardering moeten missen, waardoor ze het op die plekken zijn gaan zoeken waardoor ze in de problemen zijn geraakt.

Ik weet overigens niet hoe we om zouden moeten gaan met jongeren die in een psychose terecht komen en ons vanuit daar iets aan proberen te doen, dat vind ik anders en daar hebben we (nog) geen ervaring mee.

We gedragen ons als medewerkers op een KWV vaak als trotse ouders of trotse broer/zus, dat komt voort uit de band die we met de jongeren opbouwen. Jongeren ervaren dat ook zo, en dat is een mooie basis om samen te werken. Uitgangspunt:

“Als je niet overal een probleem van maakt, kun je een probleem maken van dingen die ertoe doen.”

Er zitten op dit moment drie jongeren in de KWV die 18 zijn of dat bijna worden. Omdat ze dan volwassen zijn, zijn we al langer bezig om voor hen dingen te regelen die passend zijn. Wat ons betreft kunnen ze langer blijven, maar vanuit de gemeente wordt gesteld dat er voldoende zorgvraag moet zijn, en niet alleen een huisvestingsvraag. Dat botst soms met de uitgangspunten/visie voor een KWV. Voor één jongere hebben we geregeld dat hij langer kan blijven vanuit de verlengde jeugdwet, tot z'n 23e. Voor één jongere is er een half jaar extra geregeld zodat ze het opleidingsjaar kan afmaken, maar wat er daarna gebeurt is onduidelijk, het zou kunnen dat ze dakloos wordt, omdat ze niet naar een daklozenopvang wil. En kan ze dan nog haar opleiding afmaken? Een jongere kan pas vanaf 18 jaar inschrijven voor een jaar, en er zijn natuurlijk wachtlijsten.

Ik maak me zorgen over de jongeren voor wie wordt vastgesteld op hun 18e, dat er nog onvoldoende zorgvraag is om in het KWV te mogen blijven wonen. Waar kunnen die jongeren heen?

Ze doen zo hun best, doen een opleiding, willen wat maken van hun leven en dan blijkt huisvesting uiteindelijk het probleem te zijn waardoor ze (weer) in onveilige situaties terechtkomen en waardoor het risico is dat ze moeten stoppen met hun ontwikkeling. Deze jongeren hebben immers geen thuis waar ze op terug kunnen vallen. Voor deze jongeren goede vervolgopties regelen, is ontzettend belangrijk.

Ik vind het belangrijk dat JZ+ echt tot het verleden behoort. Ik heb nooit in de JZ+ gewerkt, en ik weet dat ik dat ook niet zou kunnen, ik krijg buikpijn als ik denk aan separeerruimtes, en wat jongeren daar hebben moeten ervaren. En als ik collega's spreek die de overstap hebben gemaakt naar de nieuwe manier van werken, dan denken die er hetzelfde over.

Jeugdzorg zoals het was, is wat mij betreft geen zorg geweest, maar een plek waar jongeren gestraft zijn voor het niet hebben van een veilig thuis. In de jeugdzorg mochten dingen, die in een gezinssituatie niet mogen. Deze jongeren zijn dubbel gestraft geweest. En dat gegeven breekt m'n hart.

Bijlage 4I Interview met de groepswerker KWV Leidsevaart, 1 april 2024

Waarderend gesprek met groepswerker Sjoerd Meijers. Hij werkt sinds 2020 bij Kenter Jeugdhulp binnen de KWV/Behandelgroep/IZT Leidsevaart.

Ik ben in 2020 bij Kenter begonnen op een stageplek vanuit de studie Pedagogiek, in de Behandelgroep Leidsevaart. Na mijn studie ben ik in de flexpool van Kenter terechtgekomen, en toen er een plek beschikbaar kwam bij Leidsevaart, ben ik daarnaartoe gegaan. Ik had daar een fijne stage gedaan, het is een open team, met zelfreflectie, we kunnen alles met elkaar bespreken.

Leidsevaart was vroeger een fasehuis, nu is het pand opgedeeld in twee delen, in de Behandelgroep, en een IZT, intensieve zelfstandigheidstraining. In de IZT zitten jongeren die wat ouder zijn, op de Behandelgroep zijn de jongeren jonger. Wij hebben op de Behandelgroep plek voor 4 jongeren, maar in de praktijk zijn het er meestal 5. Dit komt door de complexiteit, we zien dat jongeren die op de IZT wonen daar nog niet helemaal klaar voor zijn, maar ze zijn al wel te zelfstandig voor een kamer op de Behandelgroep. En dan worden ze soms wel ingedeeld op de Behandelgroep. Het jongste kind, is op dit moment 12, en was 11 toen hij binnenkwam. De oudste is net uitgestroomd, op zijn 18e.

De jongeren die op de IZT wonen, komen ook vaak op de Behandelgroep, bijvoorbeeld om mee te eten, het is een soort tussenvorm tussen veel zelfstandigheid, en nog extra begeleiding nodig hebben. Sommige jongeren hebben dat nodig merken we.

Zo'n tussenvorm is voor die jongeren fijn, maar geeft ook uitdagingen. Tijdens het eten zitten we bij elkaar aan tafel, zonder telefoons, om aandacht voor elkaar te hebben, maar het betekent ook dat dat een moment is waarop de groepsdynamiek extra zichtbaar wordt. En jongeren van de IZT kunnen daar positief aan bijdragen, door vragen te stellen en mee te doen, maar als jongeren onrustig zijn, elkaar gaan uitdagen, dan is het fijner om met een kleiner groepje te zijn.

We zijn de afgelopen jaren van meer beheersmatig, naar meer relatiegericht werken gegaan, en ik ben daar ook absoluut een voorstander van. In de praktijk, met de jongeren die bij ons wonen, levert dat af en toe wel praktische dilemma's op. Mijn scriptie ging precies daarover, over de balans tussen autonomie, en het stellen van grenzen door te sanctioneren.

Eerder sanctioneerden we meer. In geval van wervend gedrag, of bijvoorbeeld overmatig gamen, stelden we grenzen, en hadden we meer regels. We werken nu veel traumasensitiever, zijn daar ook in getraind, en kijken veel meer naar de onderliggende vragen onder gedrag. En dat brengt veel, maar we merken ook dat we grenzen willen kunnen stellen. Wat we beslissen in situaties, bespreken we met elkaar als team, en doen we vooral intuïtief. We vinden daar onze weg in, het is zoeken wat werkt, voor de jongere, maar ook voor ons als team. En soms beslissen we dat sanctioneren voor de jongere, en ons, de beste optie is.

Hechttingsproblematiek zien we bij al onze jongeren terug. Ze hebben vaak in het begin van hun leven al veel meegemaakt, waardoor ze geen kans hebben gehad om gezond te hechten. Tel daarbij op de vele hulpverleners en plekken die de meeste jongeren al gezien hebben, en dat maakt het voor hen extra lastig om gezonde relaties aan te gaan. We zien ook trauma, borderline, autisme, en LVB terug.

De problematiek van de jongere bepaalt, of bijvoorbeeld ook een gezinshuis passend kan zijn. Eigenlijk vind ik een pleeggezin of een gezinshuis op jonge leeftijd, de beste optie als hij niet thuis kan blijven wonen. Elk kind verdient een goede vader en moeder. Maar de problematiek van de jongeren die bij ons wonen is dermate pittig, dat ik denk dat het echt heel zwaar is voor twee pleeg- of gezinshuisouders om daar goed mee om te kunnen gaan.

We hebben op dit moment nog sloten op de voorraadkast, omdat sommige jongeren anders de hele voorraad in een korte tijd erdoorheen jagen, en we vinden dat iedereen daar recht op heeft. We merken wel dat dat vroeger veel meer nodig was dan nu, ik haal zelf sneller spullen uit de voorraadkast haal en ze voor algemeen gebruik neerzet.

Op dit moment hebben we een team van 7 medewerkers, los van de teamleider en gedragswetenschapper. Het team bestaat uit 2 mannen, ik zelf en een andere man die al 30 jaar voor Kenter werkt, en heel ervaren is, en 5 vrouwen. Op de ervaren rot in het vak na, zijn we allemaal relatief jong, rond de 30 jaar.

Ons team is qua insteek en stijl een mooie mix, en we kijken samen wie en wat er op dat moment nodig is voor een jongere. Mijn collega die contextueel heel sterk is, die doet bijvoorbeeld veel in ingewikkelde gezinssystemen. We kunnen elkaar opvangen en afwisselen in lastige situaties.

We werken in Leidsevaart in 2 diensten. Een dagdienst duurt 10 uur, een nacht- en ochtenddienst is 18 uur. Die lange diensten hebben het voordeel dat je langere tijd met meerdere collega's werkt in plaats van alleen, waardoor je er ook meer met jongeren op uit kunt.

We krijgen vanuit Kenter trainingen aangeboden, specifiek gericht op het goed omgaan met het gedrag op de groep, we hebben de-escalatietraining gehad, en een training voor het 7-factorenmodel. Ik heb zelf nog een suicidetraining gevolgd.

Jongeren vastpakken doen we per definitie niet. Zelfs een jongere even aan de schouder aanraken kan al leiden tot een klacht, dus daar zijn we ontzettend voorzichtig mee.

Het is voor ons af en toe ingewikkeld om in relatie tot de regels de goede beslissing te nemen. Een jongere die wervend gedrag heeft, zichzelf daarmee in onveilige situaties brengt, daar mogen we bijvoorbeeld niet de mobiel van innemen, terwijl dat wel helpend zou zijn. We hebben jongeren die nachtenlang op hun mobiel bezig zijn, terwijl ze ook hard hun slaap nodig hebben. Nu vallen ze af en toe in slaap in de klas. Is het niet mogen innemen van de mobiel in dit geval dan een goede regel?

Als we gerichte afspraken maken, kunnen we overigens wel een mobiel in nemen, dit doe je binnen een normaal gezin ook wel eens, dus in het kader van opvoeding zou dit gewoon moeten kunnen. Als je strikt naar de wet kijkt dan valt het onder het ontnemen van contact met anderen, dus het is een grijs gebied, maar het komt nog wel voor dat we dit doen, als het helpend is voor een jongere.

Voor de jongeren op de IZT stellen we de eis dat ze dagbesteding (werk of onderwijs) hebben voordat ze bij ons komen wonen. Op de Behandelgroep hebben al onze jongeren dagbesteding (onderwijs of werk). Als daar iets in verandert, dan kijken we samen met de jongere wat geschikt is. Waar we tegenaan lopen, is dat als het even niet zo lekker loopt, wij vooral hard aan het werk zijn om een jongere die eigenlijk niet wil, toch op tijd naar school te krijgen. De school houdt zich daar verder niet mee bezig. En het zou beter werken als de school daar ook actief in mee zou doen.

Nu hebben we de afspraak dat we bellen als een jongere niet wil, en dan ligt de verantwoordelijkheid bij de school. Plus: als een jongere niet naar school wil, dan blijft hij binnen, dan kan hij niet naar buiten om met vrienden dingen te doen.

De gedragswetenschapper en de teamleider zijn onze eerste contactpersonen buiten ons team, ze zijn ook altijd bij onze teamoverleggen. Als we tegen dingen aanlopen met een specifieke jongere, dan nemen we contact op met de therapeut (als de jongere in behandeling is), die weten vaak meer over juist die jongere.

Leidsevaart is een groot herenhuis aan de gracht, in het centrum van Haarlem. Een heel groot en mooi gebouw, maar het heeft wel wat achterstallig onderhoud. De centrale ligging is prettig, maar het ligt ook aan een drukke weg.

We hebben in het verleden wel gedoe gehad met de buurt, maar dat speelt nu niet meer. We hebben een hoekpand, en de burens die we hebben, die bellen gewoon als er iets is. We hebben ook een goed contact met de wijkagent, die is nauw betrokken. Ze komt af en toe op verzoek voorlichting geven, bijvoorbeeld over vaperen.

Vanuit de sportopleiding die ik eerst heb gedaan, kwam ik vooral terecht in grote groepen jongeren. Dat vond ik (te) heftig. Ik heb binnen mijn opleiding een specialisatie gevolgd, bewegingsagogiek, over hoe je sport in kunt zetten voor gedrag van jongeren, dat sloot al beter aan. Uiteindelijk was er de keuze tussen de PABO en Pedagogiek, het is de laatste geworden. Ik wil vooral iets kunnen betekenen voor jongeren die dat nodig hebben.

Ik merk dat ik het lastig vind dat als we als team ons best doen om iets neer te zetten, dat dat weer snel verwatert. Heel praktisch voorbeeld: we willen niet elke dag, of elke week, heel veel jongeren aan tafel met het eten. Dat bespreken we, en we zijn het daar allemaal over eens, maar in de praktijk merk je, dat omdat we ook met veel mensen in het team zijn, dingen toch verwateren. En dan zijn we als team toch minder consequent. We worden dan een beetje tegen elkaar uitgespeeld, en het is ook onrustig voor jongeren.

Als jongeren thuis, of in een pleeggezin of gezinshuis niet terecht kunnen, dan zijn ze welkom bij ons in de KWV. Maar, er zijn jongeren die zo'n extreme onveiligheid veroorzaken voor zichzelf en andere jongeren, en het team, dat het niet verantwoord is. We hebben daar al ervaring mee opgedaan in het verleden. Je bent dan zo bezig met de jongere die dat veroorzaakt, dat je de andere jongeren tekortdoet.

De jongere waarmee we heftige ervaringen hebben gehad, woont niet meer bij ons, hij zit nu op een kamertraining centrum. Hij wordt daar heel erg met rust gelaten, en misschien werkt dat voor hem. Hij was, en is wel erg jong om zo zelfstandig te moeten leven, hij is nu 15. Maar we hebben geen goed alternatief op dit moment. Overigens is waar hij nu zit, buiten onze organisatie, wij hebben hem zelf niet doorverwezen naar een KTC. Hij is vanuit ons eerst naar zijn vader gegaan, en vanuit daar bij een andere organisatie terecht gekomen.

De toeleiding van een jongere gaat via een aanmelding vanuit Kenter, het Advies- en Aanmeldteam (A&A team). We gaan dan samen oriënteren of het zou kunnen passen, en als die kans er is, dan komt er een gezamenlijke intake. Als er een klik is, komt de jongere bij ons op de wachtlijst.

Tijdens de oriëntatie en intake kijk ik zelf vooral veel naar het gedrag van een jongere, en wat hij te vertellen heeft. Ik vraag uit hoe een jongere op bepaalde situaties reageert, ik toets dingen uit onze praktijk op wat een jongere heeft meegemaakt, en gewend is. We bespreken mogelijke triggers, en wat helpend is voor een jongere en wat niet.

In de tijd dat ik hier nu werk, sinds 2020, heb ik het een aantal keer meegemaakt dat we een jongere hebben moeten uitplaatsen. Vaak waren drugsgebruik en het gedrag dat daarbij hoort, en gebrek aan motivatie de redenen. Voor IZT, en Behandelgroep samen, is dat rond de 7 keer geweest. Het gaat meestal om IZT, het gaat vaak om jongeren die al wat ouder zijn. Uitgangspunt voor de IZT was altijd dat jongeren al veel zelf konden, en dat we vooral een coachende rol hebben, maar we zien dat de jongeren op de IZT steeds minder kunnen, en we ze dus intensiever moeten begeleiden. We zien dat sommige jongeren eigenlijk niet zoveel met ons te maken willen hebben, niet gemotiveerd zijn, geen eigenaarschap laten zien. En dan moeten we soms besluiten om te stoppen, we zijn geen kamerverhuurbedrijf. Voor de Behandelgroep is dat anders, we leven daar veel meer samen met de jongeren in de groep. Motivatie bij hen is ook ingewikkeld, ze willen helemaal niet op de groep wonen, ze vinden ons als opvoeders lastig en irritant.

Wij betrekken zoveel als kan de ouders. Als de jongeren 16 zijn hebben ze daar ook een stem in natuurlijk. Soms lukt dat en is het helpend, soms helpt het niet, maar we doen altijd ons best.

We hebben een jongere die nu net uitgestroomd is. Hij kwam 2 jaar geleden bij ons binnen, ging nauwelijks naar school, was depressief en soms suïcidaal, en had nauwelijks een netwerk. En nu heeft hij een baan, zijn sombere gedachten zijn stabiel, hij heeft een leuke vriendengroep, en een relatie. Hij heeft een andere toekomst voor zich, dan hij had toen hij bij ons kwam wonen. Dat is mooi om te zien.

Uiteindelijk begint alles met contact maken, ervoor zorgen dat jongeren zich gehoord en gezien voelen, hen laten merken dat ze belangrijk zijn.

Bijlage 4m Interview met de gedragswetenschapper KWV's Wilsonsplein en Nikee, 29 maart 2024

Waarderend gesprek met gedragswetenschapper Tamara van Garderen. Zij werkt sinds 2023 bij Kenter Jeugdhulp en is betrokken bij de KWV's Wilsonsplein en Nikee.

Ik heb de afgelopen jaren gewerkt in de volwassenenzorg, maar heb vorig jaar de overstap gemaakt naar de jeugdzorg, daar kom ik oorspronkelijk ook vandaan, en daar wilde ik naar terug. Ik ben betrokken bij de KWV's Wilsonsplein, en Nikee, en daarnaast ook nog bij twee maatwerktrajecten, met 1 op 1 begeleiding. Een van de grootste dilemma's die ik tegenkom in mijn werk is dat vanaf het moment dat een jongere een woonplek vindt op een KWV, wij als zorgaanbieder streven naar oplossingen voor alles wat we tegenkomen. Maar daar zit ook iets voor, of staat iets naast en dat is dat het noodzakelijk is dat alle partijen werken vanuit dezelfde visie zodat je elkaar ondersteunt in wat nodig is. Wanneer dat niet zo is, loopt het bijvoorbeeld spaak op financiering of onenigheid. Wanneer je praat over de financiering, heeft dat een risico dat je daar tijd aan kwijt bent die je liever steekt in een jongere de zorg bieden die die jongere nodig heeft.

We zien dat de zorgvragen die bij ons voorbij komen, steeds complexer zijn geworden. Ik zie dit zowel bij jeugd, als de afgelopen jaren ook bij volwassenen. Dit gaat samen met dat we meer mensgericht werken. Voor volwassenen betekent dat zo ambulante, en voor jongeren zo gezinsgericht mogelijk werken. Dat betekent dat de jongeren die eerder in geslotenheid werden geplaatst, nu zoveel mogelijk in een huiselijke setting, bij ons wonen. En dat het gedrag, waarvoor ze eerder in geslotenheid terecht kwamen, nu opgevangen wordt in diezelfde huiselijke setting door een vast team. En dat is in de praktijk ingewikkeld, en vraagt veel van de groepswerkers, en iedereen daaromheen. En ik zie dat de mate waarin het lukt om deze jongeren te bieden wat zij nodig hebben, volledig afhankelijk is van het team om hen heen.

Het maakt echt verschil, of een team nieuw opgebouwd wordt rondom een nieuwe KWV, met vanaf de start commitment door elke medewerker op eenzelfde visie, of een team dat al jaren samenwerkt op een groep, en verschillende visies omvat. Uitgangspunt is dat een jongere bij ons op een KWV komt wonen, en blijft wonen totdat hij zelf uitvliegt. En het team bij alles wat ze doet, aan dat uitgangspunt vast blijft houden, en te kijken hoe ze daarbij het beste kan ondersteunen. Door zich af te vragen hoe gedrag van een jongere geïnterpreteerd mag worden, en daarover in gesprek te gaan, kwetsbaarheid en 'niet weten' de ruimte te geven. Centrale vragen: Wat heeft de jongere nodig, en wat heeft het team nodig om dit zo goed mogelijk in te vullen?

Wilsonsplein is een herenhuis midden in de wijk, centraal in Haarlem, en heeft op de bovenste etages 5 plekken voor jongeren, en is wat dat betreft een KWV, het is kleinschalig. Het is een pand waar op een verdieping lager ook nog 3 plekken zijn waarin jongeren richting volwassenheid, zelfstandigheidstraining krijgen. Wat dat betreft is het een mooie opbouw, jongeren die uitstromen uit het KWV boven, kunnen eventueel verhuizen naar beneden om daar verdere stappen te zetten in hun zelfstandigheid, maar nog wel bepaalde ondersteuning nodig hebben.

De aanpak in dit KWV is anders dan die in Nikee, maar het gedeelde uitgangspunt is dat de jongere blijft wonen. Soms zien we dat het team kijkt naar gedrag, en de neiging heeft om dat gedrag te willen veranderen. Terwijl we liever zien dat gedrag een signaal is en het team op zoek gaat naar de reden achter het gedrag en daar de begeleiding op in zet.

Het zo thuis, en huiselijk mogelijk maken van de KWV's betekent dat we zoveel mogelijk elementen die de sfeer van huiselijkheid verstoren, hebben veranderd. En daarmee ook accepteren dat er dus af en toe dingen kapotgaan.

En als team om jongeren heen gaat die acceptatie prima, maar we realiseren ons ook dat andere afdelingen, zoals de facilitaire dienst, meer meegenomen moeten worden in onze visie, om ook daar meer begrip te krijgen.

Het creëren van een wachtlijst voor een KWV heeft geen zin. Zeker wanneer het om jongere kinderen gaat, gaan we ervanuit dat ze nog jarenlang bij ons blijven wonen. Ons huidige aanmeldproces is nog gericht op het oude systeem van vraag en aanbod. Voor Wilsonsplein en Leidsevaart zie ik dat er nog een wachtlijst is, terwijl dat voor de nieuwe KWV's, niet meer zo is. Deels omdat die groepen al voor de transitie bestonden, met het oude aanmeldproces eraan vast, maar ook omdat daar oudere jongeren wonen waarvan we verwachten dat ze op een redelijke termijn uit gaan stromen.

Ik vind dat we (nog) meer kunnen gaan samenwerken als zorgaanbieders, los van de consortia waar we mee te maken hebben. Te kijken waar de beste match gemaakt kan worden voor een jongere. Waar hij dicht bij zijn netwerk kan zijn, en ook in welk KWV hij het beste past. Nu wordt nog te vaak op zorgaanbieder- en/of op consortium niveau gekeken, ook vanuit financieringsstromen, en ik vraag me af of dat altijd de beste keuze is. Overigens denken de consortia wel altijd heel erg mee. Maar als het spannend wordt rondom een jongere, dan wordt de verantwoordelijkheid voor een jongere soms toch bij één zorgaanbieder neergelegd en trekken de andere partijen zich terug.

We werken vooral vanuit traumasensitieve hulpverlening, psycho-educatie, en geweldloos verzet. De traumasensitieve benadering heeft ons gebracht om altijd achter het gedrag van een jongere te kijken, en daar vragen over te stellen. Wat we nog veel meer willen doen, is het werken met integrale teams. We werken al samen met een KJTC, maar dat kan nog meer, en beter.

Relationeel werken brengt met zich mee, dat gedrag vanuit trauma meer wordt oproepen bij jongeren, ze worden daar meer op uitgedaagd. En je gunt hem dat hij handvatten krijgt hoe hij met dat gedrag kan leren omgaan, en daar, naast een team dat onvoorwaardelijk klaar staat, is vaak intensieve, specialistische begeleiding bij nodig. Begeleiding waarvan je ook wilt dat ze betrokken blijven, in plaats van elke keer opnieuw betrokken moeten worden omdat dat nu de manier is, waarop het inzetten van behandeling werkt.

In principe kunnen we jongeren begeleiden tot hun 23e, maar in de praktijk hebben we daar onze omgeving heel hard bij nodig. Bijvoorbeeld een systeem dat daar volledig achter staat, en niet zorgt voor (meer) loyaliteitsconflicten voor een jongere. Het al vroeg in het traject van een jongere een systeemtherapeut te betrekken, die mee blijft lopen, helpt hierbij.

Het is heel belangrijk om bij matching, nog voor de plaatsing van een jongere op een KWV, vooraf verder te kijken dan alleen naar de jongere. Als je een jongere plaatst voordat het systeem/netwerk daaromheen er klaar voor is, loop je het grote risico dat de plaatsing misgaat of een stuk zwaarder wordt dan nodig. Vaak moet vooraf van een plaatsing ook ondersteuning geboden worden aan ouders, die er klaar voor moeten zijn om hun kind ook echt de kans te geven op een KWV, en in staat zijn om dat ook op een goede manier aan de jongere te vertellen. Als je dat vooraf niet doet, creëer je onveilige situaties binnen een KWV, niet alleen voor de jongere die geplaatst wordt, maar ook voor de jongeren naast hem en het team dat begeleidt.

We zien soms dat ouders heel graag aan de slag willen met hun hulpvraag en die van hun kind, maar als dat even niet lukt, zich terugtrekken, of zich niet aan met de hulpverlening gemaakte afspraken houden. Als je dat vooraf niet goed ondersteunt, gebeurt dat ook als een jongere in de KWV woont, en bijvoorbeeld wegloopt naar huis, met alle mogelijke gevolgen van dien. Het gaat dus nooit alleen om de KWV, de jongeren die er wonen en het team dat ze begeleidt. Het is veel groter dan dat. En daarom wil je de financiering, de behandelaars die nodig zijn voor de specifieke jongere, en de omgeving van de jongere waar mogelijk vooraf geregeld hebben, om het risico op (verdere) beschadiging en onveiligheid zo ver mogelijk beperkt te hebben.

Je wil in de huidige visie niet een jongere zomaar uit zijn systeem halen en op een groep zetten. Want dat deden we eerder, we werkten vanuit meer een 'medische model'; er werd een diagnose gesteld, op basis daarvan werd een aantal sessies ingepland met specifieke hulp, gericht op genezing, en daarna was het klaar. Dat werkt niet voor deze doelgroep.

Een volgende stap om de omgeving meer aan te laten sluiten op onze huidige manier van werken, is het opnieuw, en meer delen van de visie op hoe we dingen doen. Ondanks dat we met Thuis voor Noordje een paar jaar geleden iets moois hebben neergezet, en we echt dichterbij elkaar gekomen zijn met andere partijen, is er ook nog veel onbegrip en verschil van mening, vooral bij gemeenten spreken ze een andere taal. Zoals bijvoorbeeld de gedachte dat deze vorm van zorg, in de openheid, goedkoper is of moet zijn dan zorg in geslotenheid. En dat is niet zo. Het gaat om langdurige zorg, door medewerkers die hierin veel moeten verdragen door het gedrag dat deze jongeren laten zien. Zorg waar je niet zomaar na een poosje financieel de stekker uit kan trekken omdat je niet voldoende resultaat ziet. Daarmee maak je al het werk, en alle progressie die een jongere heeft gemaakt, ongedaan. En zadel je iemand anders, en jongeren op om de opnieuw gecreëerde onveilige situatie op te vangen. Je komt hiermee samen in een negatieve spiraal terecht.

Geef in plaats daarvan het vertrouwen en de ruimte om te mogen blijven onderzoeken wat helpt op basis van de relatie die je met elkaar opbouwt als jongere en hulpverlener. En daarin stappen te kunnen zetten, ook al duren ze langer, en zijn ze kleiner dan wat je zou willen of verwachten, als je van een afstand kijkt, en je baseert op (oude) doelen en resultaten.

Gemeenten moeten nu beslissen over de inhoud door het geld dat ze al dan niet beschikbaar stellen voor een jongere, terwijl ze wel op afstand staan van diezelfde jongere en dus eigenlijk nooit goed kunnen inschatten hoe het gaat. En we weten dat de zorg voor deze jongeren duur is, en dat je geld maar één keer uit kan geven. En dat je daar dus beslissingen in moet nemen. Maar als je maar half, of maar tijdelijk investeert in specifiek deze doelgroep, dan investeert je niet in de toekomst van deze jongeren. Wanneer je niet investeert in het stevig staan en ontwikkeling van jongeren, dan kosten ze op langere termijn veel geld omdat ze te maken krijgen met crisisdiensten, justitie, GGZ etc. Het is de afweging tussen een grote zak geld nu vanuit de gemeente, de kortere termijn, en de waarschijnlijk veel hogere kosten, verdeeld over verschillende potjes bij meerdere partijen, op de langere termijn. En dan kost het de gemeente waarschijnlijk minder geld, maar het zijn wel kosten die drukken op de samenleving als geheel. En, nog belangrijker, je hebt de jongere ook niet geholpen.

Het is soms ingewikkeld om focus te houden in een omgeving waar altijd wat gebeurt, altijd iets nodig is. Hoe bepaal je wat op het juiste moment, de juiste zorg, de juiste urgentie is?

Wat helpt is dat alle betrokken partijen vooraf helderder zijn over verwachtingen en mogelijkheden.

Hoeveel financiering is voor hoelang nodig, en mogelijk, welke resultaten kun je verwachten en welke (mogelijk) niet, welke zorg is nodig en wat en wie hebben we daarvoor nodig. Als je samen zover komt dat je weet wat je van elkaar nodig hebt, kan de energie die daar nu in gestoken moet worden, volledig gaan naar de zorg voor deze jongeren. En dat geldt niet alleen voor ons en gemeenten, maar ook voor de andere betrokken partijen, zoals onderwijs en jeugdbescherming.

Het is daarom goed, denk ik, om na 3 jaar weer een keer naar het stuk van Thuis voor Noordje te kijken, en tijd en energie te investeren om het aan te passen naar de huidige situatie, met alles wat we hebben geleerd de afgelopen jaren. Door dingen samen te bespreken, belangen en verwachtingen naar elkaar uit te spreken, onze visie te delen. Te kijken of de uitgangspunten, zoals 6 plekken in KWV's om het financieel haalbaar te maken, ook het aantal is wat qua begeleiding en zorg het beste is voor deze jongeren. Want een KWV met 6 plekken betekent ook een pand met minimaal 7 slaapkamers, en heb je het dan nog altijd over 'zo thuis mogelijk'?

Bijlage 5: Bronnen deskresearch

- Thuis voor Noordje
  - o Bovenregionaal plan Een Thuis voor Noordje
  - o Online artikel op i-sociaaldomein.nl: 'Thuis voor Noordje': een paradigmaverschuiving in de jeugdhulp in Noord-Holland
- Boek: Echt doen wat nodig is, Pleidooi voor kleinschalige effectieve jeugdhulp
- IGJ-rapporten
  - o Inspectierapport Levvel, locaties Pinq en Duivendrecht
  - o Inspectierapport Parlan, locaties Beverwijk, Haarlem, Heerhugowaard en IJmuiden
  - o Inspectierapport Stichting Horizon, locatie Antonius in Castricum
- Online document op jeugdzorgnederland.nl: Veldnormen terugdringen vrijheidsbeperkende maatregelen
- Documenten vanuit Parlan:
  - o Draaiboek bij start KVV – Werkdocument
  - o Handboek KVV
  - o Checklist KVV
  - o Wat leren we van KVV
  - o Aanvraag SPUK Ombouw Separeerruimten Parlan
  - o Artikel CCE Parlan
  - o Rapport Parlan JZ+
- Documenten vanuit BEN NH:
  - o Rode draden casus- en procesevaluaties vanuit BEN NH gekoppeld aan aanbevelingen Ketenbreed Leren
  - o Tussenrapportage Intervisie KVV
  - o Verslagen casusevaluaties KVV Sperwerstraat, KVV Arkplein

Bijlage 6: Samenvatting methodieken toegepast in KWV's

Triple-C

- Gericht op het herstellen van verbindingen tussen cliënten en hun omgeving.
- Benadrukt competentie, autonomie en relatie in de zorg.
- Bevordert zelfvertrouwen en zelfredzaamheid van cliënten.

Traumasesensitieve hulpverlening

- Gericht op het begrijpen en reageren op trauma-effecten bij cliënten.
- Creëert een veilige en ondersteunende omgeving voor herstel.
- Integreert kennis over trauma in de zorgpraktijk.

Presentiebenadering

- Legt de nadruk op aanwezigheid en betrokkenheid bij cliënten.
- Richt zich op het aangaan van een gelijkwaardige relatie met cliënten.
- Respekteert de eigenheid en waardigheid van de cliënt.

Geweldloos verzet

- Strategieën voor ouders en hulpverleners om om te gaan met agressief gedrag van cliënten.
- Focus op het versterken van de positie van ouders/cliënten zonder gebruik van fysiek geweld.
- Benadrukt het belang van vastberadenheid en het stellen van grenzen zonder escalatie.

Sensitief opvoeden

- Nadruk op het begrijpen en reageren op de emotionele behoeften van kinderen. Bevordert een warme en ondersteunende opvoedingsstijl.
- Legt de focus op het opbouwen van een sterke band tussen ouder en kind.

ART (Active Recovery Triad)

- Professionele standaard voor langdurige herstelgerichte zorg
- Uitgangspunten zijn de behoeften, drijfveren en wensen van de cliënt in zijn dagelijks leven
- Gericht op cliënten met ernstige psychiatrische problematiek waarbij het herstelproces gestagneerd is en er ruimte is voor het verbeteren van de kwaliteit van leven

De-escalatietraining

- Training gericht op het voorkomen en beheren van escalatie van conflictsituaties.
- Leert strategieën om de spanning te verminderen en de situatie onder controle te houden.
- Nadruk op communicatie, empathie en het herkennen van waarschuwingssignalen.

Psycho-educatie

- Biedt educatie en informatie over psychische aandoeningen en symptomen.
- Helpt cliënten en hun families om de aandoening beter te begrijpen en ermee om te gaan.
- Bevordert zelfmanagement en copingvaardigheden.

Verklarende analyse

Algemeen

- Analytische methode om oorzaken en verbanden tussen fenomenen te onderzoeken.
- Zoekt naar patronen en factoren die een verschijnsel verklaren.
- Kan worden toegepast in verschillende disciplines, zoals sociologie, psychologie en economie.

Voor de jeugdzorg:

- Onderzoek naar oorzaken: Verklarende analyse in de jeugdzorg richt zich op het onderzoeken van de onderliggende oorzaken van problematisch gedrag, mentale gezondheidsproblemen en sociale uitdagingen bij jongeren.
- Identificatie van risico- en beschermende factoren: Het helpt bij het identificeren van risicofactoren die de ontwikkeling van jongeren kunnen belemmeren, zoals trauma, armoede, en disfunctionele gezinsomstandigheden, evenals beschermende factoren die veerkracht en welzijn bevorderen, zoals sociale steun, educatieve kansen en positieve relaties.
- Patronen en verbanden: Door middel van verklarende analyse kunnen patronen en verbanden worden ontdekt tussen verschillende variabelen, zoals het verband tussen blootstelling aan huiselijk geweld en gedragsproblemen bij jongeren, of tussen een ondersteunend schoolsysteem en positieve schoolresultaten.
- Informed interventions: Het biedt een basis voor geïnformeerde interventies en beleidsmaatregelen in de jeugdzorg, waardoor professionals en beleidsmakers effectiever kunnen reageren op de behoeften van jongeren en gezinnen.
- Preventie en vroegtijdige interventie: Door te begrijpen welke factoren bijdragen aan risico's voor jongeren, stelt verklarende analyse professionals in staat om preventieve maatregelen te nemen en vroegtijdige interventies te ontwikkelen om problemen te voorkomen of te verminderen voordat ze ernstiger worden.
- Samenwerking en multidisciplinariteit: Verklarende analyse bevordert samenwerking tussen verschillende disciplines binnen de jeugdzorg, zoals maatschappelijk werk, psychologie, onderwijs en gezondheidszorg, om een alomvattende benadering te bieden bij het begrijpen en aanpakken van complexe problemen waarmee jongeren te maken kunnen krijgen.

7-factorenmodel

- Model dat zeven belangrijke factoren identificeert die van invloed zijn op gedragsverandering.
- Factoren omvatten motivatie, zelfregulatie, zelfeffectiviteit en omgevingsinvloeden.
- Wordt gebruikt in gedragsveranderingsinterventies en therapieën.

Gemeenschappelijke kenmerken

- Cliëntgericht: Alle methodieken zijn gericht op het welzijn en de behoeften van de cliënt, waarbij de nadruk ligt op het bevorderen van hun autonomie, zelfredzaamheid en welzijn.
- Relationeel: Ze leggen allemaal de nadruk op het opbouwen van sterke, ondersteunende relaties tussen cliënten en hulpverleners/ouders.
- Empathie en begrip: Alle methodieken benadrukken het belang van empathie, begrip en respect voor de ervaringen en behoeften van de cliënt.

Verschillen

- Focus en doelgroep: Elke methodiek heeft een specifieke focus en doelgroep. Bijvoorbeeld, terwijl Triple-C gericht is op het herstellen van verbindingen in de zorg, richt traumasensitieve hulpverlening zich op het omgaan met trauma-effecten bij cliënten.
- Methoden en interventies: De methoden en interventies die worden gebruikt variëren sterk tussen de methodieken. Bijvoorbeeld, geweldloos verzet richt zich op het stellen van grenzen zonder escalatie, terwijl de-escalatietraining zich meer richt op het verminderen van spanning in conflictsituaties.
- Theoretische basis: Elke methodiek kan een andere theoretische basis hebben, zoals hechtingstheorie, cognitieve gedragstherapie of systeemtheorie. Deze theoretische achtergronden beïnvloeden de benadering en interventies van elke methodiek.
- Toepassingsgebied: Sommige methodieken, zoals sensitief opvoeden, zijn meer gericht op de opvoeding van kinderen, terwijl andere, zoals ART, zich meer richten op gedragsverandering bij jongeren met agressief gedrag.
- Complexiteit en intensiteit: Sommige methodieken, zoals psycho-educatie, kunnen meer gericht zijn op het verstrekken van informatie en educatie, terwijl andere, zoals 7-factorenmodel, meer gericht zijn op gedragsverandering en intensieve interventies.